

BUITENLEVEN

6x bewust
eropuit in Leiden

**Maak je eigen
plantenfles**

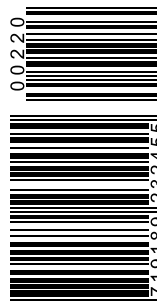
*Alpaca's zijn
hip én leuk*

Wonen in een huis
van stro en leem

Doe mee!

Met citizen science

Bloesempracht
in het voorjaar

STIJLVOLLE HOUTBOUW

ALLES VOOR UW TUIN
ONDER ÉÉN DAK: ONTWERP
EN REALISATIE, MAAR OOK
BUITENVERBLIJVEN EN
ONZE EIGEN BORRLE
BUITENKEUKENS®

VRAAG ONS
MAGAZINE
GRATIS
AAN!

Boordevol inspiratie, projecten en tips. Vraag
'm telefonisch, per mail of via de website aan:

BUITENPRACHT-HOUTBOUW.NL/AANVRAGEN

BUITENPRACHT®

SHOWROOM BORRLE & BUITENPRACHT
KALLENBROEKERWEG 3 IN BARNEVELD

BORRLE®

WIN

Speciale *Buitenleven* winacties

Iedere editie van *Buitenleven* valt er genoeg te winnen. Maak kans op leuke prijzen door online mee te spelen. Wie weet word jij de gelukkige winnaar van een van deze mooie prijzen! Deze keer:

- **Boek** *Ingepakt!*
- **Zelf maken** een scheurkalender
- **Tuinieren** messing tuingereedschap
- **Boek** *Basisgids Wilde Bijen*
- **Eropuit** toegangskaarten voor Museum Gouda
- **Cadeautje** speciale boeketpost
- **Prehistorie** kaarten voor tentoonstelling Dinomakers

TIP

Niets meer missen van *Buitenleven*? Meld je aan voor de maandelijkse nieuwsbrief vol extra tips en weetjes! Ga naar www.buitenleven.nl/nieuwsbrief

Oeros

Ga je in Nederland wandelen? Dan is de kans groot dat je grote grazers tegenkomt. Die geven voor mij altijd een extra dimensie aan de wandeling. Het begint met een hekje en een bordje: 'Wij grazen hier'. En ja, er staat ook bij dat je minstens 25 meter afstand moet houden. Vaak zijn het Schotse hooglanders, prachtige oerossen die er echt een beetje uitzien of ze uit de ijstijd stammen. Ze zien er ook heel gemoedelijk uit, alsof ze het gezellig vinden dat je langsloopt. Je zou ze nog bijna gaan aaien ook, over hun uitnodigend lange haren. Maar dat is dan weer geen goed idee. Zie de hoorns, die zitten er niet voor niets. Ze vinden het prima dat je er bent, zolang je maar niet te dichtbij komt en ze vooral met rust laat. Ook goed. Ik vind het al leuk om ertussendoor te lopen en ik maak er vaak een sport van om ze te spotten.

Dat is in Groot-Brittannië net zo. Het was weliswaar april, maar daar, in Peak District Nationaal Park, was het gewoon koud. Het landschap was bedekt met een laagje sneeuw, de wereld leek even stil te zijn. Een heel afwisselende wandeling hadden we uitgekozen, zo bleek. Best wat heuvels, waardoor het uitzicht ook telkens anders werd. Mijn vader en ik stapten over een veerooster, wat de grote grazers natuurlijk al aankondigt. Dat was niet eens nodig geweest, want ik had ze al zien staan. Grote exemplaren rossige, blonde en zwarte Schotse hooglanders stonden op hun gemak de bevroren grassprietten en verdorde plantjes weg te werken. Het pad was niet zo duidelijk en we liepen tussen de pollens door het hoge gras. We wandelden best dicht langs de oerossen, deden ons best niet al te dichtbij te komen. Maar ik vond ze natuurlijk veel te leuk en mijn vader zei: "Stop even, dan zet ik je met zo'n beest op de foto." Daar stond ik, een aantal meters verwijderd van een schattig uitzien tientonner, die voor de gelegenheid ook even opkeek van zijn bezigheden. *Klik, klik.* "Ben je al klaar?" Ik stond met mijn rug naar het dier toe en kon dus niet zien wanneer het genoeg had van me. Godzijdank was mijn vader eindelijk klaar en ik draaide me om naar de hooglander. Die keek me recht aan, onderwijl onverstoord herkauwend. Bedreigd voelde hij zich duidelijk niet.

Ik haalde opgelucht adem.

Janneke Klunder
Hoofdredacteur

INHOUD

jaargang 18 | nummer 2 | februari/maart 2020

TIP

Maar liefst twee nieuwe columnisten én een blogger stellen we aan je voor: Auke-Florian Hiemstra (p. 59), André Donker (p. 113) en, *last but not least*: boer Tom (p. 58)!

Op de cover

- 16 Bloesempracht in het voorjaar
- 22 Wonen in een huis van stro en leem
- 30 Doen mee! Met citizen science
- 68 Alpaca's zijn hip én leuk
- 76 Maak je eigen plantenfles
- 93 6x bewust eropuit in Leiden

COVERFOTO MODESTE HERWIG

Op de foto: Yoshinokers *Prunus ×yedoensis*

Buiten

- 16 **Bloemportret: bloesembomen**
Een regen van bloemblaadjes
- 22 **Down to earth: net als de drie biggetjes**
Wonen in een huis van stro en leem
- 30 **Iedereen een wetenschapper**
Met *citizen science* draagt ieder zijn steentje bij
- 36 **Lichtpuntjes in de lentetuin**
De Drentse Marjan houdt van sneeuwkllokjes – en meer
- 44 **Rossig, langharig en gemoedelijk**
Rara, wat is dat?
- 60 **De tuinontwerper**
Gebruikerstuin met allure
- 66 **Van het seizoen: voorjaar**
Vijf tips voor meer kans op broedende tuinvogels
- 68 **Eigenwijze knuffeldieren**
Wandelen aan zee met alpaca's
- 80 **Een mysterieus symbool**
Het verhaal achter de blauwe lotus
- 93 **Favorits: 6x bewust Leiden**
Eten & drinken, workshops en shoppen

Binnen

74 **Trending @Insta**
#Onwednesdayweplantpink

82 **Binnenkijken bij Emmie**
Een huis vol lef

Doen

9 **Tips voor de voorjaars tuin**
In februari en maart

46 **Aan de slag voor natuurlijke middeltjes**
Grootmoeders raad is er niets bij

53 **Culinair: inpakken maar!**
Lekkers dat je inpakt om het te bereiden

76 **Priegelen voor een planten fles**
Maar superleuk om zelf te maken

90 **Wat kost het?**
Een border

Elke keer

- 3 Voorwoord
- 6 Colofon
- 7 @Buitenleven
- 10 Mix
- 58 Buitenleven.nl
- 59 Column: Florians Fauna – Er knaagt iets
- 101 Groene Vingers
- 108 Selectie
- 113 Column: André Donker – Kop in het zand
- 114 Volgende keer

Uitgelicht

36

"Vier kratten vol met sneeuwkllokjes hebben we er uitgescheept. Die heb ik een voor een uitgeplant in het bos achter de boerderij"

Marjan

Heeft een passie voor sneeuwkllokjes

"Muizen roei je niet zomaar uit. Zelfs meteorietinslagen kunnen ze hebben"

Auke-Florian

Is kersverse columnist van *Buitenleven*

59

68

"Ada, Amber en Aafje zijn echte kroelkippen. Bij Arenda heeft het acht maanden geduurd voordat ik haar kon aaien"

Mara

Over haar liefde voor alpaca's

Rectificatie

In het artikel Favorites, item Krachtig hout (*Buitenleven* 2020/1, p. 93) is per abuis de verkeerde fotograaf vermeld. Deze drie foto's zijn gemaakt door MoreOrLessDesign.

Colofon

REDACTIE

Hoofdredactie Janneke Klunder **Eindredactie** Janneke Klunder
Redactie Nikki Femer, Fenna Lenders, Maartje de Valk, Eva Vervoort **E-mail redactie** redactie@buitenleven.nl **Vormgeving** Angela van Eck, Robin Haarbosch, Fleur Heitling **Directeur Uitgever** Alex M. Wiersma **PR & Marketing** marketing@bcm.nl
Druk PreVision, Eindhoven **Distributie** Betapress (Nederland) & AMP (België)

AAN DIT NUMMER WERKTEN MEE

Tekst Floor van Dijck, André Donker, Margot Eggenhuizen, Kristel Engelen, Mirjam Enzerink, Greenleave (Martine de Jong & Erika Berkhof), Modeste Herwig, Auke-Florian Hiemstra, Bas Jongerius, Corine Koolstra, Robine Roordink, Marjolein van Rotterdam, Kim Veenman, Lieuwe Westra
Beeld Henny van Belkom, Modeste Herwig, Marjon Hogervorst, Marjolein van Rotterdam, Shutterstock.com, Kim Veenman, Sietske de Vries
Coverfoto Modeste Herwig

ABONNEMENTSPRIJZEN

Buitenleven verschijnt 9 keer per jaar. Een los nummer kost € 7,45, een jaarabonnement bedraagt € 60,90. Abonnees buiten Nederland krijgen portokosten doorberekend. Bij betaling via acceptgiro wordt € 2,50 extra in rekening gebracht. Kijk voor actuele acties op www.buitenleven.nl. Voor adreswijzigingen, vragen over betalingen en bezorging kun je contact opnemen met BCM abonentenservice: abonnement@bcm.nl of 085 7600237 (lokaal tarief), dinsdag en vrijdag van 08.30-12.30 uur.

ABONNEMENT AFSLUITEN EN OPZEGGEN

Je kunt abonnee worden via abonnement@bcm.nl o.v.v. 'Buitenleven' of via www.buitenleven.nl/abonneren. Abonnementen kunnen twee maanden voor het einde van de abonnementsperiode schriftelijk worden opgezegd via abonnement@bcm.nl o.v.v. 'Buitenleven' of per post: BCM Media, Abonentenservice, Postbus 1392, 5602 BJ Eindhoven.

ADVERTENTIES

Media accountmanager Nadia Gheit, 040 8447657 of 06 29732321, nadia.ghoit@bcm.nl
Sales support Sia Eltink, 040 8447667, support@bcm.nl

COPYRIGHT

De uitgever kan op generlei wijze aansprakelijk worden gesteld voor eventueel geleden schade door vermeldingen in het blad. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke andere wijze dan ook zonder vooraf schriftelijke toestemming van de uitgever.

BCM MEDIA
Postbus 1392
5602 BJ Eindhoven

Schrijf je in voor de maandelijkse nieuwsbrief op www.buitenleven.nl

www.facebook.com/BuitenlevenMagazine

@buitenlevenmagazine

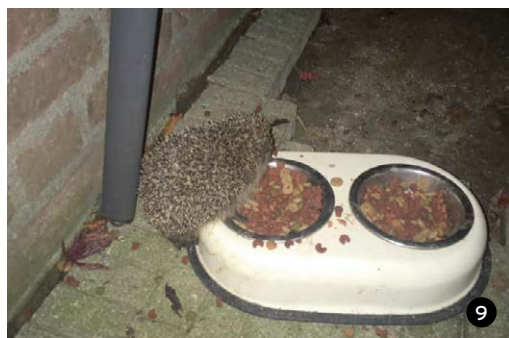
Download in de
Mac App Store

ONTDEK HET OP
Google Play

Buitenleven is een titel voor groene doeners. Vaak laten onze lezers weten hoe zij iets aanpakken of wat ze ergens van vinden. Ook op social media. Dat vinden we leuk! Een greep uit de reacties.

@Buitenleven

1. ☒ Zo'n 25 jaar geleden zaaide mijn opa een aantal kiwizaadjes. Al een paar jaar heb ik er enkele vruchten van en dit jaar voor het eerst een paar honderd grote en nog zo veel kleine vruchten. Mijn opa maakt het niet meer mee, maar ik weet zeker dat hij trots zou zijn. Dana van de Vrie

2. 📷 Bij ons in de tuin zijn er drie! Twee roodbruin en eentje donkerder van kleur. Ze hangen aan de waslijn om de pinda's te verschalken. Marja Duerink-Staal

3. ☒ Ik kreeg zojuist bericht dat ik met de winactie van *Buitenleven* de Doenkado giftcard t.w.v. € 50 heb gewonnen! Wat een leuke verrassing om te kunnen kiezen uit zo veel uitjes in de natuur. Veel dank! Jacqueline de Jong

4. 📷 Elke dag komt ie langs ♥ Dolinda Dupont-Vork

5. 📷 Hier ook aanwezig, en hoe. O, wat ben ik toch gek op dit zo mooie vogeltje. Altijd scharrelen, ook als ik in de tuin bezig ben. ♥ roodborstjes. Willy Veldsink

De roodborstjes in de winter zijn nieuwsgieriger omdat het Scandinavische vogeltjes zijn. Die zijn minder mensen gewend en durven wat dichterbij te komen. 'Onze' roodborstjes overwinteren in Zuid-Europa. Gerbrand Altena

Er komen bij mij elke dag vogels, groot en klein, om van het strooivoer te eten wat op de tafel ligt. Het is leuk om naar te kijken. Asmaa Rwina Jhanna

6. ☒ Hebben jullie hem al gezien? Een van mijn Instagram-posts staat in @buitenlevenmagazine! Super leuk en trots! Birdsbyrenske_illustratie

7. 📷 Goedemorgen allemaal, ik hang me altijd suf met mezenballen, pindakaaspotten en los voer. Het is altijd erg druk in m'n tuin. Carola Lotjecal

Goedemorgen Carola! Ja, een flinke bedrijvigheid van vogeltjes is in de winter (als je het ons vraagt) één van de leukste dingen in de tuin. *Buitenleven*

8. 📷 Zowel de tuin als de tuinier rusten in de winter. Laat alles gewoon liggen, goed voor de fauna en uw rug. Kristof Sprengers

9. 📷 Bij ons komt er iedere avond een egeltje eten. We zetten kattenbrokjes klaar. Hij is zo schattig! Linda Zinken

10. 📷 Waarom gaat het zo vaak om 'iets winnen'? Anne Kempe

11. 📷 Ik heb de blauwe poppy's geprobeerd. Zaad kwam niet uit. Hoe kan je die het beste opkweken? Annelies Bax van Dijk

[Advertorial]

foto: www.karinvandenhoven.nl

Doe mee aan een tuinworkshop

Vanuit een passie voor tuinen en planten biedt Modeste Herwig workshops aan voor tuinliefhebbers en tuinontwerpers. De workshops worden gegeven in de 8 hectare grote Botanische Tuinen Utrecht.

Voor alle cursussen heb je gratis toegang tot de Botanische Tuinen en bovendien krijg je koffie met gebak, lunch met biologische broodjes, middagthee, een e-boek en een syllabus.

Plus: *Buitenleven*-lezers ontvangen het boek *De familiemoestuin* (waarde: € 17,50).

Workshop: Ontwerp je eigen tuin 2 dagen

Wil je hulp bij het ontwerpen van je eigen droomtuin? Volg dan deze workshop. Tuinarchitect Peter Kroesen begeleidt je op dag 1 bij het bepalen van de stijl, de indeling en het kiezen van de harde materialen. Op dag 2 helpt Modeste Herwig je bij het kiezen van de structuurbeplanting en de invulling van borders en plantvakken.

- Data 2020: 25 maart & 1 april, 8 & 17 april, 6 & 15 mei, 13 & 20 mei, 30 september & 7 oktober, 21 & 30 oktober.
- Tijd: van 10.00 tot 16.00 uur. Inschrijven voor 1 dag is ook mogelijk.
- Prijs: € 162,50 voor 1 dag, € 325 voor 2 dagen, inclusief handig digitaal plantenbestand.

Workshop: Seizoenenborder 1 dag

Tijdens deze workshop laat Modeste je inspirerende voorbeelden van bloemenborders zien. Onder begeleiding maak je stap-voor-stap een beplantingsplan voor een border of plantvak in je eigen tuin. Een seizoenenborder is mooi van het vroege voorjaar tot diep in de herfst.

- Data 2020: 13 maart, 27 maart, 3 april, 8 mei, 27 mei en 11 september.
- Tijd: van 10.00 tot 16.00 uur.
- Prijs: € 110.

Schrijf je in

Inschrijven kan via www.tuinworkshop.nl of door een e-mail te sturen naar: modeste@modesteherwig.eu. Bellen kan ook, op 035 6037489.

Andere tuinworkshops van Modeste Herwig

- Workshop De beste borderplanten
- Workshop Bloemen Pluktuin
- Workshop Natuurlijk Snoeien
- Workshop Tuinplantenkennis
- Workshop Fruit Snoeien
- Excursie Borderplanten

Doetips voor februari en maart

TEKST MIRIAM ENZERINK

- Niets zo lekker als de eerste voorjaarsgroenten uit eigen tuin. Heb je geen koude bak of tunnel om raapstelen, vroege spinazie of ijsbergsla te zaaien? Probeer het dan eens met een plastic stapelbak met deksel. Ook kun je een bak of pot met plastic of noppenfolie bedekken. Dek het plastic bij warm weer af om verbranding van het jonge groen te voorkomen. Gaat het hard vriezen, verhuis de bak dan naar een koele plek in huis. Controleer dagelijks of de aarde nog vochtig genoeg is.
- Hang in februari of begin maart nestkastjes op in de tuin. Zo kunnen vogels er alvast vertrouwd mee raken voor het broedseizoen. Kijk voor goede tips op www.weekvandenestkast.nl
- Wil je het seizoen van kleurrijke zomerbloeiers als de dahlia spreiden? Plant er dan in maart een aantal in potten en zet ze binnen neer. Na half mei kunnen ze naar buiten, waarna ze snel zullen gaan bloeien. Het voordeel is ook dat slakken zich minder snel storten op deze al stevige sierplant.
- Vanaf begin maart kun je vruchtgewassen weer voorzaaien in de verwarmde kas of op de vensterbank. Bereken eerst, voordat je enthousiast begint, hoeveel plek je hebt. Vaak zaai je te veel en kom je ruimte tekort. Ook vergt de verzorging regelmaat en discipline. Niets voor jou? Heb dan geduld, vanaf mei vind je bij veel kwekers en tuincentra al stevige groenteplanten.
- Onkruid kun je in februari en maart nog makkelijk de baas. Zodra je hardnekkige soorten als zevenblad en paardenbloem ziet bovenkomen, steek je ze met wortel en al uit de grond. Hiervoor is een penwortelsteker een handig hulpmiddel. Het gaat het makkelijkst na een regenbui.

FOTO IBULB

Mix

SHOPPING | UITJES | NIEUWS

TEKST ROBINE ROORDINK

#1 Steenthee

Geef jezelf een momentje rust. Neem een warm kopje thee en ga even zitten. Deze Rock your tea-mixen komen met een edelsteen. Die leg je in huis voor ontspanning, liefde of geluk. Aan jou de keus waar jij de nadruk op legt. In de thee zitten uitsluitend organische ingrediënten. Uit één buisje haal je ongeveer vijf potten of vijftien koppen. € 17,50, www.rockstyle.nl

#2 Telkens opnieuw

Zeg plastic vaarwel met de TK Wide van Klean Kanteen. Deze rvs, dubbelwandige, isolerende drinkfles gebruik je keer op keer. Het maakt niet uit of je een koud of warm drankje mee wil. Kan allemaal. Doppen apart aan te schaffen naar wens. Vanaf € 30,95, www.bever.nl

#3 Bijen in het wild

De honingbij kennen we. Maar wist je dat er in Nederland ongeveer 350 soorten bijen leven? De *Basisgids Wilde bijen* is een handzame fotoveldgids waar 133 soorten in staan. Je leert ze kennen aan de hand van afbeeldingen, inclusief informatie over leefwijzen, herkenning, ecologie en meer. € 22,95, KNNV Uitgeverij.

Buitenleven mag drie boeken weggeven! Ga vóór 11 maart 2020 naar www.buitenleven.nl/winnen en vul je gegevens in.

#4 Zongebruind

Geef je huid een mooi bronzen laagje met de Light 'n Bronze van Mesauda. Met subtiel highlight effect. De poeders zijn verrijkt met jojoba-olie. Stralend! € 20, www.myp perfectlook.nl

#5 Schoon en zacht

Reinig je huid en hals met deze fijne bio purifying foam. Verwijdert make-up en vermindert onzuiverheden. De huid voelt daarna fris en zacht. Mag rondom de ogen gebruikt worden. Maak gezicht vochtig en breng masserend aan. Afspoelen en droogdeppen. Je bent weer klaar om te gaan! 150 ml, € 18,95, www.madaracosmetics.com

#1

#2

#3

#4

#5

FOTO BREDERBLIK

**HOT
SPOT**

Restaurant De Veluwe Hoenderloo

De Veluwe is een prachtig natuurgebied. Het landschap is uniek, gevarieerd en er leven allerlei dieren. Een ideale uitvalsbasis voor liefhebbers van natuur, kunstenaars, sporters en families. En liefhebbers van lekker eten. Bij Restaurant De Veluwe in Hoenderloo bijvoorbeeld. Het wordt gerund door broers Jeffrey en Maik van Buren. In de keuken bereiden ze gerechten met verse en seizoensgebonden producten. Een romige paddenstoelensoep of een broodje doen het prima als lunch. En een diner met wild zwijn of risotto is nooit verkeerd. Allemaal heerlijk en eerlijk. Behoeft een borrel met een hapje? Dat kan aan tafel, op het terras of aan de bar. Tot in de late uurtjes. Al zin in een uitje naar de Veluwe? Check de website voor de diverse openingstijden.

**Restaurant De Veluwe, Krimweg 28, Hoenderloo.
055 8442630, www.restaurantdeveluwe.nl**

#6

#7

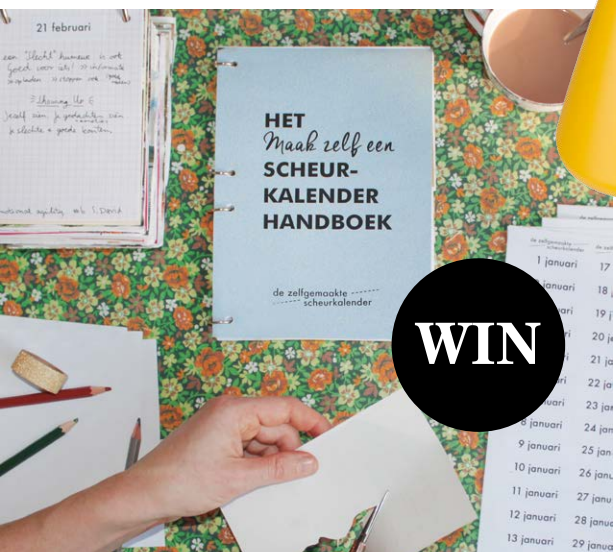

#8

WIN

#9

#6 Zingend zeilen

Watersporten mét muziek? Lijkt misschien gek, maar het kan met de Xtrainerz hoofdtelefoon. Via het jukbeen geeft hij geluiden door. Daarbij wordt het trommelvlies niet belast. Je kunt kanoën, zeilen, zwemmen of door de regen rennen zonder problemen. De waterdichte speler heeft 4GB en een batterij voor acht uur. € 159,95, www.bol.com

#7 Groentje

Geef je huis een groen tintje! De D&M Depot Karoo heeft negen vakken voor net zo veel planten. Je kunt een hele groene muur bouwen. Zowel horizontaal als verticaal te gebruiken. Water verspreidt via het irrigatiesysteem. Inclusief potgrond. € 74,95, www.fonq.nl

#8 Beetje water

Deze gieter is een echte eyecatcher. Een design van ontwerper Robert Bronwasser. De plunge krijgt dus een mooi plekje in huis. En je planten? Die vinden hem ook tof. € 9,89, www.elho.com

#9 Zelf doen

Scheurkalenders. Je koopt ze en hangt ze ergens op. Maar hem zelf maken kan natuurlijk ook! In dit pakket zit een bijzonder handboek waarmee je 365 pagina's van je eigen scheurkalender creëert. Inclusief materialen om de eerste bijdragen te maken. Daarna geniet je een jaar van de mooiste herinneringen, leukste grapjes, lekkerste recepten en meer. Vanaf € 35, www.zelfgemaaktescheurkalender.nl
Buitenleven mag twee scheurkalenders weggeven! Ga vóór 11 maart 2020 naar www.buitenleven.nl/winnen en vul je gegevens in.

Er is nog meer onderzoek nodig,
maar het lijkt erop dat het DNA
van planten kan worden aangepast
door ze te besproeien. Deze
techniek kan ervoor zorgen dat we
in de toekomst gewassen kunnen
verbeteren en beschermen

Mix

SHOPPING | UITJES | NIEUWS

#10 Lunchpakketje

In de Boc'n'Roll past eten. Veel eten. Een vrolijk en goed alternatief voor boterhamzakjes. Neem fruit of broodjes mee zonder rotzooi. Met de klittenbandsluiting blijft alles zitten. Ook te gebruiken als placemat. Kan in de wasmachine. € 9,50, www.greenjump.nl

#11 Fantastische foto's

Iedereen kan leren mooie foto's te maken. Tenminste, met een goed handboek. *Shoot! Fotograferen met je hart* is er zo een. Zonder ingewikkelde termen, met inspirerende beelden en oefeningen. Anki Wijnen geeft haar geheimen prijs. De eerste editie verscheen in 2015. Laatst is het compleet gereviseerd en opnieuw vormgegeven. € 21,99, Uitgeverij Snor.

#12 Magisch mengsel

Flitspopper is ontstaan uit de vriendschap tussen Gulpener Bierbrouwerij en Oedipus Brewing. Het is de eerste Sour IJsbock blend ter wereld. Het resultaat is een fris, fruitig biertje met 7,5% alcohol en een hoge gisting. Uniek en ook nog lekker. Geniet, maar drink met mate. € 2,19, www.webshop.gulpener.nl

#13 Bezig breijtje

Brei een unieke sjaal voor jezelf. Het pakket van de Clover Scarf heeft een medium niveau. De naalden, wol en het patroon zitten erbij in. Je hebt keuze uit allerlei kleurtjes. Voor je het weet loop je over straat met je zelfgemaakte sjaal! Vanaf € 85, www.weareknitters.nl

#14 Opwarmertje

Je zit er warmpjes bij met dit Wheel-houtrek. Berg je houtblokken op en steek de kachel maar aan. Geschikt voor binnen en buiten. Gemaakt van metaal en zelf te monteren. € 24,95, www.casashops.com

#10

#11

#12

#13

#14

HOT
SPOT

BeanBrothers Eindhoven

Making bitter better. Het is de leus van BeanBrothers, gevestigd in de Stadsbranderij in Eindhoven. Na jaren rondreizen met mobiele espressobarretjes, is er nu een fysieke winkel. Maar schenken op locatie? Dat doen ze nog steeds. Bij BeanBrothers zijn koffieboeren koffieboeren. Zo serveren ze keer op keer het beste bakkie pleur. De bonen, vernoemd naar de boeren, worden wekelijks vers gebrand. In het weekend opent de branderij haar deuren voor bezoekers. Loop even binnen voor een kopje zwart goud! Iets lekkers hoort daar natuurlijk bij. Onlangs werd de zaak verbouwd, dus jouw cappuccino drink je helemaal in stijl. Sowieso een fijne tussenstop tijdens een dagje winkelen of een weekendje weg. Open: vr en za 10.00-17.00 u., zo 12.00-17.00 u.

BeanBrothers, Bergstraat 14a, Eindhoven, 040 7510707, www.beanbrothers.nl

#15

#16

#18

#17

#15 Eerlijk

Deze Jolein Flowers jurk is duurzaam. Maar daardoor niet minder eenvoudig om te maken. Het organische katoen komt uit Europa. Ook zit er plastic uit de zee in. Met knopen op de rug. Maat 34 t/m 42. € 129,95, www.marjoleinelisabeth.nl

#16 Baggeren

De werklaarzen van Grisport zijn wintervast. Met een optionele wollen voering (model 70249L) blijven je voeten droog. Fijn als je in de tuin werkt. Ook nog waterdicht en ademend. Veiligheidsklasse S3, bestand tegen zeer hoge temperaturen. Wel voor de wat grotere schoenmaat, vanaf maat 39. Ook in cognac leer (model 72707C). Vanaf € 130,58, www.grisportsafety.eu

#17 Geen angst

Maak een statement met deze ringen uit de Fearless-collectie. De serie bestaat uit opvallende, grote sieraden. De stenen in de ringen zijn van zwarte onyx of carneool. Vanaf € 169, www.charlottewooning.com

#18 Reisbestendig

De Migrate Duffel van Eagle Creek is perfect voor iedere vakantie. Dankzij de grote opening makkelijk in te pakken. De buitenkant is van waterafstotend TPU, aan de binnenkant een stormflap die de tas tegen regen beschermt. Ook te dragen als rugtas. Beschikbaar in vier maten en kleuren, met of zonder wieltjes. Vanaf € 89, www.travelbags.nl

De snelste vogel ter wereld is
de slechtvalk. Maar de luidste?
Dat is de witte klokvogel,
die leeft in het noorden van
het Amazonegebied. Zijn roep
produceert 125 decibel

WIN

#19

#19 Goed gereedschap

Dit leuke messing gereedschap van Kikkerland helpt een handje in de tuin. De set bestaat uit een schepje en vorkje. Geschikt voor verpotten van planten en tuinieren in het algemeen. Door het gouden kleurtje ziet er ook nog hip uit. € 14,95, www.florastore.com

Buitenleven mag drie sets weggeven! Ga vóór 11 maart 2020 naar www.buitenleven.nl/winnen en vul je gegevens in.

#20 Havenstad

Het werk van Daniël van der Ven verscheen in weekbladen en kranten. Hij stond zelfs bekend als 'hoffotograaf van de Holland-Amerika Lijn'. Zijn werk was wereldwijd te zien, maar hij bleef trouw aan Rotterdam. De zwartwitfoto's in *Altijd Rotterdam* vertellen verhalen van de stad. € 35, Scriptum.

#20

#21 Verlicht

De Ramsel hanglampen zijn geïnspireerd op de vormen van bladeren. Met het koord aan de onderkant dim je ze. Op de muren en het plafond is ondertussen een bloemachtig patroon te zien. Verkrijgbaar in meerdere kleuren en varianten. € 59,95, www.ikea.nl

#21

#22 Zonder draad

Qi staat voor draadloos opladen. De meeste smartphones kunnen dit tegenwoordig. Deze autohouder met draadloze lader bevestig je in het ventilatierooster en je telefoon en andere apparaten zijn zo weer vol energie! € 34,99, www.grixx.eu

#22

#23 Mooi magnetisch

Hang tekeningen, foto's, dierbare herinneringen en meer aan deze stoere zebra! Een geinig alternatief voor het klassieke magneetbord. Stijlvol en functioneel. Vanaf € 55, www.groovymagnets.com

#23

#24

#24 Bloemenkrans

Dit behang wekt de illusie dat je allerlei zomerse bloemen op de muur hebt geplakt. Op het Flower Garland-behang staan namelijk bloemenslingers. Wat een cool effect! De achtergrond heeft een lichte basiskleur. € 230, www.pipstudio.com

#25

*adem kusjes in
en blaas hartjes uit*

#25 Knus kussen

Geef je tuinzitje wat extra's met deze buitenkussens. De hoes is waterafstotend en robuust. Toch wassen? Dankzij de rits haal je hem zo van het kussen af. Perfect op je tuinbank of -stoelen. € 24,95, www.labelr.nl

#26 Zachte dromen

De slapeloze nachten van je kindje zijn voorbij. Dit babybedje met veilige wiegfunctie brengt het zo naar dromeland. Babybedje, co-sleeper en schommelwieg ineen. Gemaakt van beukenhout en met superzachte bedbekleding. Inclusief matras, bumper, hemeltje en strikjes. Veiligheidsrek verstelbaar in drie hoogtes. € 399, www.baby-race.nl

#26

#27 Top toilettas

De RunOff Waterproof Pocket is een supertoilettas. Ze is transparant en voldoet daarmee aan vliegeisen. Er kan tot een liter aan vloeistoffen in. Houdt water buiten en is stofvast. € 39,95, www.bol.com

#27

Het geluid van bultruggen verraadt
waar ze vandaan komen. Hun
liedjes veranderen als ze gaan
reizen. Ze pikken namelijk
melodieën op van walvissen
uit andere gebieden

Een regen van bloemblaadjes

Kleurt de bloesempracht van de sierkers, zijn de takken van de sierappels overladen met bloemen en ontdek je de fijne bloesem van het krentenboompje? Dan is het lente in de tuin. We stellen de mooiste bloesembomen aan je voor.

TEKST EN FOTO'S MODESTE HERWIG

Alle bloesembomen zijn vroeg bloeiende, bladverliezende struiken of bomen, meestal met witte of roze bloemen in de vroege lente. De opvallendste bloesem vind je bij fruitbomen, zoals appel, peer, kers en amandel. Maar zeker ook bij de sierkers, het krentenboompje, de kornoelje, meidoorn en magnolia. Vooral de bomen die al bloeien voor het blad ontluikt zijn prachtig, alle aandacht gaat naar de bloesem. De bloemen van de sierkersen zijn toch wel de meest geliefde voorjaarsbloesem. In Japan zijn er midden april jaarlijks festivals als de sierkersen bloeien, een eeuwenoude traditie om de lente te vieren. De kersenbloesem, ook wel *Sakura* genoemd, staat symbool voor geluk, liefde en een nieuw begin.

Volle grond of pot

De grotere soorten groeien het best in de volle grond en kunnen daar heel lang vast blijven staan. Kijk daarom goed naar een geschikte plek en houd daarbij rekening met de breedte van de volwassen boom. Kleine soorten, zoals het amandelboompje, kunnen ook prima in een ruime pot groeien. Heb je weinig ruimte in de tuin, neem dan een leivorm. Of kies voor 'terrasfruit'. Dit zijn speciaal opgekweekte, klein blijvende fruitboompjes, zoals een zuilpeer of een dwergappel. Zorg voor een ruime pot met gaten in de bodem en gebruik verse potgrond. Zet de pot op een zonnige plek en geef regelmatig water, succes verzekerd.

Plant- en zaaitijd

De beste tijd om bloesembomen te planten is de periode dat de boom kale takken heeft, van eind oktober tot en met maart. Bomen in pot kun je het hele jaar door planten, als het maar niet vriest. De eerste bloesembomen openen hun bloemen in maart, het hoogtepunt valt echter in april.

Kleurrijk en lekker

Kies je een appel, peer of kers dan kun je in de nazomer heerlijke vruchten oogsten. Ook zul je in de herfst vooral bij de kers genieten van schitterende herfstkleuren.

Verzorging

Bloesembomen groeien het best in vruchtbare grond. Kies voor een rijke bloei een plekje in de volle zon. Een pas geplante boom heeft de eerste twee jaar na aanplant in droge perioden extra water nodig. Is er nog laat in het jaar nachtvorst dan kan de bloesem bevroren. Bedek de boom met vliesdoek om de bloemen te beschermen.

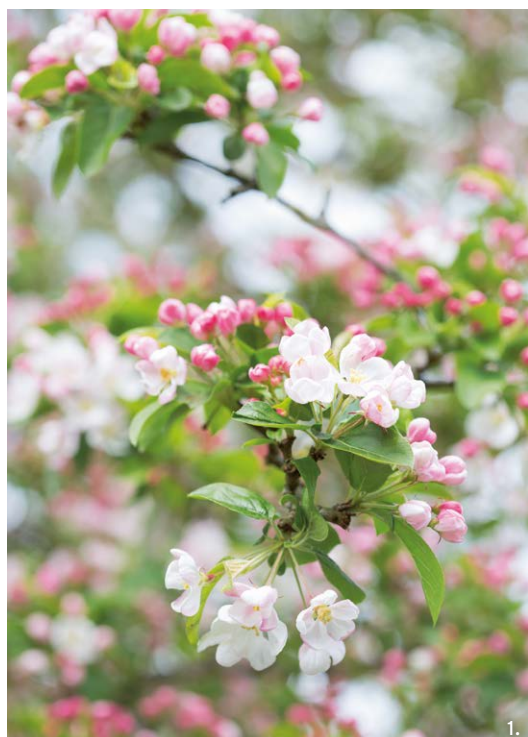
Snoeien

Het snoeien van bloesembomen is belangrijk voor een goede groei, een open kroon, een grote oogst bij de fruitbomen en verlenging van de levensduur. Een wat oudere boom hoeft slechts licht gesnoeid te worden, bij een jonge boom is het belangrijk tot een goede vorm te komen. Kies een aantal goed verdeelde takken uit die het 'gestel' gaan vormen en snoei de rest weg. Van november tot maart kunnen appel- en perenbomen gesnoeid worden (niet als het vriest). Snoei bij kersen na de oogst de twijgen die vrucht hebben gedragen iets terug. Snoei een pruimenboom het liefst in de periode april-september.

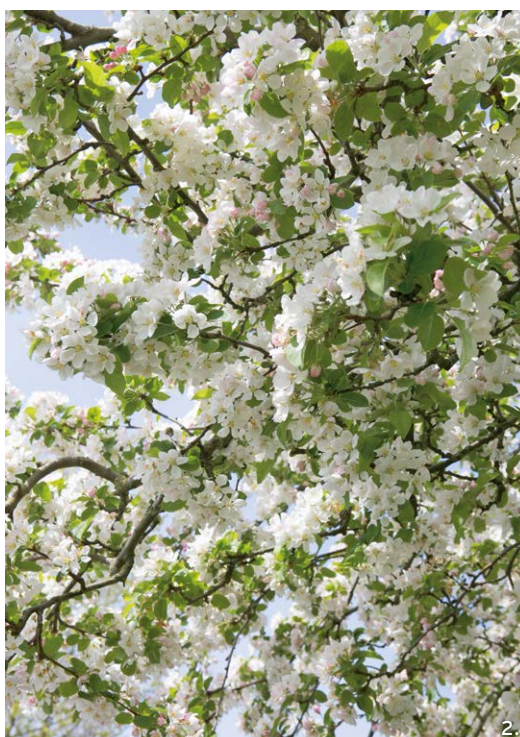
- 1 De takken van de judasboom (*Cercis siliquastrum*) zijn in de lente letterlijk overladen met bloemen.
- 2 De gevulde bloemen van de witte amandel (*Prunus glandulosa* 'Alba Plena'), dit struikje wordt ongeveer 1 m hoog.
- 3 De zoete kers groeit uit tot een forse boom. In de zomer kun je de kleine donkerrode vruchten plukken.
- 4 Een fruithaag van de appel *Malus domestica* 'Red Lane'.
- 5 De meidoorn *Crataegus laevigata* is een drachtboom voor bijen.

De vijf mooiste soorten

1. Sierappel, *Malus 'Evereste'*. De bloesem in zuiverwit, maar roze in de knop. In de zomer orangerode appeltjes. Een opvallende geel-oranje herfstkleur. Hoogte tot 6 m, bloei mei.
2. Appel, *Malus domestica*. Van de appel zijn heel veel rassen die eetbare appels dragen. De bloesem is wit of lichtroze. Hoogte tot 8 m, bloei april-mei.
3. Japanse sierkers, *Prunus serrulata*. Zeer rijk bloeiende bloesemboom met witte of roze bloemen, vaak gevuld. Toe te passen als grote boom, struik of treurboompje. Op de foto 'Kanzan'. Hoogte tot 12 m, bloei april-mei.
4. Peer, *Pyrus communis*. Er zijn handperen en stoofperen, alle perenbomen hebben een prachtige witte bloesem. *Pyrus calleryana* 'Chanticleer' en *Pyrus salicifolia* met grijsgroen blad zijn mooie sierperen. Hoogte tot 8 m, bloei april-mei.
5. Krentenboompje, *Amelanchier lamarckii*. Een bossige struik of kleine boom met witte bloemen, ze verschijnen tegelijkertijd met het blad. Vlammeende herfstkleur. Goed te snoeien. Hoogte tot 6 m, bloei april-mei.

1.

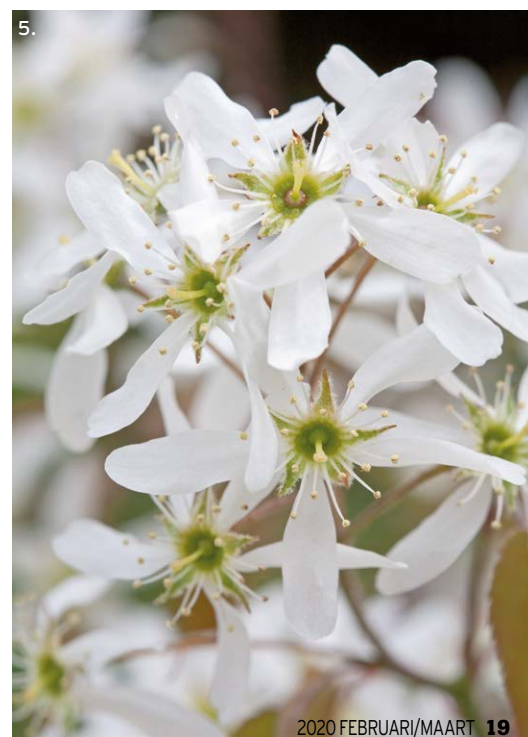
2.

3.

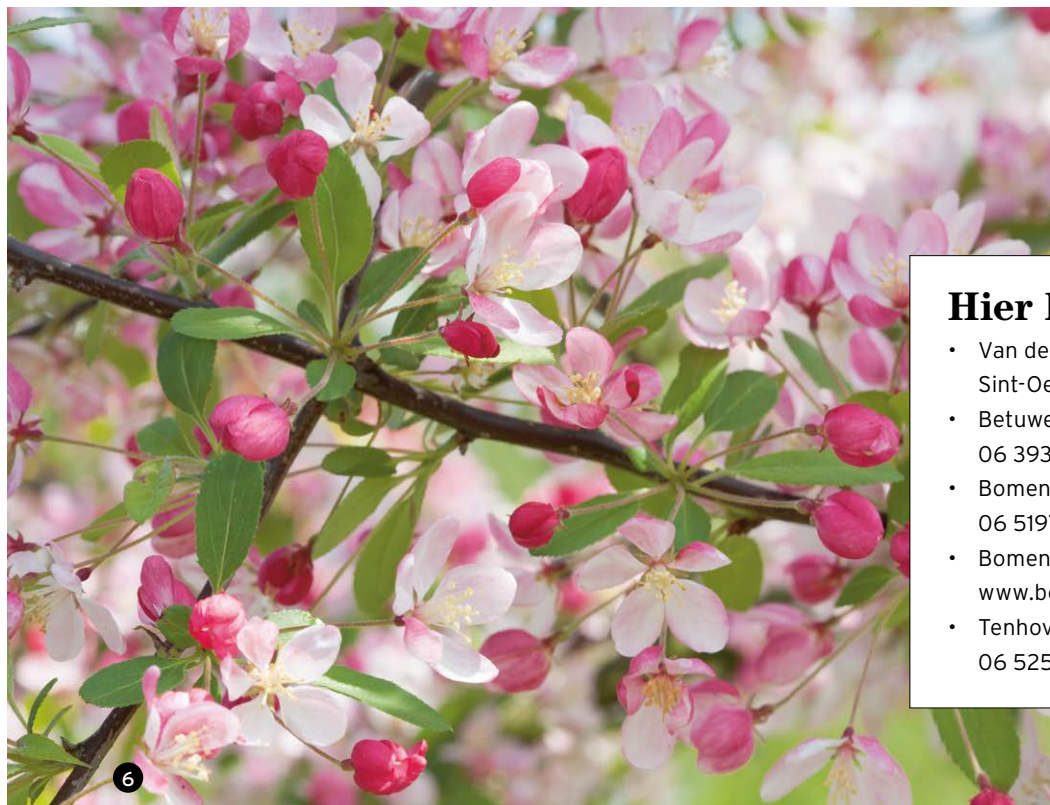
4.

5.

TIP

Koop in het voorjaar bloesemtakken van de kers of snijd een paar takken van je eigen fruitboom als de knoppen al wat kleur bekennen. Schuin afsnijden en in lauw water zetten waar heestervoedsel aan is toegevoegd.

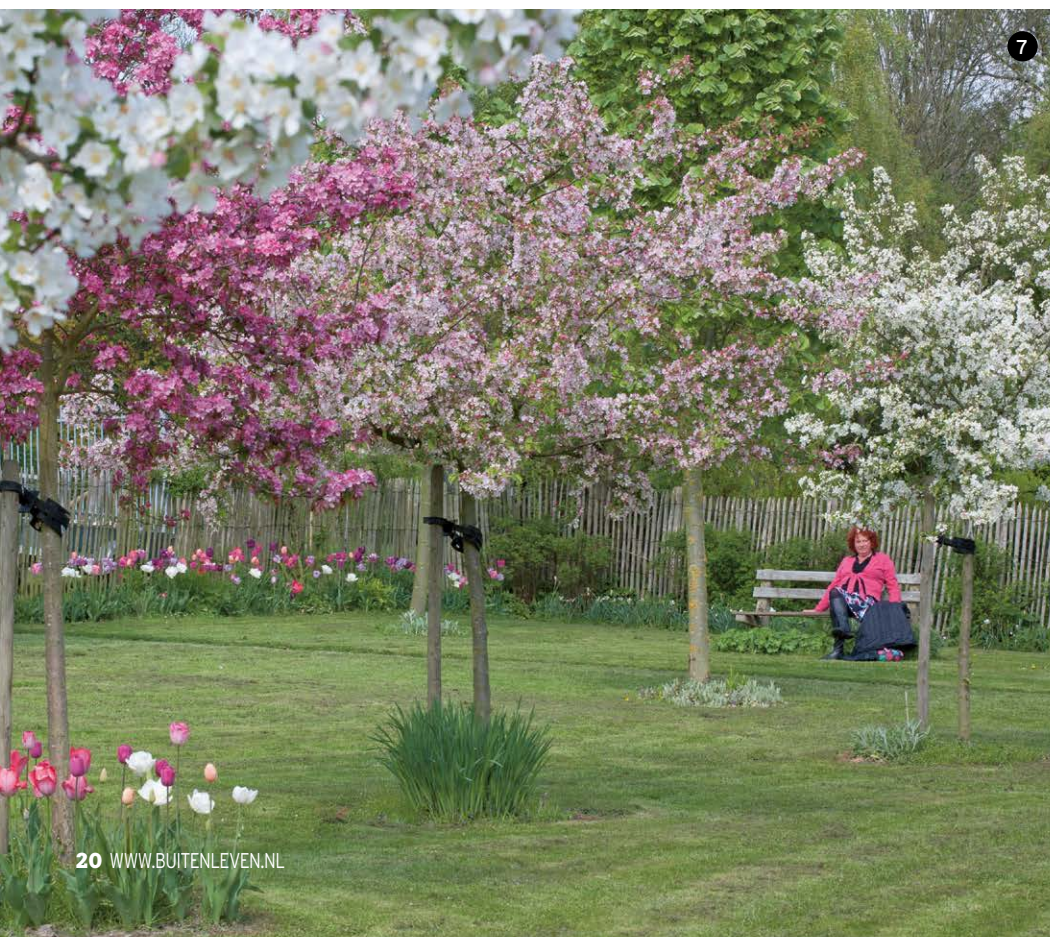

Hier koop en/of bekijk je ze

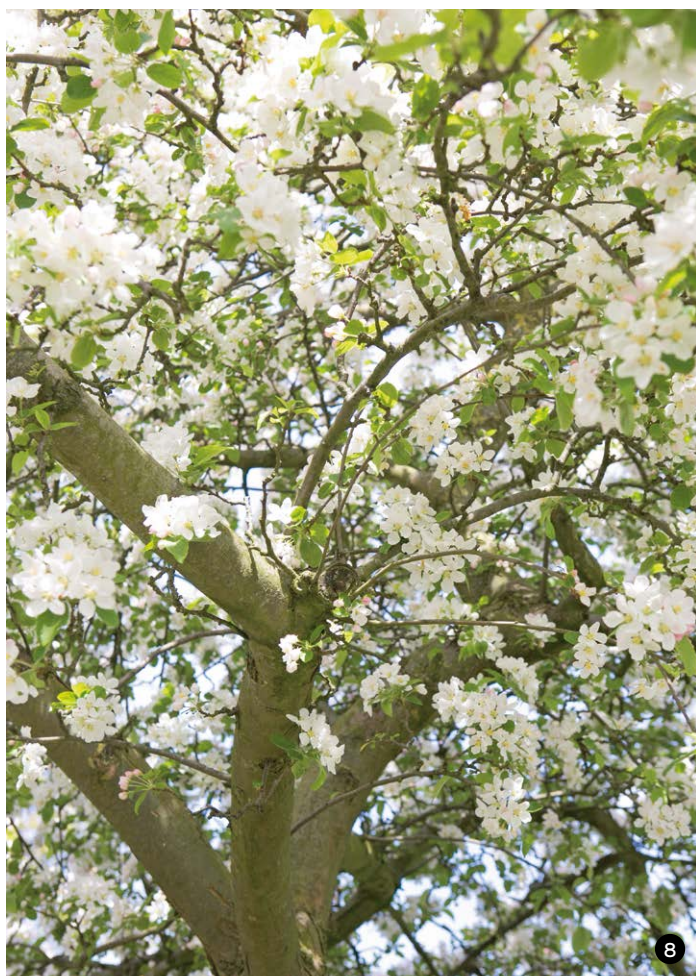
- Van den Berk Boomkwekerijen, Bestseweg 4, Sint-Oedenrode. 041 3480480, www.vdberk.nl
- Betuwe Bomen, Wijenburgsestraat 5B, Echteld. 06 39385017, www.betuewbomen.nl
- Bomenbezorgd, Nijburgsestraat 53, Randwijk. 06 51974044, www.bomenbezorgd.nl
- Bomenenzo, Veldstraat 2a, Lienden. 034 4228100, www.bomenenzo.nl
- Tenhoven Bomen, Zwolseweg 582, Apeldoorn. 06 52570979, www.tenhoven-bomen.nl

Varianten

De hoogte van de boom of struik varieert per soort. Bij de fruitbomen kun je kiezen uit hoogstambomen, zuilvormen (spilvorm), halfstam- en laagstamvorm en leivormen. Bij een hoogstamboom is de stam tot zo'n 2 m hoog, de kroon kan op den duur zo'n 7 m breed worden. Een zuilvorm groeit heel smal, zuilvormig en staat op een zeer korte stam. Een halfstam fruitboom staat op een stam van ongeveer 100 tot 120 cm, kan tot 5 m hoog worden en ook ongeveer 5 m breed. Een laagstam fruitboom wordt ook wel een struikvorm genoemd. De stam is ongeveer 0,5 m en de totale hoogte wordt zo'n 2,5 tot 3,5 m. De breedte is rond de 3 m. Heb je liever een bloesemhaag, kies dan voor kleine appelboompjes en plant ze dicht op elkaar (60 tot 150 cm) in een strakke rij. Hiervoor wordt een speciaal opgekweekte spilvorm of zuilvorm gebruikt.

- Judasboom, *Cercis siliquastrum*. Paarse bloemen aan nog kale takken, later bijna rond blad en paarse peulen. Gele herfstkleur. Hoogte tot 6 m, bloei april-mei.
- Kornelje, *Cornus mas*. Een van de vroegste bloeiers met kleine gele bloemen aan kale takken, later eetbare rode vruchten. Ook leuk als haag. Hoogte tot 5 m, bloei maart.
- Meidoorn, *Crataegus monogyna*. Kleine witte bloemen aan stekelige takken, later rode vruchtjes. Herfstkleur. Ook als haag toe te passen. *Cr. laevigata* bloeit roze. Hoogte tot 5 m, bloei mei-juni.
- Kweeper, *Cydonia oblonga*. De vrij grote witte tot iets roze bloemen staan alleen en bloeien als er al blad aan de takken zit. De grote, gele, peerachtige vruchten zijn eetbaar. Hoogte tot 7 m, bloei mei.
- Beverboom, *Magnolia*-soorten. Van de beverboom zijn er veel verschillende

soorten, ze bloeien bijna allemaal aan kale takken. Hoogte tot 8 m, bloei april-mei.

- Sierappel, *Malus*-cultivars. Bij de sierappels gaat het om de rijke bloei en de kleine (niet eetbare) appeltjes. Veel verschillende tuinvormen, met witte lichtroze of donkerroze bloesem. Hoogte tot 6 m, bloei mei.
- *Prunus*-soorten. Onder het geslacht *Prunus* vallen veel fruitbomen: perzik, amandel, pruim, abrikoos, kers en morel. Maar ook de sierkersen (*Prunus serrulata*) in heel veel vormen. Hoogte tot 12 m, bloei maart-mei. ✱

- 6 De lichtroze bloemen van de sierappel *Malus floribunda* komen uit donker rozerode knoppen.
- 7 Locatie: De Lijsterhof. Deze boomgaard met sierappels is extra kleurrijk dankzij de mix van tulpen.
- 8 *Malus* 'Red Sentinel' is een zeer rijk bloeiende sierappel die in de zomer en de herfst rode appeltjes draagt.
- 9 De romantische, zachtroze bloesem van de appel (*Malus domestica*).
- 10 Een overdadige bloei bij de sierappel *Malus* 'Rudolph'.

"We misten verbinding,
vooral met de natuur"

Het project

Wat: Aardehuis, twaalf woningen van stro en leem, vormen samen een collectief

Sinds: 2011

Meer info: www.aardehuis.nl

Het zit in de lucht! Anders wonen rukt op. Bewuster, duurzamer, socialer, en meer buiten. Overal in Nederland zie je initiatieven. *Buitenleven* zoekt ze op en vraagt de mensen erachter wat hen beweegt. Deze keer: de aardehuizen van Olst. Een zelfgebouwde wijk met huizen van autobanden, aarde, stro en leem.

TEKST EN FOTO'S MARJOLEIN VAN ROTTERDAM

“Een paar weken geleden waren we op vakantie”, vertelt Annemieke van Dongen (47). “We hadden een leuk huis gehuurd. Maar al meteen bij binnenkomst merkten we de verschillen. In het vakantie-huis moest je je in een bocht wringen om de lucht te zien! Het huis was ook van steen. Dat voelt echt anders.” Het is waar wat Annemieke zegt. Zodra je haar huis van stro en leem binnenstapt voel je het. Het is lichter, warmer, stiller. En het voelt fijn. Onbewust ontspan je binnen de muren, bijna alsof het huis je beschermt. “Dat is het verbazingwekkende effect van dit huis. Je begrijpt gewoon niet dat ‘normale’ huizen stenen muren en kleine ramen hebben en dat ze niet allemaal georiënteerd zijn op het zuiden. Dat is zo veel fijner. Net als die grote, hoge ramen en het schuin aflopende dak, waardoor we altijd de lucht en de vogels zien en het in huis, ondanks een dichte muur, altijd licht is. In ons huis heb je veel meer contact met de natuur.”

Annemieke: “Ik heb nog nooit zo veel insecten bij elkaar gezien als hier”

verbindende effect. Elke zaterdagmorgen komen er mensen uit het dorp tuinieren, elke woensdagmiddag een groepje scholieren. Willy is twee dagen in de week onderwijzeres. De andere dagen geeft ze natuur- en kookworkshops. Het werk in de buurtmoestuin doet ze vrijwillig. “Een uitgangspunt is permacultuur. Daar horen verschillende ontwerpprincipes bij, waaronder observeren. Dicht bij je huis zet je de tuinkruiden, die je elke dag plukt. Fruitbomen en notenstruiken kunnen iets verder weg. Verder zorg je vooral voor goede omstandigheden door de grond met plantenresten, bladeren of riet te bedekken. Planten als smeerwortel hebben diepe wortels en helpen de grond nog meer verbeteren. Verder probeer ik eenjarige gewassen zoals pastinaak zichzelf te laten uitzaaien. Tuinieren wordt zo steeds makkelijker.” Annemieke: “Het effect van zo’n tuin is groot. Ik heb nog nooit zo veel insecten bij elkaar gezien als hier.”

Eetbare tuin

Vanuit de trein zijn de aardehuizen goed te zien. Opvallende huizen met (deels) begroeide koepeltjes en groen eromheen. Ook de aanlooproute vanaf station Olst gaat door het groen. Het eerste aardehuis is van Willy Boogaard (54), Annemieks buurvrouw. In een roodgeruite bloes staat ze in haar weelderige tuin, hond Macho springt om haar heen. “Kom binnen”, verwelkomt Willy. “We gaan net aan de koffie. De tuin komt straks.” Bij de koffie is er pompoencake. “Er zit rauwe pompoen in, rozijnen en amandelmeel. De pompoen lag gisteren nog op het land.” Willy heeft iets met groen. Dat zie je aan de tuin, maar ook in huis. Er staan en hangen planten in alle ruimten, overal in huis zie je het buitengroen. “Die doorkijkjes zijn uniek voor ons huis. We hebben ze in het hele huis zodat je overal groen ziet. Met dank aan Peter, die een berg oude kozijnen op de kop tikte. Nu wil je zeker ook de tuin van dichtbij zien?” De tuin is Willy’s trots. Het meeste is eetbaar, terwijl hij als een siertuin oogt. Ze wijst op de frambozen, de bloemen van kaasjeskruid, komkommerkruid en Oost-Indische kers en plukt een paar venkelzaadjes. Allemaal unieke smaken. “Proef maar. En in de buurtmoestuin is er nog meer. Mosterdblad bijvoorbeeld, met die heerlijk pittige nasmaak.” De buurtmoestuin is belangrijk. Vanwege het voedsel, maar ook vanwege het

Autobanden

Groen is er overal rondom de aardehuizen. De eerste huizen werden gebouwd met muren van met aarde gevulde autobanden. Daar zie je nu groene taluds. “We wilden recycleren”, vertelt Annemieke. “Er is zó veel afval op de wereld. Dus bouwden we de noordmuren van autobanden in een talud van aarde. Het idee is geïnspireerd op de *earthships* van architect Michael Reynolds. Van hem is ook de flessenmuur bij mij thuis. We zien die

- 1 De stro- en leemhuizen van Willy en Annemieke, gezien vanaf het talud van de autobandhuizen.
- 2 De huizen van het project Aardehuis verschillen, de brievenbussen nog meer.
- 3 Annemieke (l) en Willy (r) in hun tuin.
- 4 Links het talud van een autobandenmuur, daarachter het huis van Willy.

Even voorstellen

Net buiten het dorp Olst is een nieuwe wijk gebouwd. Een ecologische wijk met huizen die grotendeels zelfvoorzienend zijn en door de bewoners zelf zijn gebouwd. Ze vormen een collectief, de vereniging Aardehuis. Het doel: bouwen, werken, wonen en leven in harmonie met de natuur. In verbondenheid met elkaar en om anderen te inspireren. De wijk bestaat uit 23 woonhuizen en een gemeenschapshuis, het Middenhuis. Er wonen 50 mensen. Een divers gezelschap van gezinnen, eenoudergezinnen en gepensioneerden. Van de 50 bewoners zijn er 35 kind.

als een eerbetoon. We hebben onze kennissenkring aangespoord veel wijn te drinken. Het was afschuwelijk veel werk.” Lachend: “Ik bedoel dat inmeten nu, hè?” “Aan de banden zat ook een nadeel”, vult Willy aan. “Het bouwen ging traag. Om één autoband te vullen waren drie kruiwagens aarde nodig. Een mengsel van klei en zand dat je in de banden slaat. Het kostte een paar uur per band – als je een beetje routine had. Vrijwilligers deden een dag over een band. We waren idealisten, maar we dachten ook: tijd is geld. En wilden ook rekening houden met wat draaglijk was voor de 23 gezinnen die wachtten op hun huis. Daarom stapten we over op stro en leem. Dat ging stukken sneller. Een strohuis bouwden we in vijf dagen.” Annemieke en Willy waren als een van de laatsten aan de beurt. Willy: “Zodoende wonen wij nu in huizen van stro en leem. Eigenlijk nóg fijner dan gevulde autobanden. Stro en leem zijn natuurlijke materialen en dat voel je. Het zijn bovendien vriendelijke materialen die geen energie kosten. Heel anders dan cement en steen. Als je het niet meer nodig hebt, vergaat het en krijg je mulch voor de tuin.”

Do try this at home

Je hoeft niet zelf een aardehuis te bouwen om bewuster te leven. Vijf tips van Willy en Annemieke die iedereen kan toepassen.

1. Kijk om je heen en verbaas je over hoeveel eetbaars er groeit. Bijna overal in Nederland vind je bijvoorbeeld notenbomen.
2. Eet lokale producten.
3. Bestrijd 'plagen' op een natuurlijke manier. De processierups bijvoorbeeld kun je laten eten door koolmezen. Dan moet je wel zorgen voor insecten en dus het bermgras niet snoeien.
4. Waak voor monoculturen. Dat geldt ook voor de mensen met wie je leeft en werkt.
5. Bouw je toevallig een eigen huis, doe dat dan met natuurlijk materiaal en verdiep je in passief bouwen.

Gek eigenlijk dat we niet veel méér met stro en leem bouwen in Nederland. "Misschien komt het doordat huizen met dikke muren minder vierkante meters hebben en dat elke centimeter geld is. Alle muren zijn precies één strobaal dik."

Een vloer als een kruik

"Deze huizen hebben weinig nodig", weet Annemieke. "Ze slaan de warmte op. De vloer is 30 cm dik en werkt als een kruik. Door de groene daken wordt het ook nooit bloedheet. Eigenlijk is de temperatuur in huis bijna altijd goed." Willy: "Ook qua eten komen we een heel eind als het gaat om zelfvoorzienend zijn. In het najaar oogsten we ons suf, veel noten bijvoorbeeld. En een hele periode kun je wel bramen blijven plukken. Potten vol jam heb ik gemaakt. Het mooie is dat je je door zo te leven veel bewuster wordt van hoe rijk de natuur is en hoe belangrijk. Aardehuisbewoners willen hun ecologische voetafdruk daarom alleen nog maar verkleinen. Peter en ik hebben geen auto meer en eten nooit meer vlees", vervolgt ze. "We delen de wasmachine met burens. Onze elektra komt van de zonnepanelen. Het water is

- 5 Eén blinde muur (rechts op de foto), maar door de hoge ramen op het zuiden en het schuin aflopende dak is het altijd licht.
- 6 Willy in de buurtmoestuin.
- 7 Ook de kippen helpen mee om het project zelfvoorzienend te maken.
- 8 De isolerende natuurdaken met de dakkoepels die maar niet groen willen worden.

Wat kost dat?

De grond is gekocht. De bouw kostte geld. Niet alles konden de aanstaande bewoners zelf, ze huurden profs in, zoals een architect. De totale kosten voor een aardehuis variëren, afhankelijk van de grootte van het perceel en het huis. Het goedkoopste huis kostte € 180.000, het duurste € 320.000. Verder verbruiken de aardehuisbewoners brandstof (hout), water en elektriciteit. Kosten zijn er omdat het gefilterde water dat ze lozen gecontroleerd moet worden. Daarnaast zijn er onvoorziene kosten. Zo zijn de koepels op het dak geen succes. Ze hebben last van condens en worden maar niet groen, zoals de bedoeling was. Er is al een voorzichtig plan ze te slopen. Ook zijn er drie huurwoningen. De huurders betalen ruim € 600 per maand.

opgepompt grondwater, het afvalwater filteren we tot schoon oppervlaktewater. De meeste mensen hier hebben een compost-toilet.” De bewoners willen samen een inspiratiebron zijn. Daarom doen ze projecten met het dorp en geven ze rondleidingen. Die zijn naar eigen zeggen een succes. Willy: “De mensen komen overal vandaan. Er zijn al negenduizend mensen geweest.” Annemieke: “Ik vertel graag wat er allemaal in ons leven veranderd is. Wij waren een standaardgezinnetje in een mooie wijk in Breda. Gesprekken in de buurt gingen over nieuwe auto’s en successen op het werk, op school of in de sport. Maar wij misten verbinding, vooral met de natuur. De regering deed niets voor het klimaat. Wij vonden hoe we in Nederland omgaan met het milieu niet te verkopen aan onze kinderen. Toen we dat durfden toe te geven, moesten we het wel zelf anders gaan doen. Zo kwamen we terecht op de website van ecodorp Aardehuis. ‘Dit is het’, zeiden we. Daarna ging het snel. Van de verhuizing hebben we nooit ook maar één seconde spijt gehad. Alles klopt hier.” ✿

- 9 Een kinderkamer onder de waarschijnlijk te slopen koepel.
- 10 Willy’s winkeltje met dagverse groenten in een ingebouwde nis aan de buitenzijde van het huis.
- 11 Annemieks dochter is ook blij met het aardehuis.
- 12 Deze lemen muur bij een autobandenhuis geeft beschutting voor een zitje in de zon.

Wees een wetenschapper

Tuinvogels tellen, vlinders spotten of fijnstof meten met je smartphone; steeds vaker kun je als gewone burger meehelpen aan wetenschappelijk onderzoek. Deze *citizen science* is steeds meer in trek. En ook jij kunt meedoen.

TEKST EN ILLUSTRATIES KIM VEENMAN

Van hommels tellen in je achtertuin tot lichtvervuiling meten. Je kunt het zo gek niet bedenken of je kunt meedoen aan het in kaart brengen van een natuur- of milieuverschijnsel. Steeds meer mensen doen – ongeacht hun kennis en achtergrond – mee aan wetenschappelijk onderzoek.

Voor wetenschappers is deze *citizen science*, zoals het heet, enorm waardevol. Alle extra oren, ogen en handen leveren namelijk veel meer data op. Daar kun je als wetenschapper niet alleen meer kennis uit halen; de grote hoeveelheid gegevens maakt de fouten van een enkeling ook nog eens verwaarloosbaar klein. Citizen science klinkt erg modern, maar gebeurt al decennialang. Zo tellen vrijwilligers in het veld al jarenlang verschillende planten- en diersoorten voor natuurorganisaties, zoals de Vlinderstichting en de Vogelbescherming. Wat wel nieuw is? Dat zijn de mogelijkheden die de technologie biedt. Mensen kunnen hun bevindingen nu in no time delen en vaak zelfs letterlijk vanaf de bank meedoen via hun tablet of smartphone.

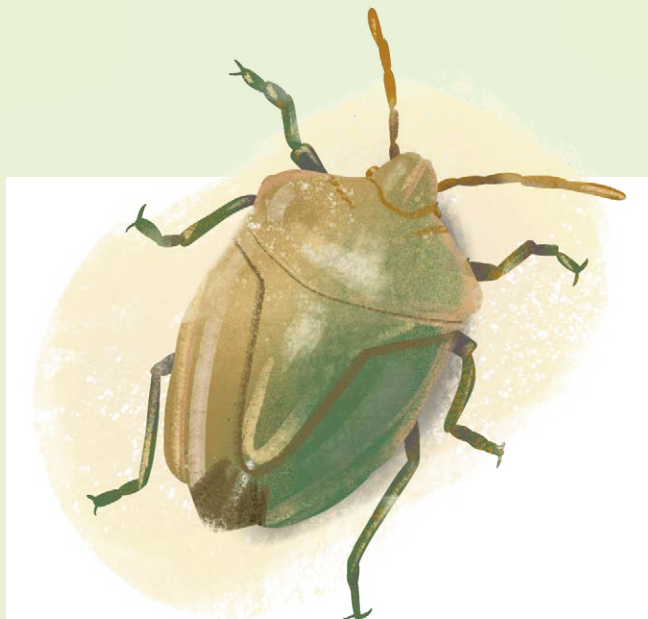
Hoe meer, hoe beter

Wat zijn de voordelen van burgerwetenschap? Bij de Radboud Universiteit in Nijmegen kijken onderzoekers naar de relatie tussen wetenschap en samenleving. Riyan van den Born werkt hier bij het Institute for Science, Innovation and Society en legt uit: “Als burgers door het hele land, of zelfs internationaal data verzamelen, geeft dat wetenschappers veel meer data vanuit veel meer locaties. Dus zowel de hoeveelheid als het bereik wordt groter. Bovendien kennen lokale mensen de omgeving vaak op hun duimpje en weten ze of het bijzonder is dat een bepaalde soort daar op een bepaald tijdstip is gevonden.” Handig dus, al die extra handen. Helemaal voor de wetenschapper, zou je zeggen. Kan die nu rustig achterover leunen? Nee, dat zeker niet, laat Riyan weten. “Het ontwerpen en opzetten van materialen en systemen en het juist betrekken van deelnemers vergt een andere aanpak, tijd en ook geld. En naast dataverzameling kan het nog wat opleveren. Als burgers of andere doelgroepen bijvoorbeeld kunnen meedenken over wát je moet meten, kan dat de relevantie van het onderzoek vergroten. Het kan namelijk voorkomen dat een wetenschapper bepaalde variabelen over het hoofd ziet.”

Aardbeienplantje als meetstation

Bij het Vlaamse project Airbezen@School doen klassen mee aan onderzoek naar luchtkwaliteit. Hoe? Ze krijgen tussen de krokus- en paasvakantie een aardbeienplantje dat ze moeten verzorgen. Vervolgens stuurt elke school monsters op van de plantjes en onderzoekers van de Universiteit van Antwerpen analyseren die. Het werkt zo: planten verzamelen op hun bladeren fijnstof uit de lucht. Door de concentratie op het blad te meten, kunnen wetenschappers iets zeggen over de concentratie fijnstof in de lucht op een bepaalde plek. www.airbezenatschool.be

Meer dan vogels tellen

Via de website Waarneming.nl geven mensen door welke vogel, vlinder, kever of andere diersoort ze hebben gezien en waar dit was. Toen de site in 2004 werd opgericht door vogelaars, was het alleen om vogelsoorten door te geven. Maar inmiddels stromen er jaarlijks miljoenen waarnemingen binnen. Op het moment is dit het grootste natuurplatform van Nederland. www.waarneming.nl

Wetenschap en samenleving

Als deelnemer brengt het meedoen aan onderzoek je ook wat. De Radboud Universiteit onderzocht in 2016 bij 2193 vrijwillige natuurwaarnemers wat de motivatie was om mee te doen. Hieruit blijkt dat ze wilden bijdragen aan natuurbescherming en ze vonden het leuk om er iets van te leren. Soms kunnen mensen ook meedenken in de vraagstelling. Riyan: "Het mooie is dat burgers op die manier aandacht kunnen vragen als ze zich ergens zorgen over maken. Zo kunnen ze zelfs invloed uitoefenen op beleid. In een eerder project waren sportvissers bijvoorbeeld bezorgd dat er door het verwijderen van kribben geschikte visplekken zouden verdwijnen en dat bepaalde vissen er minder goed zouden gedijen. In het project monitoren ze dit zelf. Als wetenschappers of natuurorganisaties hun zorgen serieus nemen, kan het onderlinge vertrouwen worden versterkt."

Allemaal projecten

Kortom, citizen science zorgt voor veel meer data die ook nog eens heel waardevol is. En als deelnemer is het leuk; je draagt een steentje bij en wie weet steek je er zelf ook nog wat van op. De afgelopen jaren heeft citizen science veel mooie projecten opgeleverd, waarbij je kon meedoen aan natuur- en milieuonderzoek. En daar komen steeds meer projecten bij. Wil je meedoen aan een citizen science-project? Kijk dan op www.iedereenwetenschapper.be voor actuele projecten.

Stadse spinnen

Hoe leven spinnen in de stad? In dit onderzoek maak je met de *Spinnen-Spotter* app foto's van spinnen en hun webben. De app meet de grootte van de spin en de kleur van het web. Zo ontdek je hoe goed ze zich kunnen aanpassen aan het stadsleven. Alle gegevens worden verzameld op een interactieve kaart, check www.spinnenspotter.be/nl

Fijnstof met je smartphone

Met een opzetstukje op je mobiel, de iSpex, en bijbehorende app kun je fijnstofdeeltjes meten in de lucht. De iSpex werd ontworpen door sterrenkundigen en werkt als een soort satellietinstrument. In 2015 deden duizenden mensen mee. Meer info: ispex.nl/meedoen/how-to-get-an-ispex

Kauwtjes kijken

Zijn kauwtjes in de stad meer gewend aan mensen? Dat onderzoek je door zelf op zoek te gaan naar een kauw. Je loopt dan naar de vogel toe (zonder te praten of met je armen te bewegen) en telt de stappen tot de kauw opvliegt. Daarna noteer je het aantal stappen tot waar de vogel zat. Iedereen in Nederland en België mag meedoen. Het Leidse Naturalis Biodiversity Center wil hiermee de evolutie in de stad onderzoeken. Naast kauwtjes testen kun je ook tuinslakken fotograferen, koolmezen uitdagen en paardenbloempluizen meten. Kijk op www.evoscope.nl

Volg lepelaars op trektocht

Wil je bijdragen aan het onderzoek naar lepelaars op hun trektocht van Schiermonnikoog naar Frankrijk? Download dan de app *Animal Tracker*, waarmee je de trekkende lepelaars kunt lokaliseren. Heb je een lepelaar met zender gespot? Dan noteer je alles, van datum tot plaats, de kleur van de veren en nog veel meer. Hiermee help je de onderzoekers meer begrijpen over de trekroutes van jonge lepelaars en hoe ze omgaan met veranderingen in hun omgeving.

Tuintellers

Op de website van Jaarrond Tuintelling kun je doorgeven welke planten en dieren je in je tuin ziet. Van vogels en vlinders tot libellen, zoogdieren, vissen en planten. Alles telt mee. Tuinen beslaan een groot deel van Nederland en België, terwijl nog lang niet bekend is welke verschillende soorten er leven. www.tuintelling.nl

In november 2019 stond de koolmees op 1 als meest getelde vogel in tuinen. Op 2 stond de roodborst, op 3 de pimpelmees.

Maas en Waal plasticvrij

Help mee om de plasticsoep te bestrijden en ga op zoek naar afval langs de Maas en Waal in Gelderland, Noord-Brabant en Limburg. Je moet wel een korte opleiding volgen bij het project Schone Rivieren om mee te mogen doen. Aan de hand van de resultaten weten onderzoekers wat voor afval er langs de rivieren ligt en zo kunnen er oplossingen worden gevonden voor het afvalprobleem. Meer info op www.schonerivieren.org

Maakt meedoen duurzamer?

In april 2020 starten Riyan van de Born en haar team met het Europees project Enviocitizen, waarin ze wil kijken in hoeverre het meedoen aan citizen science bijdraagt aan iemands bredere verantwoordelijkheidsgevoel voor natuur en milieu. Er wordt ook gekeken hoe je citizen science-projecten zo kunt inrichten dat mensen duurzamer gaan leven. Naast Nederland doen Noorwegen, Zweden, Estland, Roemenië, Spanje en Cyprus mee. Riyan: "We richten ons op de ornithologie, dus vogelwaarnemers, en dan zowel op mensen die vogels tellen als mensen/groepen die vogels ringen. In Nederland gaan we hiervoor samenwerken met Sovon."

Hotel Boschrand Texel

**Bij aankomst tussen 20 februari en 7 april 2020
bieden wij u ons "Gratis overtocht" arrangement
(€225 p.p.) incl. onderstaande extra's.**

In de periode daarna is de prijs hetzelfde maar dan zonder vergoeding van de overtocht en onderstaande extra's.

- 3x Uitgebreid ontbijtbuffet
- 3x Gevarieerd viergangendiner
- Gratis gebruik van onze saunafaciliteiten (incl. gebruik badjas en scrubzout).
- 1 Dag gratis gebruik huurfiets
- Wij betalen de totale kosten van de bootreis naar Texel aan u terug.
- Gratis parkeren en gratis Wi-Fi.

Speciaal voor de lezers van Buitenleven bij aankomst koffie of thee met appelgebak.

HOTEL***
BOSCHRAND
TEXEL

Hotel Boschrand | Bosrandweg 225 | 1796 NA De Koog - Texel
E-mail: info@hotelboschrand.nl | Telefoon: 0222 - 317 281 |

Fotografeer de natuur

Wandel je geregeld door de natuur en heb je een camera bij je? Word dan lid van het biodiversiteitsnetwerk iNaturalist en download de app. Alle bijzondere ontmoetingen met dieren of planten die je fotografeert deel je via de app of de website. Andere gebruikers helpen je om soorten te identificeren. Zo leer je nieuwe dier- en plantensoorten kennen en kom je in een netwerk van meer dan 750.000 wetenschappers en natuurliefhebbers. Bovendien kunnen wetenschappers veel met alle data om de natuur over de hele wereld te bestuderen en beschermen. Mooi toch? www.inaturalist.org

Dieren spotten van De Hoge Veluwe

Het Nationaal Park De Hoge Veluwe heeft tientallen wildcamera's die dag en nacht de dieren in het park registreren. Jaarlijks levert dit meer dan één miljoen (!) foto's op. Veel te veel voor onderzoekers om dat allemaal te bekijken. Daarom kun je meedoen door de wilde dieren op de foto's te spotten die met de cameravallen zijn vastgelegd. Daar hoeft je dus niet eens voor op pad. Je identificeert de dieren gewoon thuis vanaf je computer. Meer info? Bekijk dit filmpje: <https://youtu.be/gxHub8e9Qv0>

Klimaat en theezakjes

Drie Wageningse promovendi bedachten een methode om te onderzoeken of de klimaatopwarming invloed heeft op hoe snel planten worden afgebroken in de bodem. Dit kan door de ontbinding van plantmateriaal te meten met theezakjes.

Die bevatten een afgemeten hoeveelheid rooibos en groene thee. Thee is plantenmateriaal en een maat voor koolstof.

Je weegt twee theezakjes, begraaft ze en na drie maanden graaf je ze weer op, droogt ze en weegt opnieuw. Dan wordt vastgesteld hoeveel thee in die tijd is vergaan. De koolstof die niet vergaat, blijft in de grond en kan dus niet bijdragen aan broeikasgassen. www.teatime4science.org

Meer apps

- Maak met de app *Litterati* een foto van zwerfvuil. Met een geotag kun je die uploaden. Zo wordt gemeten hoeveel afval uiteindelijk in zee terecht komt. Doe dit samen, in de Trash Hunters community van de Plastic Soup Foundation. Meer info: www.plasticsoupfoundation.org
- De app *Secchi* moedigt zeelieden aan watertroebelheid te meten en zo mee te doen aan een wereldwijde studie naar fytoplankton in zee. www.secchidisk.org
- Met de *GrowApp* maak je met je smartphone in verschillende seizoenen foto's van bomen. De app maakt er automatisch een timelapsefilmje van. Het nut? Wetenschappers kunnen hiermee naar het effect van klimaatverandering kijken. Zie www.growapp.today
- Met de *Dark Sky Meter* geef je lichtvervuiling door. www.darksnymeter.com

Lichtpuntjes in de prille lentetuin

Sneuwklokjes waren altijd al bijzonder voor Marjan Sorgdrager, als eerste lichtpuntjes na de donkere winter. Tijdens een moeilijke periode in haar leven kregen de bolletjes ook een symbolische waarde. Ze mogen in haar tuin in Koekange naar hartenlust verwilderen onder naaktbloeiende heesters en wintergroene karakters.

TEKST MIRJAM ENZERINK FOTO'S SIETSKA DE VRIES

Niet zelden stappen voorbijgangers in het voorjaar even van hun fiets af als ze over de Koekangerdwarsdijk rijden. De toverhazelaar die hier prominent in de voortuin van Marjan Sorgdrager staat, is dan op z'n allermooist. Zodra het eerste goudgele bloemetje ontluikt, soms al half januari, staat de tuinierster te juichen. "Dan is de lente weer in zicht, heerlijk! Iedere bloem in de tuin is prachtig, maar winterbloeiers als de toverhazelaar hebben voor mij iets extra's. Juist omdat er in die periode zo weinig te beleven is. De witte en roze sneeuwballen van de *Viburnum*, het meloenboomje dat zo heerlijk geurt; mijn hart gaat ervan open."

Paspoort

Tuinnaam: Tuinerij de Tuin van Marjan Sorgdrager

Soort tuin: gevarieerde boerderijtuin met zes verschillende 'tuinkamers' waaronder een formele grindtuin, boomgaard met oude fruitrassen en bostuin

Waar: Koekange (DR)

Grootte: 4000 m²

Grondsoort: klapzand dat Marjan zelf verbetert met eigen compost

Ligging: rond de zuidoostelijke flank van een boerderij

Bijzonder: wintergroene voortuin in grindvakken met vroegbloeiende heesters, een sneeuwklorkjesbos vol bijzondere bomen en heesters en bloeiende pottenborders

Meer info: de tuin van Marjan is speciaal voor de sneeuwklorkjes geopend op 21 en 28 februari 2020. Daarnaast op afspraak, zie www.bureautuinleven.nl

Sneeuwklorkjesbos

Aan de voet van de fraai vertakte toverhazelaar kleurt de zwarte aarde groenwit van een andere lieveling, het gewone sneeuwklorkje (*Galanthus nivalis*). In het gazon van het boerderijtje dat ze samen met haar echtgenoot en hun drie dochters betrok in 1997, ontdekte ze één klein polletje. Maar aan de overkant, in de sloot van de burens, bloeiden er honderden. Toen er plannen waren om de sloot dicht te gooien, stapten Marjan en haar buurmeisje spontaan het ijskoude slootwater in. "Vier kratten vol met sneeuwklorkjes hebben we eruit geschept. Die heb ik een voor een uitgeplant in het bos achter de boerderij." In de jaren daarna groef Marjan de bolletjes ieder voorjaar na de bloei weer op om te delen. Inmiddels heeft ze hier haar eigen sneeuwklorkjesbos. "Magisch als daar alles in bloei staat. Tijdens de Sneeuwklorkjesdagen hoor ik bezoekers weleens roepen: 'Het lijkt wel of hier sneeuw ligt'. Zo wit is het er dan."

Vergankelijkheid

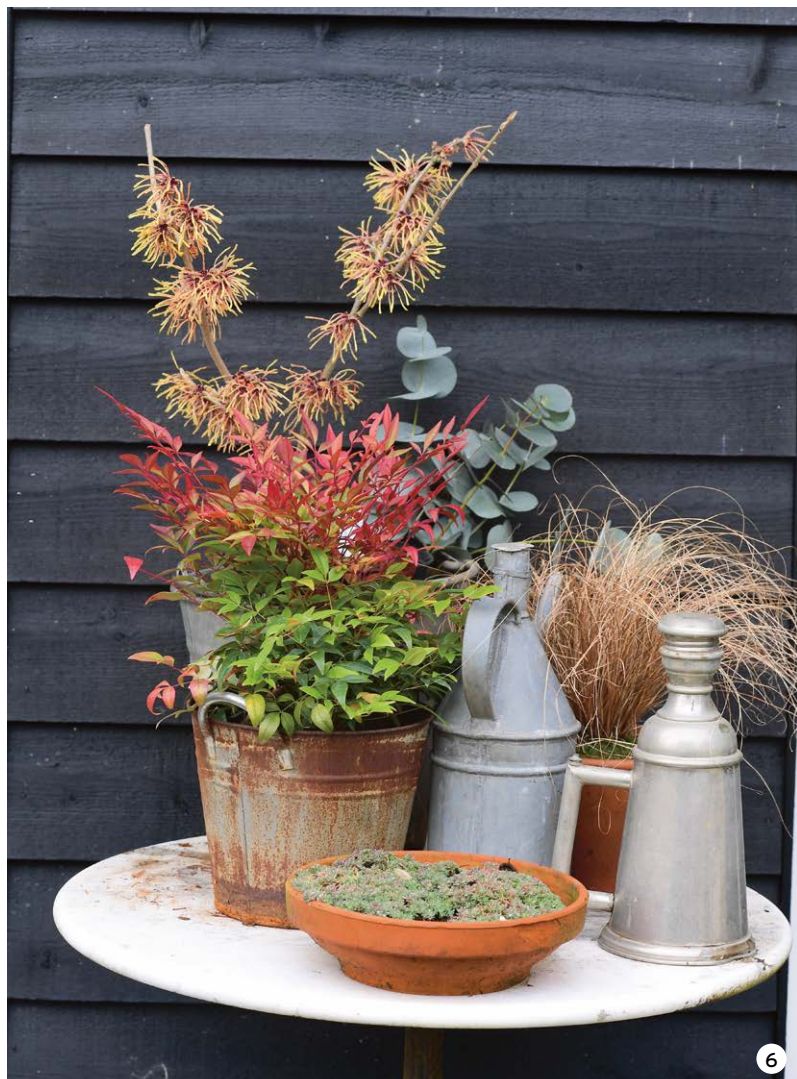
Zes jaar geleden kreeg het sneeuwklorkje er een speciale betekenis bij voor Marjan. Het was januari toen ze hoorde dat ze ongeneeslijk ziek was. "Met mijn ziel onder de arm ben ik toen de tuin in gelopen. Ik zag de eerste groene puntjes al boven komen en dacht: 'De sneeuwklorkjes leven, ook al ga ik dood'." De weken erna zat Marjan twee keer per dag tussen de bolletjes. Ze zag de stelen groeien, de bloemen ontluiken en de blaadjes verschijnen. Het hele proces volgde ze veel bewuster dan andere jaren. "En toen de blaadjes geel werden, de stelen gingen hangen en er uiteindelijk helemaal niets meer overbleef, kwam het besef: zo gaat het óók met een mensenleven." De vergankelijkheid van de sneeuwklorkjes leerde Marjan om haar ziek zijn te accepteren. "Dat heeft mijn leven zo enorm verrijkt. Vanuit die acceptatie kon ik weer iets nieuws gaan opbouwen. Ieder jaar herinneren de sneeuwklorkjes me daar nog eens extra aan."

Favoriete adressen

- Bijzondere vaste planten: "Bij De Hessenhof in Ede en Coen Jansen in Dalfsen vind ik altijd weer verrassende soorten." www.hessenhof.nl en www.coenjansenvasteplanten.nl
- Inheemse planten: "In de webwinkel van De Cruydt-hoeck vind ik zaad van wilde planten en koop ik ook weleens plantjes." www.cruydhoeck.nl
- Heesters: "Ieder voorjaar kijk ik bij Kwekerij Arborealis in Wilhelminaoord naar winterbloeiende heesters. Ze hebben er onder meer toverhazelaars in verschillende kleuren." www.arborealis.nl
- Sneeuwkllokjes: "Bij De Boschhoeve in Wolfheze verzamelen zich ieder jaar kwekers en kenners van sneeuwkllokjes. Daar ga ik graag naartoe om nieuwe soorten te ontdekken." www.boschhoeve.nl

- 1 In het sneeuwkllokjesbos in de achtertuin bloeien behalve *Galanthus nivalis* nog veertig bijzondere soorten en cultivars.
- 2 De vorige bewoners groeven oude lavetbakken in de aarde die in de loop der jaren mooi zijn bemest. Er groeit onder meer een bodembedekkende kardinaalsmuts in (*Euonymus fortunei*).
- 3 Marjan snoeit de toverhazelaar (*Hamamelis × intermedia* 'Pallida') niet, zodat de heester is uitgegroeid in een karakteristieke vaasvorm.
- 4 De lariks is bewust grillig gesnoeid zodat het een echte blikvanger werd. Door de borders lopen vooral graspaden; ze brengen rust en geven de tuin een natuurlijk karakter.
- 5 In de border voor de schuur ontluikt een sneeuwbal (*Viburnum × bodnantense* 'Dawn'). "De vorm wordt steeds mooier als je hem uitdunt en niet helemaal terugsnoeit."

Spelen in de zandbak

Bij het ontwerpen van haar tuin borduurde Marjan voort op de groene erfenis van de vorige eigenaar, een boomkweker. "Het eerste jaar heb ik helemaal niks gedaan. Ik wilde me eerst het erf eigen maken. Welke planten en bomen staan er allemaal? Waar komt de zon op, waar is het droog of juist vochtig?" Marjan ontdekte al snel dat haar nieuwe tuin zich op klapzand bevond. "Het is echt heel slechte grond. Ik ben dan ook voortdurend bezig met grondverbetering." Ze zette zelf een composteersysteem op met vier compartimenten. Hieruit oogst ze bergen vruchtbare bladaarde. Dit mengt ze met bentoniet, een kleimineraal, zodat de tuinaarde vocht beter kan vasthouden. Ook gaat er geregeld wat paardenmest van de burens over de tuin. "Als ik compost sta te scheppen, zegt mijn man altijd: 'Ben je weer in de zandbak aan het spelen?'. Het is voor mij een heel belangrijke plek; daar ligt de voeding voor mijn planten. En dat uit eigen tuin."

- 6 In de vaas staan takken van de *Hamamelis* 'Aurora' uit de tuin. Ervoor een pot met hemelse bamboe (*Nandina domestica* 'Gulf Stream') en het grasje *Carex comans* 'Bronze'.
- 7 Op een oude dakpan redden verschillende soorten huislook (*Sempervivum*) zich zelf.
- 8 De pottenkast voor de gepotdekselde gevel liet Marjan op maat maken van ijzer en houten planken. In de zomer staat hij vol met bloeiende planten.
- 9 "Narcissus 'Tête-à-Tête' is een van de weinige narcissen die op zandgrond langdurig bloeit. Ik koop ze ook altijd bloeiend in pot voor een pottenborder."

Georganiseerde chaos

Aan de randen van het grote sneeuwklompjesveld staan zo'n veertig bijzondere soorten. De fraaie dubbelbloemige 'Lady Beatrix Stanley' bijvoorbeeld, een favoriet omdat hij zich zo lekker laat delen. "Mijn man vraagt ieder jaar in februari of 'Koningin Beatrix' alweer bloeit", zegt Marjan lachend. Ze beschouwt zichzelf niet als een echte verzamelaar. "Dan wordt het een wedstrijd en daar houd ik niet van. Het gaat mij om de verwondering van de verscheidenheid. Dat ik ineens een geel sneeuwklompje ontdek tussen de witte. Of een soort met een heel bijzondere tekening." De frêle lentebodes komen hier op onder de beschermende takken van bomen, heesters en vaste planten. De verguisde Japanse duizendknoop bijvoorbeeld, die hier gecontroleerd zijn gang mag gaan. "De sneeuwklompjes vinden het heerlijk onder die takken." Een hazelaar snoeit Marjan zo dat hij mooi breed uitloopt, ook met de bolletjes in haar achterhoofd. De bodembedekkende *Geranium phaeum*, witte dovenetel, maagdenpalm en klimop zijn eveneens goed gezelschap. Net als oriëntaals komkommerkruid en hondstong, die beide mooi blauw bloeien. "Ik houd van een georganiseerde chaos in de tuin, vol bloemen en toestanden. Netjes is het hier dan ook niet. Sinds ik de tuinen van Ton ter Linden en Romke van der Kaa bezocht, weet ik dat

10

11

TIP

Graaf sneeuwklokjes in de bloei uit en plant in potten. Na de bloei scheuren en weer uitplanten in de tuin. Dat geeft de meeste kans op succes.

- 10 De veranda in de achtertuin is een favoriete plek in sneeuwklokjestijd. "Elektrische kussens en dekens staan nog op mijn verlanglijstje, zodat we hier heerlijk kunnen lunchen in de zon in februari."
- 11 Om sneeuwklokjes over de hele tuin te verspreiden, graaft Marjan ze in de bloei op en deelt ze de bolletjes. "Als het heel droog is, geeft ik ze water en meng ik wat bentoniet door de compost."
- 12 In de grijze pot voor de woonkamer staat een verrassend conifeertje met een herfstkleur; *Microbiota decussata* 'Lucas'. In de grote bak staan witte krokusjes en viooltjes. Op de achtergrond *Viburnum tinus*.
- 13 Sneeuwklokjes hebben een speciale plek in het hart én in de tuin van Marjan.

Pottenborders

Geïnspireerd door de Engelse tuin Great Dixter maakte Marjan overal op het erf hoekjes met potten. Tafels met zinken bladen, houten trapjes en op maat gemaakte rekken kleedt ze in alle seizoenen aan met groene en bloeiende planten. Ook knipt ze bloeiende takken uit de tuin en graaft ze sneeuwklokjes uit om op te potten. Bij de kringloop vindt ze daarvoor de mooiste zinken bakken en potten van aardewerk. "Ik wilde nooit potten in mijn tuin; veel te veel werk om ze water te geven. Maar toen ik de pottenborders op Great Dixter zag, was ik verkocht. Ik vind het ontzettend leuk om van die plaatjes te maken in mijn eigen tuin. Zo staat er iedere zomer een hostatheater bij de schuur. En bij het huis vul ik dan wel 150 potten met allerlei soorten. Ik kan helaas niet schilderen, maar op deze manier maak ik ook mooie composities: met bloemen en planten."

13

12

ik me daarvoor niet hoeft te schamen. De tuin is natuur en daarin vallen nu eenmaal blaadjes en komt het onkruid omhoog."

Ouderwets mooie heesters

Voor een jaarrond groen tuinbeeld plantte Marjan tientallen bladhoudende heesters aan. Struikklimop bijvoorbeeld, een topper omdat hij 's winters bloeit en volop stuifmeel levert aan de bijen. De hulststruiken zijn perfecte schuilplaatsen voor de vogels. En struikkamperfoelie, *Lonicera nitida*, laat zich net als buxus goed in vormen knippen. "De voortuin was hier al vrij formeel aangeplant met buxusparterres. Toen die doodgingen, verving ik ze door groenblijvende planten en heesters van vroeger. Allemaal soorten die je in de jaren zeventig in veel tuinen zag." Zo prijken er skimmia's, *Pieris japonica*, *Leucothoe*, dwergcipressen, *Aucuba* en *Sarcococca* in de vakken tussen de grindpaden. "Op de Tuinbouwschool in Frederiksoord leerde ik dat die ouderwetse soorten écht niet meer konden. Maar daar ben ik van teruggekomen. Dankzij het groene blad en de mooie vormen kijk je ook in de winter heel fris de tuin in." ❀

Grootse grazer

De Schotse hooglander is met zijn kenmerkende rode vacht een mooie verschijning. Maar er zijn ook blonde en zwarte soorten; zwart was ooit zelfs de meest voorkomende kleur. Tot koningin Victoria vroeger een bezoek bracht aan de Schotse Hooglanden en schijnbaar opdracht gaf om alleen de rode soort te fokken. Gewoon, omdat ze die mooier vond. Ongeveer honderd jaar later zetten de eerste – rood gekleurde – runderen voet op Nederlandse bodem. Staatsbosbeheer startte met het inzetten van Schotse hooglanders bij het onderhouden van natuurgebieden. Ze waren geknipt voor deze taak en inmiddels lopen Nederlands grootste grazers in bijna elk natuurgebied rond. Het is dan ook niet uitzonderlijk om er een tegen te komen tijdens een natuurwandeling. Of ze gevaarlijk zijn? Welnee, zo lang je op minimaal 25 meter afstand blijft, voelen deze gemoedelijke oerossen zich niet bedreigd en grazen rustig verder. ✱

Paspoort

Naam: Schotse hooglander (*Bos taurus* var. highland)

Schofthoogte: 115-125 cm

Gewicht: koe 500 kg, stier 800 kg

Leeft: van oorsprong in de Schotse Hooglanden, in Nederland in verschillende natuurgebieden

Uiterlijk: meestal roodbruine, langharige vacht, lange hoorns en lang haar

Voedsel: bladeren, gras, kruiden, twijgen

Leeftijd: tot 18 jaar oud

Duurzaam, goedkoop én leuk om te doen

Maak je eigen middeltjes

Heb je pluizig haar? Krijg je je oven met geen mogelijkheid schoon? Of stinkt je wc continu? Daar kun je vast wel een pot van dit of een spuitflacon van dat voor kopen. Voor veel problemen bestaat een oplossing in een flesje. Maar het kan ook anders. Bespaar geld en help het milieu: maak het zelf met natuurlijke ingrediënten.

TEKST EVA VERVOORT

Heb je weleens nagedacht over wat voor chemicaliën er in schoonmaakmiddelen zitten? Je krijgt er prikkende ogen van en soms slaat het zelfs op je adem. Datzelfde geldt voor cosmetica. Iedere crème heeft wel iets magisch. Maar wat dat magische precies is, daar kom je veelal niet achter. En volgens de reclame krijg je gouden lokken van die ene shampoo, maar hoe dat precies kan, weet je niet. Van de ingrediëntenlijst word je al helemaal niet veel wijzer: je hebt vaak geen idee wat al die scheikundige termen precies betekenen. Daar zit tegenwoordig beweging in. De schappen van winkels raken steeds meer gevuld met ecologische schoonmaakmiddelen en biologische cosmetica. Misschien beter voor het milieu, maar zeker niet beter voor je portemonnee. Zelf maken is een mooi alternatief. En daar is niet veel voor nodig.

Basingrediënten

Een aantal dingen dient in je kast te staan als je zelf duurzame cosmetica en schoonmaakmiddelen wilt maken. Natriumbicarbonaat is daar één van. Dit product kent zeer veel verschillende benamingen (baking soda, zuiveringszout, bakzout, bicarbonaat, sodiumbicarbonaat) en heel veel verschillende toepassingen. Het is goedkoop en gewoon bij de gemiddelde supermarkt verkrijgbaar. Let wel: baking soda is iets anders dan soda of bakpoeder. Een ander belangrijk middel is azijn. Schoonmaakazijn, dat goed helpt tegen kalkaanslag, is zuurder dan natuurazijn. Het is, zoals de naam al zegt, alleen bedoeld om schoon te maken, terwijl natuurazijn eetbaar is. Citroensap kent veel van dezelfde eigenschappen als azijn. Schaf ook eens een ouderwetse zeep aan. Marseille-, castille- of aleppozeep zijn natuurlijke zepen waar je veel kanten mee op kunt. Zowel in de douche, wasmachine als de keuken. Zo kun je met castille- en

aleppozeep zelfs je haren wassen. Goed om te weten: zeep is basisch en azijn is zuur. Dat heft elkaar op. Recepten waarbij je azijn en zeep samenvoegt, hebben dus geen zin. Je kunt ze uiteraard wel ná elkaar gebruiken.

De waarheid van zuiveringszout

Als je het internet moet geloven, is zuiveringszout, ofwel natriumbicarbonaat, een wondermiddel. Je zou jezelf ermee kunnen ontgiften en je tanden er witter mee krijgen. Om je uit de droom te helpen: het is geen magisch middel. Het is wel een enorm veelzijdig en duurzaam huishoudelijk product. Mooie bijkomstigheid: zuiveringszout is onschadelijk voor mens en milieu. Het poeder neemt vervelende geurtjes op. Dat betekent dat het prima te gebruiken is als deodorant of als geurvretter. Strooi wat van het poeder in en over je stinkende schoenen, laat even zitten en zuig het vervolgens op met de stofzuiger. Gooi het op de bodem van je vuilnis- of kattenbak. Of verfris je matras door het te bestrooien met een laagje zuiveringszout. Laat het een paar uur liggen en verwijder het poeder met de stofzuiger.

Cocoloco

Lange tijd was het dé hype om mee te koken: kokosolie. Dit zou gezonder zijn dan alle andere bak- en braadmiddelen. Echter, er zit in kokosolie veel verzadigd vet en dus raadt het Voedingscentrum sterk af om hier veel van te eten. Waar kokosolie, of kokosvet als het nog niet vloeibaar is, wel goed voor is? Om je eigen cosmetica mee te maken! Gebruik het als bodylotion, smeet het op je lippen, wrijf het over de droge punten van je haar. Ook fijn: gebruik het als make-upremover. Smeert het met je vingers op je ogen en wrijf vervolgens je (waterproof) mascara van je wimpers. Of meng met grof zeezout en creëer op deze manier een fijne lichaamsscrub. Kokosvet is goedkoop en je kunt het bij bijna alle supermarkten kopen.

Haarmasker van kokosolie

Dit heb je nodig:

- Een pot kokosolie

Kam je droge haren goed uit. Breng vervolgens kokosolie aan overal in je haar en masseer het goed in. Kam ook nu weer, zodat het product door het haar wordt verspreid. Mocht je lange haren hebben: doe het in een vlecht of op een knot. Laat minimaal een halfuur inwerken. Heb je enorm droge haren? Dan kun je er ook voor kiezen de kokosolie een hele nacht te laten zitten. De laatste stap is het uitspoelen. Was je haren met shampoo en spoel goed uit. Voelt het nog heel vet? Was dan eventueel voor een tweede keer.

Wasmiddel maken

Dit heb je nodig:

- 40 g zeep (bijvoorbeeld marseillezeep)
- 40 g soda (let op: gewone soda, geen baking soda ofwel zuiveringszout)
- 2,5 liter water
- Grote, lege fles

Rasp de zeep met een gewone keukenrasp. Kook het water in een grote pan, en voeg er de geraspte zeep aan toe. Roer tot de zeep volledig is opgelost. Voeg vervolgens de soda toe en roer goed door. Laat afkoelen en giet in de fles. De zeep wordt vanzelf dikker.

Dit recept is voor de witte was. Voor bonte was gebruik je hetzelfde recept zonder de soda. Soda heeft namelijk een licht blekende werking. Dat is fijn voor de witte was, maar niet prettig voor de bonte was.

Vette, vuile magnetron

Dit heb je nodig:

- Schaaltje
- Water
- Citroen of citroensap

Vul een schaal water met citroensap of een gesneden citroen. Zet de schaal in de magnetron en laat deze 5 min. op vol vermogen draaien. De stoom zorgt ervoor dat het vuil loskomt. Doe af met een vochtig doekje en geniet van een frisse magnetron.

De wc poetsen

Dit heb je nodig:

- Zuiveringszout
- (Schoonmaak)azijn

Strooi een kop zuiveringszout in de toiletput. Giet daaroverheen een flinke scheut azijn. Niet schrikken: dit gaat bruisen! Laat het zo'n 10 min. bruisen en maak de wc vervolgens met een borstel schoon.

Je eigen deodorant

Dit heb je nodig:

- Kokosvet of -olie
- Zuiveringszout
- Maiszetmeel (maizena)
- Eventueel etherische olie naar keus
- Een afsluitbaar potje (minimaal 150 ml)

Laat ongeveer 3 el kokosvet in een potje smelten tot kokosolie, bijvoorbeeld door het even dicht bij de verwarming te plaatsen. Roer er 3 el maiszetmeel en 4 el zuiveringszout doorheen. Voeg er eventueel voor de geur wat druppels etherische olie aan toe (zoals lavendelolie, rozenolie of iets anders dat je lekker vindt ruiken). Zet het geheel in de koelkast en laat hard worden. De deo smeer je met je vingers onder je oksels.

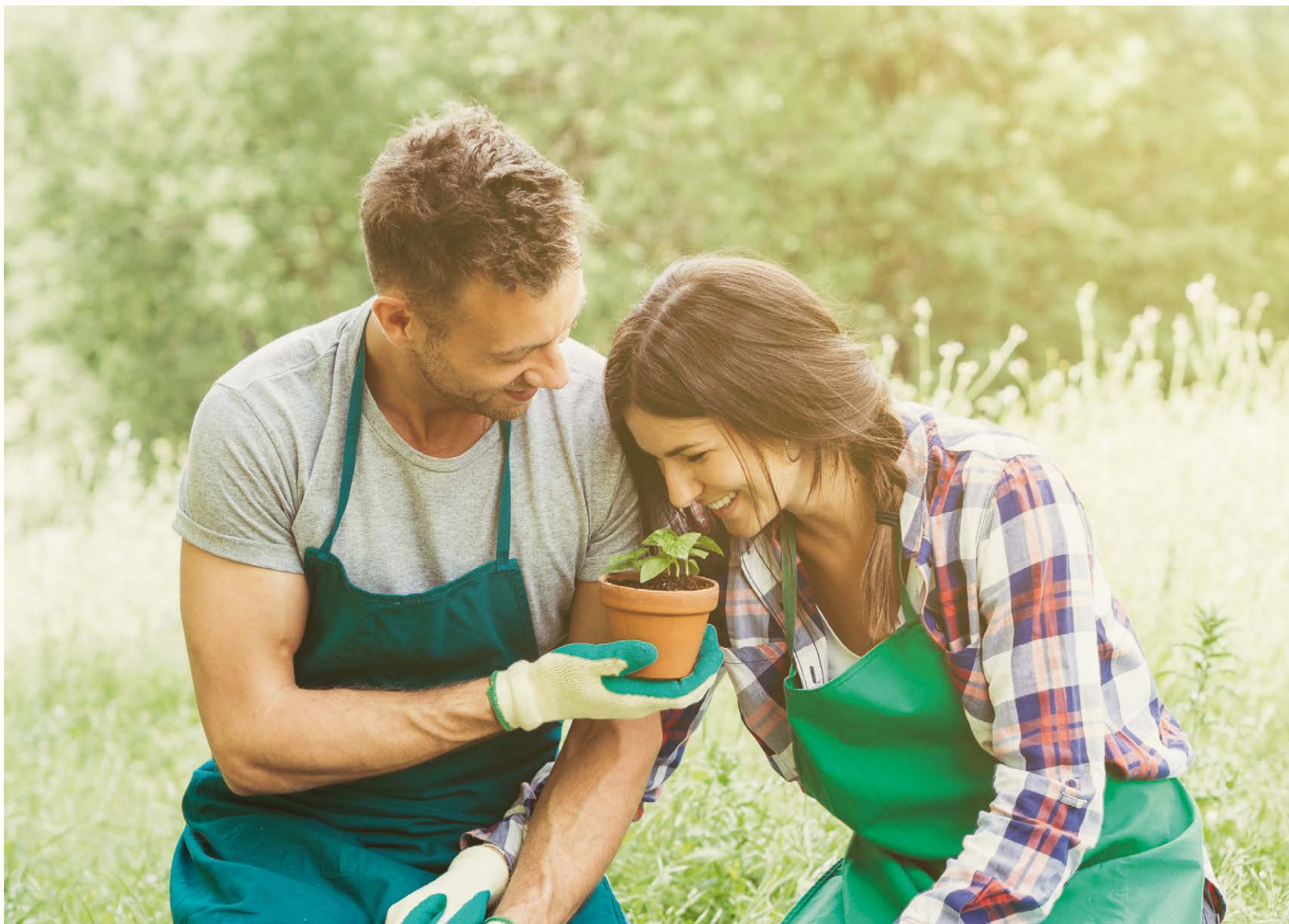

Ontkalken van de douchekop

Dit heb je nodig:

- Water
- Schoonmaakazijn
- Plastic bak of zak

Je kent het wel: de douchekop spuit ongeveer alle kanten op behalve naar beneden, omdat er overal kalk in zit. Met geen borsteltje krijg je het eruit. Wat te doen? Meng 1/3 water met 2/3 schoonmaakazijn in een bak waar de kop in past. Schroef de kop eraf en laat minimaal een nacht weken. Haal vervolgens met een licht vochtig doekje de kalk van de douchekop. Heb je een douchekop die je er niet af kunt draaien? Vul dan een plastic zak met water en schoonmaakazijn, bind deze strak om de douchekop en laat minimaal een nacht zitten.

Hét inspiratie-event op tuingebied

Je tuindroom waarmaken?

Eerst TuinIdee!

TuinIdee, de grootste tuinbeurs van Nederland, is dé plek om je klaar te maken voor het komende tuinseizoen.

Wat je plannen voor het nieuwe tuinseizoen ook zijn, TuinIdee is de eerste stap om ze waar te maken. We hebben alles in huis om je te helpen jouw tuindroom waar te maken. Ontdek van 13 t/m 16 februari 2020 in Brabant Hallen 's Hertogenbosch de laatste trends en innovaties, doe mee aan unieke workshops en activiteiten en kom direct in contact met alle experts die je dichter bij die droom brengen.

Voor iedere tuinierder

Voor zowel de biologische moestuinliefhebber tot de stoere doe-het-zelver. Maar ook als je van gemak houdt, heerlijk wilt genieten in de tuin of op een duurzame wijze de tuin wilt onderhouden word je op TuinIdee 2020 op je wenken bediend.

Dit jaar fruit uit eigen tuin? Eerst TuinIdee!

Komend jaar oogsten uit eigen tuin? Zelf geteelde groenten en fruit smaken extra lekker en zijn puur natuur. Maar hoe pak je dat aan? In onze moestuinwereld vind je inspiratie en informatie. Voel, ruik en proef. Ervaar hoe je eenvoudig je een eigen moestuin aan kunt leggen. In het groot of op je balkon. Onze experts geven je tips en advies en vertellen je graag over de laatste trends in moestuinland. We hebben alles in huis om jou te helpen om jouw moestuin tot een succes te maken.

Liever meer tijd om van je tuin te genieten? Eerst TuinIdee!

Lekker van je tuin genieten zonder groene vingers? We kunnen je helpen om een onderhoudsarme tuin te realiseren die van alle gemakken voorzien is. Ervaar zelf hoe je met slimme oplossingen en weinig tijd toch het maximale uit je tuin kan halen. Onze experts delen graag hun tips en trucs en stellen ter plekke een stappenplan samen.

Eindelijk die nieuwe schutting zetten? Eerst TuinIdee!

Heb je plannen om zelf aan de slag te gaan in je tuin? Kom dan naar het plein voor de echte doe-het-zelver! De perfecte plek voor de klusser die niet bang is voor een uitdagend tuinproject. Natuurlijk vind je hier het beste tuingereedschap, maar ook advies van experts die je meenemen in alle stappen van je project: van aanpak tot uitvoering. Doe mee aan de grasmaai challenge of ontwerp samen een droombalkon.

Mooie bloemen kweken met natuurlijke producten? Eerst TuinIdee!

Een betere wereld begint in je tuin. We helpen je om een duurzame tuin in te richten waar volop leven in zit. Waar de natuur voorop staat en haar gang kan gaan. Hier ontdek je met welke materialen je milieuvriendelijk kunt tuinieren en hoe jouw tuin kan bijdragen aan een bewuste leefomgeving. TuinIdee leert je verantwoord genieten voor binnen en buiten. Met een speciale test kun je uitvinden hoe duurzaam je bent en wat je nog kunt doen om je tuin verder te verduurzamen.

Deze zomer fijn buiten genieten? Eerst TuinIdee!

Kijk je nu al uit naar die heerlijke lentezon op je balkon of terras? Kan je niet wachten om de barbecue of buitenkeuken weer aan te slingeren? TuinIdee heeft alles voor echte levensgenieters

die graag buiten zijn. Voor iedereen die van sfeer en ontspanning houdt. Laat je inspireren door prachtige showtuinen en ontdek de nieuwste designtrends voor buiten en binnen. Alles wat bijdraagt aan jouw tuin, balkon of terras vind je hier. Dit voorjaar kun je er al van genieten.

Middels deze 5 thema's, specifiek gepositioneerd op de beursvloer, wordt de bezoeker geïnspireerd en geadviseerd.

Inspiratietuinen

TuinIdee kent dit jaar een ongekend hoog aantal inspiratietuinen. Verspreid door de Brabanthallen worden verschillende tuinen aangelegd. Zo is er voor ieder wat wils. Ideeën voor een stadstuin, een balkon of juist een grote siertuin, iets luxe of meer avontuurlijk? Het is er allemaal. Voor het eerst zijn er zelfs ook 2 wintertuinen.

Ervaar o.a. in Floors Moestuin hoe je eenvoudig je eigen moestuin aan kunt leggen. Hulp nodig bij het ontwerpen van jouw tuin? Kom naar het TuinAtelier. Voor onderhoudstips raadpleeg je de deskundige van Groenadvies. Neem een foto of zelfs een plant mee voor het juiste advies.

Kom naar het TuinTheater om middels presentaties, demonstraties en lezingen op hele specifieke onderwerpen nader geïnformeerd te worden. Middels de Gardeners' World Bingo en Floors Moestuinquiz zijn er ook nog prijzen te winnen!

Praktische informatie

TuinIdee is van donderdag 13 februari tot en met zondag 16 februari 2020 geopend van 10.00-18.00 uur. De entreprijs bedraagt €12,50 per persoon in de online voorverkoop of €16,50 aan de kassa. Kinderen tot en met 12 jaar kunnen onder begeleiding van een volwassene gratis naar binnen. Kijk voor meer informatie en ticketverkoop op www.tuinidee.nl.

MET € 4,00 KORTING NAAR TUINIDEE 2020

Knip dan deze bon uit want tegen inlevering van deze bon aan de kassa van TuinIdee 2020 ontvangt u € 4,00 korting op de normale entreprijs van € 16,50 p.p. Maximaal 2 personen per bon, niet inwisselbaar in geld en niet geldig in combinatie met online voorverkoop of andere voordeelacties Meer info: www.tuinidee.nl

[ADVERTORIAL]

12 maanden in de tuin, dankzij een houten kas

Bent u ook graag in de winter met tuinplanten bezig, maar houdt u niet van nat weer? Wilt u in alle seizoenen graag groenten uit eigen tuin, maar woont u in Nederland? U hebt mediterrane planten, maar u vindt de winterhoezen geen sieraad voor uw tuin?

Dan is een tuinkas wellicht een mooie oplossing voor u. De tuin kost u veel tijd en die besteedt u daar graag aan. Maar een kas onderhouden, past daar niet bij. Deze cederhouten kassen van De Wiltfang zijn onderhoudsvrij. Niet alleen het hout kan onbehandeld blijven, ook alle andere gebruikte materialen zijn vrij van onderhoud.

De Wiltfang®
Natuurlijk voor tuinliefhebbers

kassencatalogus
ontvangen ?
www.dewiltfang.nl
info@dewiltfang.nl
T: 0346 - 218 111

Bij het vervaardigen van deze kassen, is gedacht aan mens en milieu. Zo zijn ze voorzien van automatische nokventilatie, zodat het nooit te warm kan worden in de kas. Ook als u niet thuis bent. Dit vernuftige systeem werkt op bijenwas, elektra is hiervoor niet nodig.

De hele kas is voorzien van 4 mm gehard veiligheidsglas, zodat uw (klein)kinderen onbezorgd de kas in en uit kunnen rennen. Het hout voldoet met zijn PEFC-certificaat aan de hoogste eisen van duurzaam bosbeheer en sociale (werk)omstandigheden.

Wist u dat een houten kas 3 graden warmer is dan een aluminium kas!

Wie graag het jaarrond tuiniert, kiest voor een mooie, functionele én verantwoorde tuinkas.

MARIANNE VERTELT OVER HAAR KAS.

"Ik ben een kwaliteitsmens. De meeste kassen vind ik kil en sfeerloos."

HEB JE EEN GROTE TUIN?

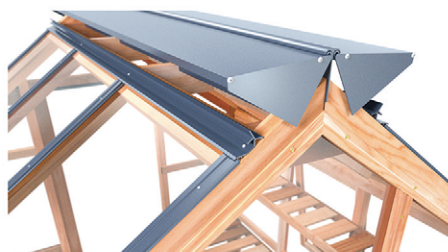
Nee, ik heb niet zo'n grote tuin, zo'n 60m2, heel gemiddeld dus voor een Nederlands huishouden. Ik had een terrasje waar ik eigenlijk nooit zat. Daar staat nu mijn kas. Mijn tuin is er mooier op geworden. De kas voegt een stijlvolle beslotenheid toe. Ik kijk direct op de kas vanuit mijn terras.

Daarom is het voor mij belangrijk dat ik een mooi uitzicht heb – en dat heb ik nu! Het type kas was daarin ook van belang. Ik heb gekozen voor een model dat aan de onderzijde hout heeft. Zo kijk je niet op de rommel die je toch gaat verzamelen onder je kweektafels. Het model, de RHS Hyde, heeft mooie details, zoals de houten makelaars op de kopse kanten. Door deze kas heeft mijn tuin Engelse allure gekregen.

WAT ZIJN DE VOORDELEN ?

Ik vind het belangrijk dat de kas onderhoudsarm is. Ik hou niet van boenen en verven. Het geeft me een goed gevoel dat hij 25 jaar mee kan. Ik weet dat ik de kas ook kan gebruiken om planten te laten overwinteren, maar dat soort planten heb ik niet. Mijn zus wel, dus die bracht afgelopen winter haar planten om te 'logeren'. Op deze manier was de kas ook in de winter aangekleed en zij was geholpen. Nog weer zo'n gezellige bijkomstigheid van mijn kas!

WAT VIND JE EXTRA PLUSPUNTEN?

De nokventilatie is echt geniaal! Het werkt echt en ik heb er geen werk aan. Ook de zonwering vind ik prettig om te hebben.

IS HET DE INVESTERING WAARD?

Ik kan zoveel met deze kas. De kas is een opwaardering van de uitstraling van mijn tuin, van mijn gebruik van de tuin én van mijn gevoel bij de tuin. Alles bij elkaar is deze kas de investering dubbel en dwars waard. Ik zou nog steeds dezelfde keuze maken, als ik morgen weer een kas zou mogen uitzoeken. Door deze kas hoef ik niet te kiezen tussen mooi of functioneel: ik heb 't allebei.

Inpakken en klaar

Heb je een drukke week? Of besteed je liever niet al te veel tijd aan koken? Pak je gerecht in! Schep de ingrediënten op een stuk bakpapier of aluminiumfolie, vouw het dicht en zet in de oven. Zo houd je tijd over én het scheelt ook nog eens een hoop afwas.

TEKST LOUISE KENNEY FOTO'S OLA SMIT

Gebakken zoete aardappel met geitenkaas, peterselie en citroen

Voor 2 personen

- 2 middelgrote zoete aardappels, schil ingeprikt op verschillende plekken
- 100 g gekookte Puy linzen
- 1 klein bosje bladpeterselie, fijngehakt
- 1 tl gedroogde chipotle peper (chilivlokken)
- 1 tl geplette korianderzaadjes
- Rasp en sap van 1 citroen
- Olijfolie
- 15 g boter
- 75 g geitenkaas in een rolletje en met korst, in plakjes
- Zout en versgemalen zwarte peper

Voor erbij

- Zure room

Bereiding

Verwarm de oven voor op 200 °C. Bekleed een ovenschaal met een groot stuk bakpapier of aluminiumfolie, of gebruik een ovenzak. Leg de zoete aardappel in de beklede ovenschaal. Vouw het pakket stevig dicht en bak 1 uur in de oven. Als je een ovenzak gebruikt, snijd dan wat sneetjes in de bovenkant om stoom te laten ontsnappen. Meng intussen de linzen met het grootste deel van de peterselie, de chilivlokken, citroenrasp en -sap en een beetje olijfolie. Breng op smaak met zout en peper. Haal vervolgens de aardappels uit de oven, pak voorzichtig uit. Snijd ze bijna door de helft, besprenkel met olijfolie en breng op smaak met zout en peper. Doe de boter in het midden van iedere aardappel, schep hier het linzenmengsel op en leg de plakjes geitenkaas erop. Bak dit nog onbedekt 15 min. tot de geitenkaas is gesmolten en goudbruin wordt. Bestrooi met de rest van de peterselie en serveer met een flinke schep zure room.

Zo vouw je een pakketje

Neem een ruim stuk bakpapier en leg het in een ovenschaal of op de bakplaat. Schep de ingrediënten erop en neem de korte zijdes van het bakpapier. Vouw deze een aantal keer samen om en laat een klein kiertje open. Draai tot slot de zijanten dicht totdat het hele pakketje gesloten is.

Zalm met citroen, asperges, aardappel en knoflookboter

Voor 4 personen

- 4 zalmfilets van ongeveer 150 g, met vel
- Rasp en sap van een halve citroen
- 750 g nieuwe aardappels, grote door de helft of in kwarten gesneden
- 1 bos lente-uitjes, gesneden
- 3 el olijfolie
- 1 bos groene asperges, bijgesneden en in de lengte door de helft gesneden
- 150 g cherrytomaatjes
- Zout en versgemalen zwarte peper

Voor de knoflookboter

- 75 g gezouten boter, gesmolten
- 1 teen knoflook, geperst
- 1 klein bosje dille, gehakt

Bereiding

Verwarm de oven voor op 200 °C. Bekleed een ovenschaal met een groot stuk bakpapier of aluminiumfolie. Leg de zalmfilets op een bord, breng op smaak met zout en peper, bestrooi met citroenrasp en zet apart.

Meng de aardappels met de lente-ui, olijfolie en citroensap in een grote kom en breng op smaak met zout en peper. Schep het aardappelmengsel op het bakpapier of folie en vouw het pakket stevig dicht. Bak 40 min. in de oven. De aardappels moeten nu bijna zacht zijn. Open het pakket voorzichtig en stop de asperges en tomaatjes erbij. Leg de zalmfilets met vel omhoog erbovenop, besprenkel met de rest van de olijfolie en bak nog 10-15 min. met het papier open, tot alles precies gaar is. Meng intussen de gesmolten boter met de uitgeperste knoflook en dille in een kom. Serveer de zalm en groente direct, met de knoflookboter over de vis verdeeld.

Varkensfilet met pesto en zomergroente

Voor 4 tot 6 personen

- 1 klein bosje basilicum, grof gehakt
- 1 el pijnboompitjes
- 2 el versgeraspte Parmezaanse kaas
- 1 teen knoflook
- 1,5 el olijfolie
- 600 g varkensfilet, vet eraf en in blokjes van 2 cm gesneden
- Zout en versgemalen zwarte peper

Voor de groente

- 1 middelgrote courgette, in dikke plakken
- 200 g groene asperges, bijgesneden en in de lengte doormidden gesneden
- 200 g sperziebonen, schoongemaakt
- Rasp en sap van 1 citroen
- 1 el olijfolie
- 100 g bevroren doperwtjes
- Zout en versgemalen zwarte peper

Bereiding

Verwarm de oven voor op 190 °C. Bekleed een ovenschaal met bakpapier of aluminiumfolie, of gebruik een ovenzak. Gebruik een vijzel om de basilicum, pijnboompitjes, Parmezaanse kaas en knoflook te mengen. Of gebruik een kleine keukenmachine. Breng op smaak met zout en peper, voeg dan langzaam de olijfolie toe en meng tot je een grove pesto hebt. Besmeer de varkensfilets met de pesto en leg het vlees in de met bakpapier beklede ovenschaal. Vouw het pakket dicht en bak 25 min. Als je een ovenzak gebruikt, snijd dan wat sneetjes in de bovenkant om stoom te laten ontsnappen. Meng intussen de courgette, asperges en sperziebonen in een kom met de citroenrasp en -sap, olijfolie en zout en peper. Giet kokend water over de bevroren doperwtjes en zet apart. Als het vlees 25 min. in de oven heeft gestaan open je het pakket en doe je de groente erbij (behalve de doperwtjes). Sluit het pakket en zet nog 10-15 min. in de oven. Haal het vlees en de groente uit de oven. Giet de doperwtjes af en doe ze bij alles in het pakket. Roer alles goed door en schep het dan op een schaal om te serveren.

Kip met prosciutto en tijm

Voor 4 personen

- 4 kipfilets zonder vel, zonder bot
- 2 el pesto
- 1 bol mozzarella, in stukjes gescheurd
- 8 plakken prosciutto (Italiaanse rauwe ham)
- Olijfolie
- 8 gegrilde artisjokharten (uit pot of blik)
- 250 g cherrytomaatjes, in 4 trosjes aan de tak
- 8 takjes tijm
- 1 klein bosje basilicum, grof gehakt
- Zout en versgemalen zwarte peper

Bereiding

Verwarm de oven voor op 180 °C. Leg vier vellen bakpapier of aluminiumfolie klaar of gebruik ovenzakken. Het moet groot genoeg zijn voor een kipfilet. Snijd de kipfilets zijdelings in, zodat je ze kunt openklappen als een boek. Bestrooi iedere filet met zout en peper en besmeer de binnenkant met een halve eetlepel pesto elk. Leg hier wat mozzarella bij en vouw dan de andere helft er weer overheen. Vouw twee plakken prosciutto om iedere kipfilet heen. Leg ze voorzichtig op het bakpapier of in de ovenzak, besprenkel ze dan met olijfolie en bestrooi met zout en peper. Leg de artisjokharten rondom de kipfilets en leg de tomaatjes en tijm er ook bij. Vouw de pakketjes stevig dicht met wat ruimte om lucht in te laten. Als je een ovenzak gebruikt, snijd dan wat sneetjes in de bovenkant om stoom te laten ontsnappen. Je kunt ze tot dit moment klaarmaken, in de koelkast bewaren en dan pas de volgende dag in de oven zetten. Leg de pakketjes op een of twee bakplaten, met flink wat ruimte ertussen. Bak 30 min. (of 40 min. als ze uit de koelkast komen). Open de pakketjes en zet ze nog 10 min. terug in de oven om de prosciutto bruin en knapperig te laten worden. Controleer of de kip goed gaar is door erin te prikken, het vocht moet helder zijn. Bestrooi de kip met de basilicum en serveer met wat gekookte nieuwe aardappeltjes en groente.

Ingepakt!, Louise Kenney. ISBN 9789462263604, € 22,95, Uitgeverij Citrus.

Buitenleven mag drie exemplaren weggeven!

Ga vóór 11 maart 2020 naar www.buitenleven.nl en vul je gegevens in.

WIN

Chocolade-aardbeien met ahornsiroop

Voor 3 personen

- 400 g rijpe aardbeien, zonder kroontje
- 0,5 tl vanillepasta
- 4 el ahornsiroop
- 1 steranijs
- 6 hele peperkorrels
- 30 g pure chocoladedrops
- Handjevol pistachenoten

Voor erbij

- Griekse yoghurt

Bereiding

Verwarm de oven voor op 190 °C en bekleed een ovenschaal met een stuk bakpapier of aluminiumfolie. Snijd grote aardbeien door de helft, maar laat de kleintjes heel en leg ze in de met bakpapier beklede ovenschaal. Verdeel de vanillepasta en ahornsiroop erover en voeg de steranijs en peperkorrels toe. Meng alles goed door elkaar, vouw het pakket dicht en bak 15-20 min. in de oven. Haal de schaal uit de oven, open het pakket en strooi de chocolade drops en de pistachenoten eroverheen. Laat de chocolade rondom de aardbeien smelten en serveer met wat Griekse yoghurt erbij. ❀

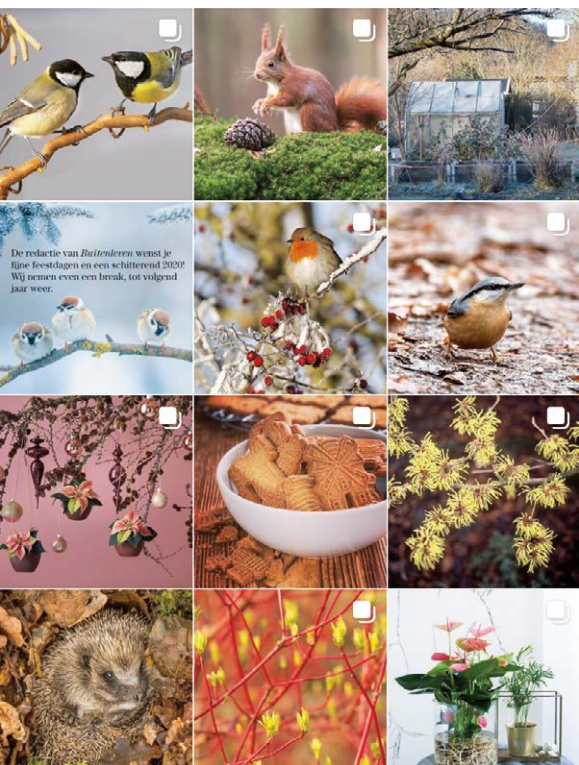
TIP

Heb je een mooie foto gemaakt? Geef hem op Instagram de hashtag #buitenlevenmagazine en wie weet zie hem terug in het magazine!

Ook op Facebook en Instagram

Natuurlijk is *Buitenleven* ook te vinden op je favoriete social mediakanalen: Facebook en Instagram. Hier delen we de sprekendste foto's en interessante berichten van de website. Met onze Facebook-winacties ding je mee naar leuke prijzen, zoals handige tuinhulpjes en kook- en tuinboeken.

Buitenleven.nl

Heb je al eens op Buitenleven.nl gekeken? De website staat boordevol praktische tips om te tuinieren, vogel- en dierenweetjes, lijstjes met de beste planten voor elke tuin en nog veel meer. Buitenleven.nl wordt meerdere keren per week geüpdatet, zodat je niks hoeft te missen!

Boer Tom blogt op Buitenleven.nl

Tom Groot (1982) is tulpenkweker. Als hij niet in zijn kwekerij bezig is, brengt boer Tom zijn tijd het liefst door met vriendin Marieke en zoontje Moos. Lekker buiten, op het platteland. Tom en zijn tulpen werden bekend door zijn deelname aan *Boer zoekt vrouw*, maar inmiddels tuiniert hij op tv bij *Eigen Huis & Tuin*. Voor *Buitenleven* schrijft hij elke maand over tuinieren, zijn gezin en het buitenleven van een boer.

Check de website voor zijn blogs!

FOTO: ERIC WATERSCHOOT

FOTO ALEXANDER SCHIPPERS

Auke-Florian Hiemstra

Klimaatverandering, soorten die uitsterven en het plasticprobleem: de wetenschap heeft me nodig, dacht Auke-Florian Hiemstra (1992). Hij is bioloog en staat in de Trouw Duurzame Top 100. Auke-Florian presenteerde als dierenexpert het tv-programma *Willem Wever* en verscheen samen met zijn octopus in *De Slimste Mens*. Hij maakt radio, schrijft columns en schuift regelmatig bij talkshows aan. Zijn studentenkamer staat bekend als 'Klein Naturalis'.

Er knaagt iets

Altijd hetzelfde in de winter: bezoek. En dan bedoel ik niet alleen rond sinterklaas of met de kerst. De hele winter, zodra het een beetje fris begint te worden, heb ik ineens bezoek. Trippelend over de vloer. Ik heb er weinig over te zeggen. Onaangekondigd ook nog. En wel willen mee-eten. Ik heb het natuurlijk over muizen.

Het is een soort jaarlijkse traditie geworden dat ik daar wat aan wil doen. En zo belandde ik ook dit jaar weer in een bouwzaak bij het grote schap anti-muisproducten. "Doe van alles maar één, als er maar flink veel gif in zit", hoorde ik de vrouw voor me zeggen. Maar muizen roei je niet zomaar uit. Zelfs meteorietinslagen kunnen ze hebben. In de tijd van de dinosauriërs liepen er namelijk al muisachtige beesten rond, en muizen heb je nu nog steeds. In mijn huis bijvoorbeeld. En eigenlijk is dat maar goed ook.

Een van die allereerste muizen, *Microdocodon* genaamd, leefde in wat we nu China noemen, zo'n 165 miljoen jaar geleden. De primitieve zoogdierachtigen uit de dinotijd zijn de voorouders van alle zoogdieren die we nu kennen: van leeuw tot walvis – en ook de mens. De oermuis was licht gebouwd, had een lange staart en at voornamelijk insecten. Maar muizen van nu, zo werd me aangeraden, die vang je met pindakaas.

Ik heb een klein kooitje gekocht om mijn muis levend te vangen. Maar net als ik een mes vol pindakaas in de val steek, klapt deze dicht. Overal zit pindakaas, wat het vangen niet zal bevorderen. Prutsend met wattenstaafjes probeer ik het gaas van de val weer pindakaasvrij te maken. Wattenstaafjes die er naderhand bijzonder heftig uit moeten zien voor wie niet weet dat het broodbeleg betreft.

Nu ik toch in de weer ben met de pot, smeer ik een boterham voor mezelf. Overdreven smakkend loop ik door mijn huis in de hoop de muis jaloers te maken. De vergelijking met dinosauriërs gaat op; voor de kleine muis moet ik ook een reusachtig dier zijn. De kruimels van mijn ontbijt zijn voor de muis nog riant porties. En dapper dat het beest is, trippelt ze zonder angst naar het midden van de kamer, en weet precies op welke stoel ik mijn boterhammen smeer. Daar valt wat te halen.

Na die ene keer met het pindakaasmes is mijn val niet meer dichtgeklapt. Weer niet gevangen. Volgende winter komt de muis dus weer terug. En ergens is dat maar goed ook. Als die kleine muisbeesten zo makkelijk te vangen waren, dan was dat de dinosauriërs ook gelukt. En waren wij er nooit geweest. Bezoek is altijd welkom! ✿

Gebruikerstuin met allure

Weinig moet en alles mag in deze langgerekte tuin. Spelen, kokkerellen, hangen, douchen. Binnen de strakke kaders van Bart Biesot kan het allemaal.

TEKST KRISTEL ENGELEN FOTO'S MARJON HOGERVORST

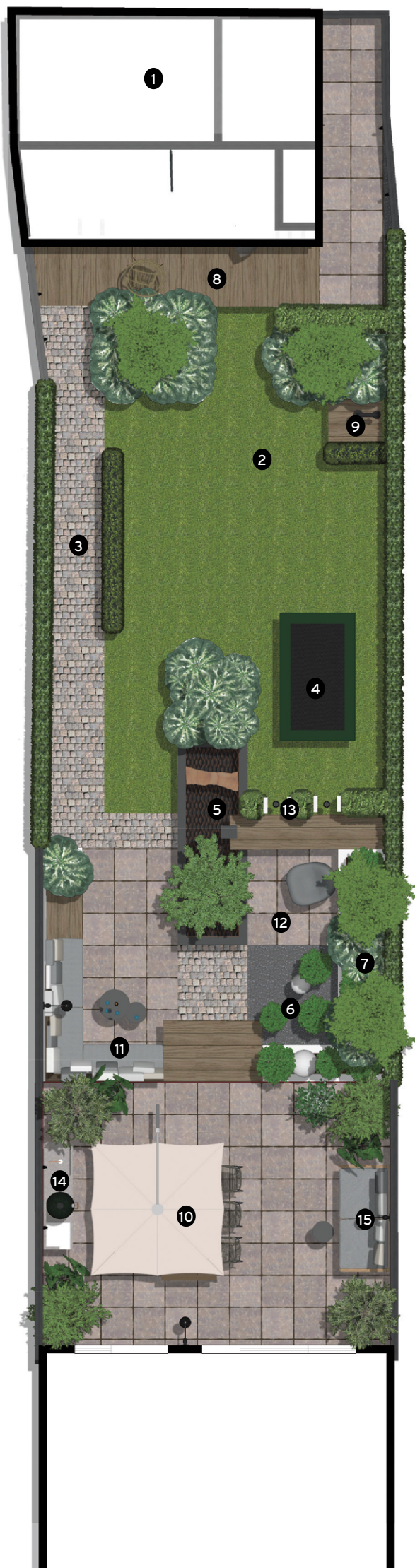
De tuinontwerper

Hoewel Bart Biesot dertig vaste medewerkers in dienst heeft, is hij de enige persoon die de ontwerpen tekent. "Ik denk dat dit komt doordat ik de stijl en visie graag zelf in de hand houd", vertelt de ontwerper. "Zo weet ik zeker dat het een echte Biesot-tuin wordt. Wat dat dan precies inhoudt? Een moderne tuin met een vriendelijke, doch prikkelende invloed. Ik houd van duurzame materialen zoals keramiektegels en composieten vlondertegels, in combinatie met natuurlijke materialen voor een levendig gevoel. De beplanting hangt heel erg af van de tuin en een plek, maar doorgaans zie je bij ons vaak vakbeplantingen met daarin blauwpaarse tinten en siergrassen. Toch merk ik dat ik de laatste tijd steeds meer neig naar natuurlijke beplantingen; op sommige plekken pakt dit nu eenmaal waanzinnig uit!" Biesot Tuinen en Parken, Vijfhuizen (NH), www.biesot.nl

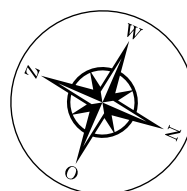

1

ONLINE

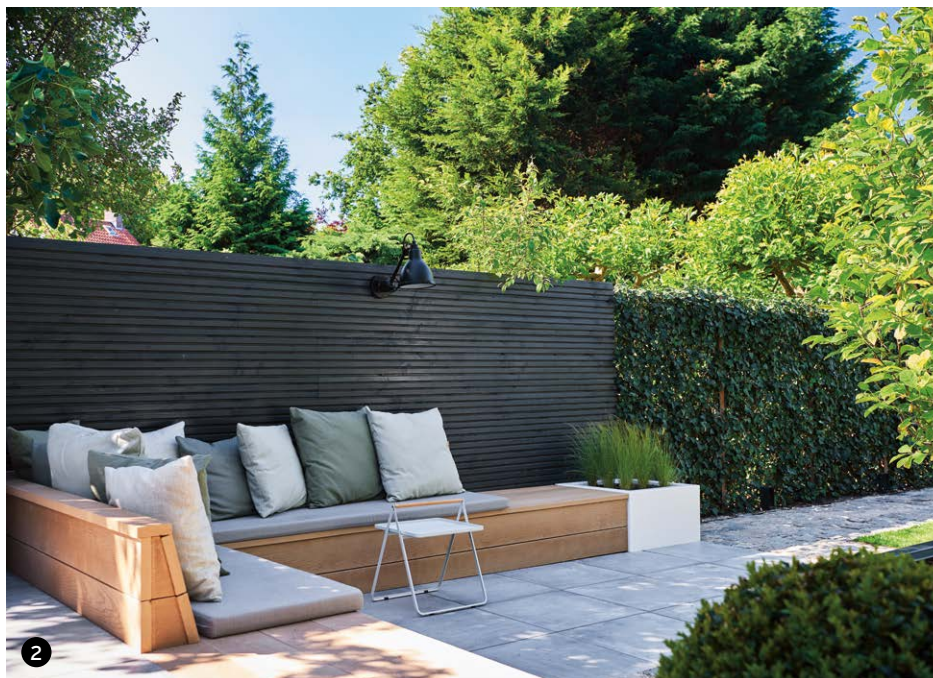
Download de
plattegrond op
www.buitenleven.nl

Ontwerper: Bart Biesot
Waar: Heemstede (NH)
Grondsoort: zand
Afmetingen: 6,5x25 m
Ligging: op het zuidwesten
Aanleg: Biesot Tuinen en Parken

Legenda

1. Tuinhuis/fietsenberging/overkapping
2. Gazon
3. Pad van basaltkeien
4. Ingegraven trampoline
5. Waterornament met waterloopje en magnolia in het midden
6. Splitvak met buxusbollen en ronde lampen
7. Border met onder meer vedergras (*Stipa tenuissima*), Chinese kornoelje (*Cornus kousa* var. *chinensis*) en herfstanemoon *Anemone × hybrida* 'Honorine Jobert'
8. Vlonderterras/pad van composietdelen (Millboard)
9. Buitendouche met vlonder van composietdelen (Millboard)
10. Groot leefterras van betonlook keramiektegels (60x60 cm)
11. Loungebank verwerkt in traptrades
12. Loungeplek op betonlook keramiektegels (60x60 cm)
13. Lamellen met semitransparant doorkijkje van rode beuk *Fagus sylvatica* 'Atropurpurea'
14. Betonnen buitenkeuken (Barts Food Factory)
15. Bankje in de ochtendzon

- 1 De grote tafel biedt in combinatie met de buitenkeuken zomers een perfecte plek om buiten te leven. Schuin erachter een border met vedergras (*Stipa tenuissima*), Chinese kornoelje (*Cornus kousa* var. *chinensis*) en herfstanemoon (*Anemone × hybrida* 'Honorine Jobert').
- 2 De loungebank is gemaakt van Millboard composietdelen.
- 3 Het waterelement is geplaatst om meer beweging in de tuin te creëren. De lamellen dienen als afscheiding: zo blijft de trampoline onopvallend en blijft het beeld vanuit huis groen.
- 4 Meerstammige kornoeljestruiken (*Cornus kousa*), met in het voorjaar mooie witte bloemen. Dit dient als groene onderbreking voor de overkapping met open haard. Volgens de ontwerper het fijnste plekje om te zitten.

TIP

Bart: "De lange lengte van een tuin benadruk je met een strakke waterbak."

5

6

Goed idee!

- Zes (!) verschillende zitplekken
- Een buitendouche
- Lamellen en groen als doorkijkscherm
- Watergeklater voor levendigheid
- Gestyled tot in de puntjes

Terwijl de kinderen lekker losgaan op de trampoline en kliederen onder de buitendouche, kunnen pap en mam even languit of een gerecht bereiden in de buitenkeuken. Daar is dan ook alle rust en tijd voor in deze tuin, want de borders zijn zó ingericht dat er nauwelijks wat hoeft te gebeuren. Toch is het uitzicht vanuit huis heel groen: de planten en bomen zijn zo geplaatst dat ze een semitransparant doorkijkscherm vormen.

Groene camouflage

"We hebben hier te maken met een heel lange, smalle tuin", vertelt Bart. "Deze mensen hadden best wat wensen op hun lijstje dus het was puzzelen om alles in te passen." Met twee kleine kinderen stonden een gazon en een trampoline hoog op het verlanglijstje. Maar ook voor de eigenaren zelf moest er genoeg te genieten zijn. Zo wensten ze om te beginnen voldoende zitplekken – ook waar 's avonds nog lekker lang en beschut gezeten kon worden – en was een buitenkeuken met barbecue een wens van de man des huizes. Een waterelement met waterloopje moest voor levendigheid zorgen. "De uitdaging zat hem vooral in het spanningselement", vertelt de ontwerper. "Je wilt niet dat de tuin in één oogopslag te overzien is en je wilt ook een groene uitstraling creëren. Daarom hebben we halverwege de tuin een soort lamellen geplaatst die samen met de rode beuk voor een semitransparant doorkijkscherm zorgen. De magnolia die uit het waterornament opduikt, camoufleert ook het zicht naar achteren toe, net als de diverse meerstammige kornoeljes."

De trampoline ligt verscholen in het gazon en is vanuit huis niet zichtbaar; de blijde koppies die tijdens het springen tussen de lamellen doorpiepen dan weer wel. Ook de buitendouche, die in de zomer als leuke speelplek

fungeert, ligt netjes verscholen achter een strakke taxushaag. "Vanuit het huis gezien sluit al het groen mooi aan, waardoor de uitstraling toch heel groen is."

Zes keer zitten

Aan zitplekken geen gebrek: een keuze maken lijkt in deze tuin vrijwel onmogelijk. Zo kan het hele gezin plaatsnemen aan de grote eettafel bij huis, waarnaast ook de buitenkeuken een plek heeft gekregen. Is er behoefte om wat meer onderuit te zakken, dan biedt de loungebank uitkomst, die op bijzondere wijze geïntegreerd is in de trap. Wie even wil wegmijmeren kan dat het beste doen op het bankje bij de vijver. Ook de kinderen hebben op de XL-zitzak een eigen plekje bij het water. Om wat ochtendzon te vangen is er rechts tegen de schutting nóg een bankje geplaatst. "Maar de beste plek vind je achter in de tuin", onthult Bart. "De brede overkapping is uitgerust met een grote loungebank en een houtkachel, waardoor het een heerlijke avondplek is. Wat je echter niet ziet, is dat er achter het open gedeelte nog twee ruimtes schuilgaan. Er is een open fietsruimte waar je via de poort zo naar binnen fietst én een schuurtje met allerlei voorzieningen, waaronder een koelkast." De vele hoge bomen in de omgeving kwamen goed van pas. "Normaal wil je een overkapping altijd een groene achterwand geven. Dat was in dit geval niet nodig, zodat we alle ruimte achterin optimaal konden benutten."

Puntjes op de i

Met de diverse hagen en een groene klimopwand heeft de ontwerper de contouren van de tuin zo groen mogelijk proberen te houden. De overige beplanting in de vakken is met name in groepen aangeplant. "Dit doen we om het onderhoud zo beperkt mogelijk te houden. In het midden van de tuin heb ik veel met blauwpaars-tinten gewerkt, zoals *Salvia*, *Brunnera*, lavendel en *Delphinium*. De hoofdbloei ligt in de zomer; op dat moment zijn de mensen ook het meest in de tuin te vinden." Opvallend in deze tuin is dat de details perfect zijn afgestemd. Zo worden de witte lamellen van het doorkijkscherm nog eens herhaald in de staanders van de overkap-

TIP

Bart: "Plant een boom aan die net wat groter is dan gemiddeld, anders wacht je jarenlang op een beetje effect."

- 5 Ondanks dat de tuin zo smal is, is hij van alle gemakken voorzien.
- 6 Je vindt hier liefst zes verschillende zitplekken. Zo is er voor verschillende gelegenheden en weersomstandigheden een fijn plekje om te zitten.
- 7 Lamellen met semitransparant doorkijkje van rode beuk *Fagus sylvatica* 'Atropurpurea' met daarnaast het waterelement.
- 8 In het midden van het waterelement is een magnolia geplaatst. Dit zorgt eveneens voor een natuurlijke afscheiding.
- 9 De bolle lampen geven tussen de buxusbollen in de avond een mooi sfeervol effect.

ping en matchen de donkere armaturen van de wandverlichting perfect met de antraciete schutting. Op zijn beurt contrasteert de schutting weer heel mooi met de lichte kleuren van de tegels. Zelfs de bloempotten en kussens volgen de kleuren van de tuin. Bart: "De aankleding en styling zijn gedaan door mijn vrouw Esther. Aan de hand van een moodboard met alle kleuren en materialen zet zij vaak de puntjes op de i. Het zou namelijk jammer zijn als het met een tuin alsnog misgaat in de laatste fase. Op deze manier weet de klant zeker dat het plaatje passend en compleet is." ❀

Van het seizoen

Medinilla (*Medinilla*)

Met zijn exotische hangers valt deze bloeier van oorsprong onder de categorie 'epifyten': planten die groeien op een gastheer, maar hier geen voedsel aan onttrekken om te kunnen leven. De medinilla haalt zijn voeding dan ook uit de lucht en omgeving, zoals dat gebeurt in het regenwoud, waar hij eigenlijk vandaan komt. Om deze reden staat de plant graag in een luchtige, doorlatende bodem, bijvoorbeeld potgrond voor orchideeën. Geef kleine beetjes lauw, liefst kalkarm water. Je maakt je medinilla blij met een lichte plek, uit de volle zon. De roze bloemen beginnen meestal in de winter of het vroege voorjaar te groeien en kunnen lang blijven. Zie je bloemknoppen opkomen? Voed dan voor veel bloemen eenmaal per week met speciale voeding voor orchideeën. Is hij uitgebloeid? Laat de plant in rust gaan en voed hem niet. Extra gelukkig wordt deze trosbloem wanneer je hem af en toe met water benevelt en op een lekker warm plekje neerzet – alsof hij in het regenwoud is.

Blauwkussen (*Aubrieta*)

Een kleurige bodembedekker die al vroeg bloeit, zo ongeveer in maart. Ideaal voor het vullen van oppervlakten in je tuin. Of laat hem op een muurtje groeien, dat kan blauwkussen namelijk erg goed. Ook leuk: stop deze plant in openingen tussen stenen in een muurtje, in kieren die ruimte geven. Daar komt deze lieflijk bloeiende rotsplant tot leven. Kies voor roze, paarse of witte bloemetjes: blauwkussen komt – ondanks de naam – voor in diverse kleuren. De plant bloeit langdurig en staat het liefst zonnig, eventueel in halfschaduw. Humus- en kalkrijke grond geeft een fijne bodem, zolang deze goed waterdoorlatend is. Na enige tijd kan het hart van de plant verouderen en minder bloemen geven. Je kunt blauwkussen dan prima na de bloei uit de grond halen, in delen scheuren en daarbij het hart verwijderen. Plant opnieuw en de bloei is weer rijk en volledig. Tip voor de tuinrichting: deze bloeier in grotere groepen plaatsen is een aanrader voor een rustig beeld.

Buitenleven in samenwerking met Tuinkeur

Lieuwe Westra is vakbekwaam hovenier en bedrijfsadviseur bij Tuinkeur. In *Buitenleven* tipt hij binnen- en buitenplanten en geeft advies voor de beste verzorging van je groen.

FOTO VIVARA

Vijf tips voor meer kans op broedende tuinvogels

1. Zorg voor een gevarieerde tuin door groen van verschillende soorten en hoogtes te plaatsen. Bijvoorbeeld (sier)gras, vaste planten, heesters, bomen. Zo ontstaan lagen en structuren in je tuin waar vogels zich graag begeven. Kies voor planten met wisselende bloeiperiodes, dan is er in de tuin altijd wat te beleven. Vraag je je af wat voor vogels er in jouw buurt rondvliegen en wat hun favoriete planten zijn? Op de website van Vogelbescherming Nederland (www.vogelbescherming.nl) check je eenvoudig aan de hand van je postcode welke tien vogels in jouw buurt rondvliegen. Vervolgens ontvang je tips om deze vogels beter te leren kennen en gastvrij in de tuin te ontvangen.
2. Plaats voedselverstrekkers, zoals struiken met bessen of bomen met vruchten. Vergeet ook niet te zorgen voor plekje met schoon water. Plant bloemen, die lokken in de lente en zomer insecten, een belangrijke voedselbron voor vogels. Een win-winsituatie creëer je met kleurige bloeiers als vlas (*Linum usitatissimum*), boekweit (*Fagopyrum esculentum*), grote kaardenbol (*Dipsacus fullonum*) of zonnebloem (*Helianthus annuus*). Insecten komen er graag op af, maar ook de zaden zijn razend populair bij vogels.
3. Voorzie je tuinvogels van nestmateriaal. Takjes, pluizen en bladeren bijvoorbeeld. Laat daarom hier en daar bewust wat tuinafval liggen en zet planten, bomen en struiken neer met handige structuren, zoals wilg of populier. Deze bomen vormen pluusjes die kunnen dienen als bekleding van een nieuw nest. Licht of groeit er weinig? Kleine stukjes touw van natuurlijk materiaal of plukken stro verspreid door de tuin pakken vogels soms ook mee. Er bestaat zelfs organisch nestmateriaal, gemaakt van cacaovezels en jute, dat je in een soort pot met openingen in je tuin kunt hangen. Nestelende vogels plukken daar stukjes van om mee te nemen voor hun nieuwe stekje.
4. Maak voldoende schuilplekken. Vogels verstoppen zich graag op beschutte plekken, wanneer zij zich bijvoorbeeld bedreigd voelen of om te kijken of de kust veilig is. Doornstruiken, coniferen en heggen zijn zeer geschikt hiervoor en zullen vogels een gevoel van (meer) veiligheid geven. Dat vergroot de kans op nestelende ouders in spe in het voorjaar. Ook hier sla je soms twee vliegen in één klap: struiken als hondsroos of meidoorn voorzien vogels gedurende het jaar van smakelijke bottels of bessen, en vormen ook een prima verstopplek.
5. Creëer nestplaatsen. Dit kun je natuurlijk doen door vogelhuisjes voor verschillende vogelsoorten op te hangen. Wist je dat er zelfs speciale nestkasten zijn voor zwaluwen, ijsvogels, boomkruipers en uilen? Houd bij het plaatsen van een nestkast rekening met een vrije aanvliegroete en zorg voor een beschutte, veilige plek, uit de directe zon en op een rustige plaats. Sommige vogels nestelen liever niet te dicht bij elkaar. Denk daarom aan ruimte tussen de locaties van de nestkasten. Wat ook helpt: zorg voor groen waar vogels een nest in kunnen bouwen. Denk aan bomen, maar ook aan stevige klimplanten tegen de muur of hoge heesters. Wie weet maken ze dan zelf al een 'huisje' om in te nestelen.

Paspoort

Naam: alpaca (*Vicugna pacos*)

Familie van: lama en kameel

Leeft: oorspronkelijk in de bergen van Peru, nu ook steeds vaker in Europa

Uiterlijk: lange hals, langeharige vacht; lijkt op lama, maar is kleiner

Lengte: schofthoogte van 90 cm

Leeftijd: gemiddeld 25 jaar

Kinderen: één per keer

Voedsel: gras en hooi (in Nederland ook vitaminesupplementen)

Bijzonder: de zachte wol van alpaca's is populair bij spinners en wevers én ze kunnen spugen, net als lama's

Alpaca's zijn in opkomst in Nederland

Rustige, eigenwijze, kroelkippen

Alpaca's leven van oorsprong alleen in Zuid-Amerika. Maar sinds enkele jaren zijn ze ook in Europa immens populair en kun je er van alles mee doen: van een yogales of een high tea tussen de alpaca's tot wandeltochten. *Buitenleven* maakte een strandwandeling met Alpha, Aafje, Arenda, Amber, Ada en Bonne en ontdekte dat de wollige knuffeldieren ieder zo hun eigen karakter hebben.

TEKST CORINE KOOLSTRA

Een waterig zonnetje schijnt over het strand van Domburg. Kinderen rennen achter vliegers aan, honden worden uitgelaten. Het oogt vredig. Ook Mara Houmes-Vlaender van Alpacas Zeeland en ik gaan vandaag het strand op. Maar ons wandelgezelschap is wat ongewoner. "Ik geef jou Alpha", zegt Mara. "Die vindt de zee geweldig. Als haar poten het zand raken, begint ze meteen te rennen." "En wat moet ik dan doen?", vraag ik. "Nou, mee rennen!" Dus dat doe ik dan maar. De grijze Alpha, met haar betoverend blauwe ogen voorop. Daarachter de rest van de alpaca-kudde: Aafje, Arenda, Amber, Ada en de kleine Bonne. De dieren stralen als hun poten het zeewater raken. En beginnen vervolgens allemaal te plassen en te poepen. "Ja, dat zijn ze zo gewend. In de wei staan ze ook altijd tot hun enkels in de waterplas als ze hun behoefte doen. De eerste keer dat ze in de branding stonden, was hilarisch. Die verbaasde blik toen het water weer tussen hun poten wegtrok. We hebben echt in ons broek gepiest van het lachen!"

Alpaca als huisdier: zielig of niet?

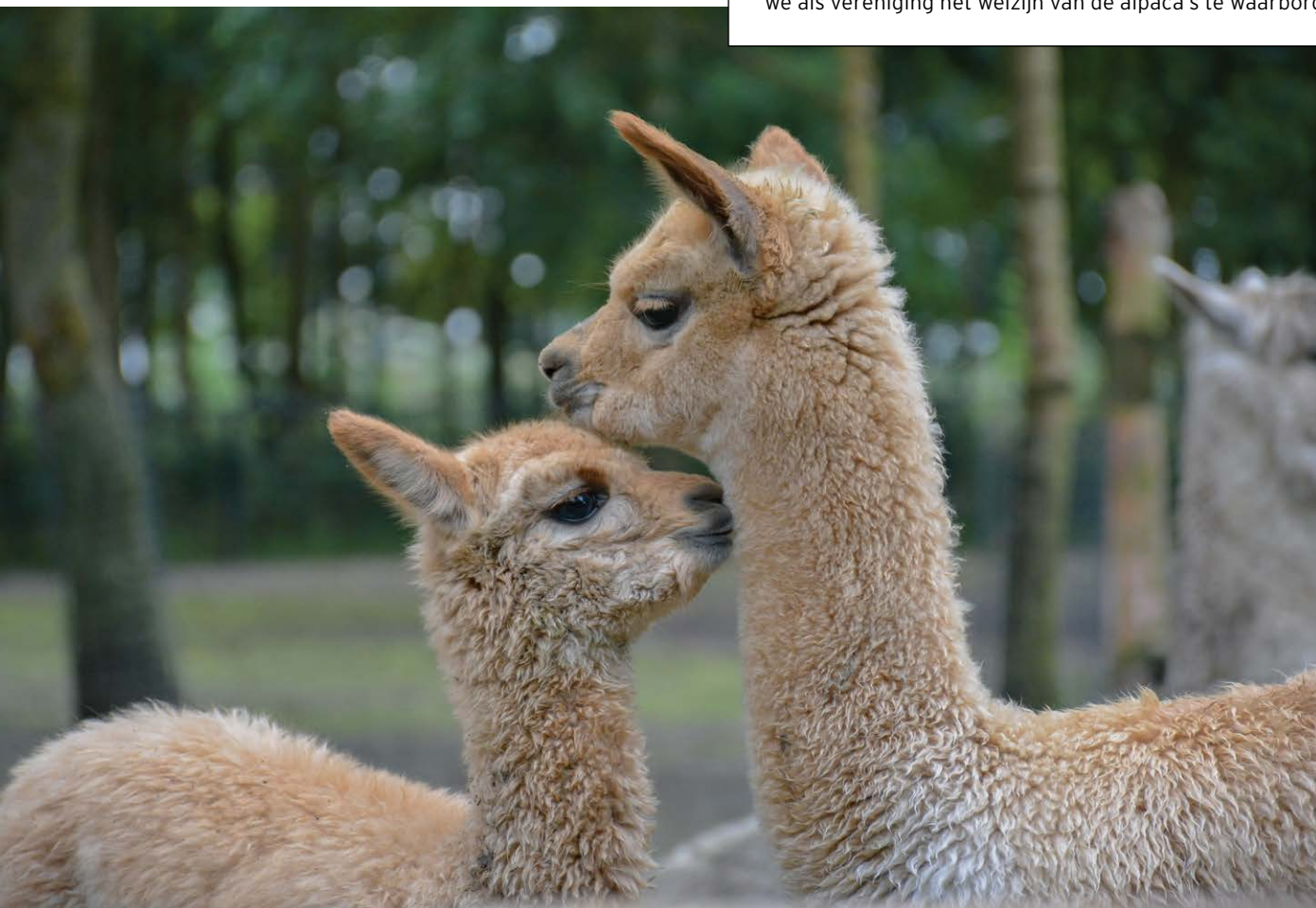
In de media verschijnen steeds meer kritische geluiden. Want is de populariteit van alpaca's wel in het belang van de alpaca's zélf? We vroegen het twee deskundigen.

Sarah Pesie, dierwetenschapper bij Stichting Dier & Recht:

"Ik denk dat het probleem minder groot is dan de media ons soms doen geloven. De dieren zijn vrij duur, dus impulsaankopen vallen ten opzichte van andere huisdieren gelukkig mee. Let bij activiteiten op dat de alpaca's er een vrije keuze in hebben of ze meedoen of niet. Als het contact hen opgedrongen wordt, omdat de ruimte te klein is of omdat ze worden meegenomen aan een halster, raden we dat af. Voor de alpaca's heeft het immers geen meerwaarde om steeds nieuwe mensen te leren kennen, en lang niet alle wandelaars zijn bekend met alpacagedrag."

Chantal Versleijen van de Alpaca Association Benelux:

"Een groeiende populariteit brengt vanzelfsprekend ook nadelen met zich mee. Het leidt bijvoorbeeld tot impulsaankopen en tot alpaca-houders die weinig tot geen kennis hebben van de dieren. Een alpaca is een kuddedier en kan het beste met minimaal nog twee vriendjes gehouden worden; ze moet jaarlijks geschoren en ingeënt worden en heeft ruimte nodig. Ze kan dus niet op een postzegelgazon achter de woning worden gehouden. Door goede adviezen te geven, proberen we als vereniging het welzijn van de alpaca's te waarborgen."

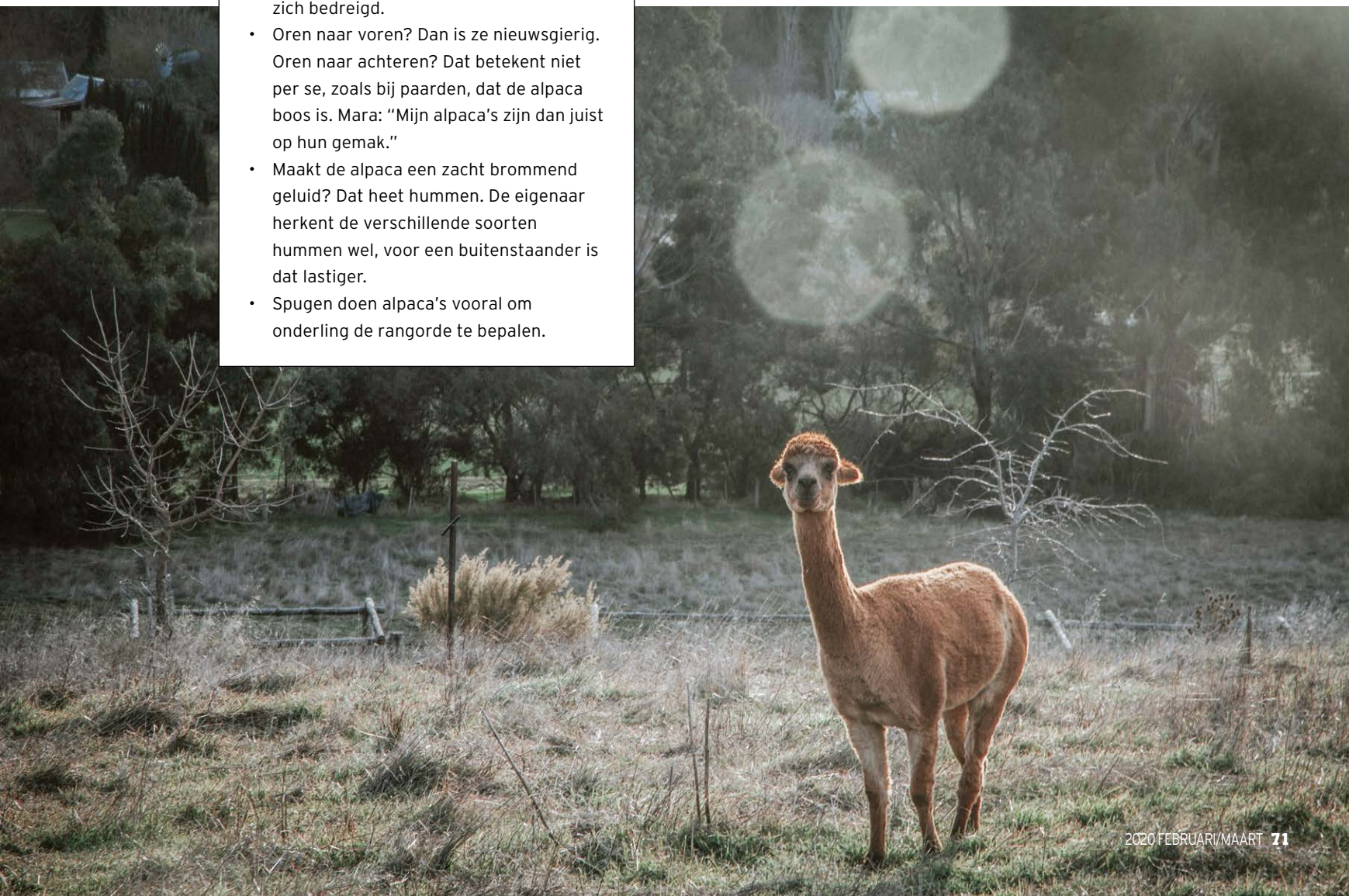

Dit bedoelen ze

- Doet een alpaca een stap achteruit als je haar benadert? Dan wil het dier niet aangeraakt worden.
- Aai nooit op de kop. Dan voelt een alpaca zich bedreigd.
- Oren naar voren? Dan is ze nieuwsgierig. Oren naar achteren? Dat betekent niet per se, zoals bij paarden, dat de alpaca boos is. Mara: "Mijn alpaca's zijn dan juist op hun gemak."
- Maakt de alpaca een zacht brommend geluid? Dat heet hummen. De eigenaar herkent de verschillende soorten hummen wel, voor een buitenstaander is dat lastiger.
- Spugen doen alpaca's vooral om onderling de rangorde te bepalen.

Elk haar eigen karakter

Het is slechts een van de bijzondere momenten, die Mara de afgelopen twee jaar met haar alpaca's heeft meegemaakt. Iets wat ze overigens vooraf niet verwacht had. "Mijn man wilde heel graag alpaca's. Ik heb het jarenlang tegengehouden, omdat ik dacht dat het heel schuwe dieren waren. Uiteindelijk zijn we toch bij een fokker gaan kijken. Daar zagen we Aafje, een weesje dat steeds aan mijn vingers snuffelde. Het was een zorgenkindje, maar ik wilde haar gewoon meenemen. De fokker zei: 'Dat kan, maar dan moet je er wel een zorgzame én een waakzame alpaca bij nemen om de kudde kloppend te maken. Dat werden Ada en Arenda.'" Mara moest Aafje met de fles voeden. Ada bleef altijd in de buurt. Later liet de alpaca het kleintje zien hoe ze brokjes en hooi moest eten. Nu hobbelen de drie achter Alpha aan over het strand. Alpha kreeg haar naam niet voor niets. Ze kwam er later bij, maar is overduidelijk de leider. Met een half oog houdt ze de andere dieren in de gaten. Vooral de jonge Amber, die Mara later ook als weesje kreeg, en Bonne, Alpha's dochter. "Het is mooi om te zien hoe de dieren qua karakter verschillen", zegt Mara. "Ada, Amber en Aafje zijn echte kroelkippen. Bij Arenda heeft het acht maanden geduurd voordat ik haar kon aaien."

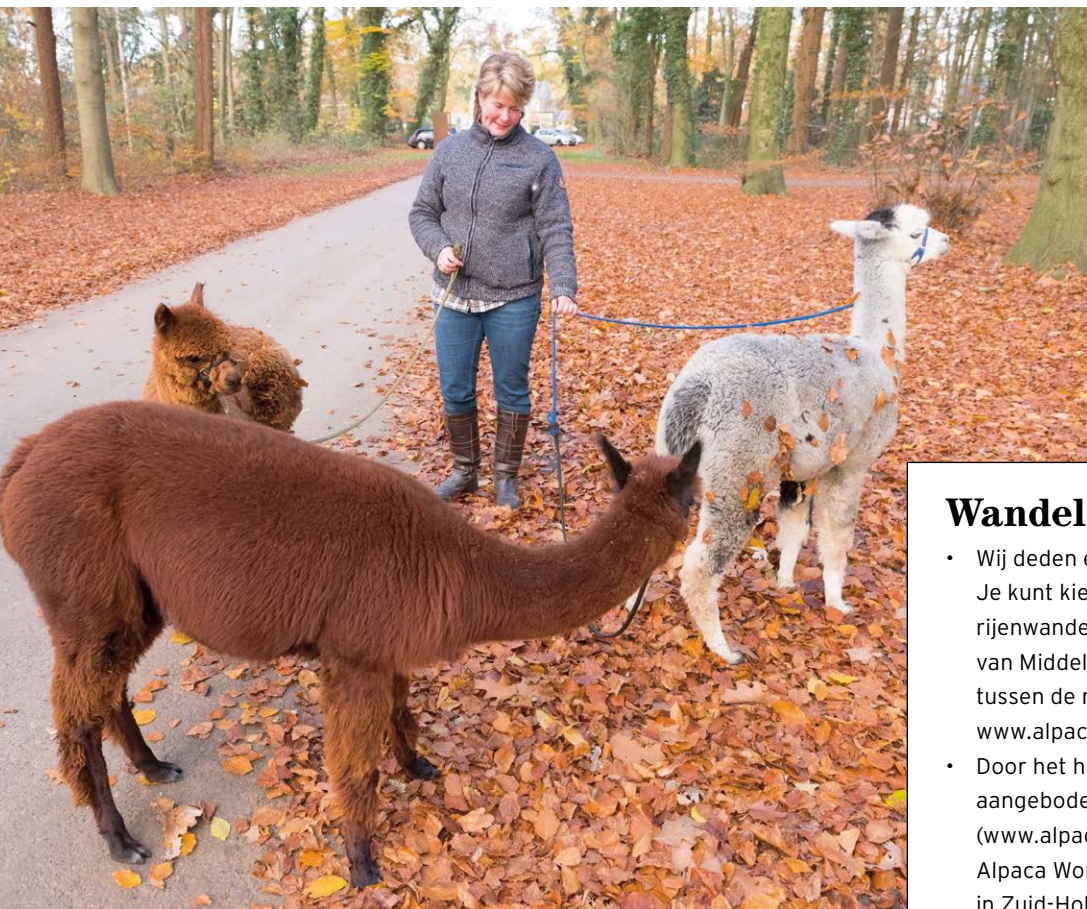
In volle galop naar zee

Onze kudde heeft bekijks. Mensen lachen, wijzen, zetten ons op de foto. Ik begrijp het wel. Het moet ook een bijzonder gezicht zijn: een kudde alpaca's op het strand, gewoon rondscharrelend tussen de zandkastelen en verbaasd kijkende honden. De liefde van Mara's kudde voor de zee is bijzonder. Alpaca's leven van oorsprong immers in het hooggebergte van Peru. De laatste jaren kom je ze echter steeds vaker in Europa en in ons land tegen. Bij de Alpaca Association Benelux staan intussen ongeveer 3500 alpaca's geregistreerd. De vereniging verwacht dat er nog minimaal zoveel alpaca's ongeregistreerd in Nederland rondlopen en dat aantal blijft toenemen. Ook het aantal alpaca-activiteiten stijgt: van alpacawandelingen tot -golven en zelfs yoga tussen de alpaca's.

Bij Mara ontstond het idee om met de dieren strandwandelingen te maken spontaan. "De dieren grazen zes tot acht uur per dag. In Peru trekken ze daarvoor rond. Hier staan ze in

de wei. Het leek ons daarom leuk met ze te gaan wandelen. We zijn eerst met ze door de duinen gaan lopen. Een beetje wandelspelen: bergje op, bergje af. Dat vonden ze superleuk, maar toen ze het strand en de zee zagen, werden ze pas echt enthousiast. Ze renden er in volle galop naartoe. Geweldig om te zien!" Op het strand ontdekte Mara wat voor aantrekkingskracht alpaca's op mensen hebben. "Binnen de kortste keren stond er een hele kluwen mensen om ons heen om foto's te maken. Ik begrijp het op zich wel. Kijk naar Aafje. Met dat ronde kopje, die grote bambiogen en die superzachte haren. Alpaca's hebben bijna iets mythisch." Sinds anderhalf jaar neemt Mara geïnteresseerden mee tijdens haar wandelingen. "Maar: hoogstens één keer per dag en altijd met de hele kudde. Ik merk dat ze dat het fijnste vinden. En regent het hard? Dan gaat de wandeling niet door, want daar hebben ze een hekel aan. Hun vacht is daar simpelweg niet op berekend."

Wandel met ze mee

- Wij deden een alpacawandeling bij Alpacas Zeeland. Je kunt kiezen uit een strandwandeling, een landerijenwandeling of een wandeling door de binnenstad van Middelburg. Ook kun je een high tea boeken tussen de rondscharrelende alpaca's. Meer info via www.alpacaszeeland.nl.
- Door het hele land worden wandelingen met alpaca's aangeboden. Bijvoorbeeld bij Alpaca Vorstenburg (www.alpacavorstenbosch.nl) in Noord-Brabant, Alpaca World Brielle (www.alpaca-world-brielle.nl) in Zuid-Holland, Alpaca Mountain (www.alpacamountain.nl) in Zuid-Limburg en Zonneveld Alpaca's (www.zonneveldalpacas.nl) in Drenthe.

Stapje voor stapje

Het lopen met de alpaca's gaat onverwacht goed. We zien hondenbezitters voorbijlopen die meer werk hebben aan hun huisdier. Maar achter die rustige kudde schuilen veel uren werk. Want alpaca's trainen, betekent geduld hebben. "Ik had ervaring met het trainen van honden. Die moet je soms stevig aanpakken. Bij alpaca's heeft dat geen enkele zin. Sterker nog: als je dat doet, ga je tien stappen terug in de vertrouwensband.

Je moet vooral positief trainen en alles stapje voor stapje doen." Maar wat nu als wij straks naar rechts willen en Alpha denkt: nou, ik dacht het niet? "Trekken heeft in ieder geval geen zin. Dan gaat ze in de blokkadestand. Ik vraag mezelf in zo'n geval eerst af: is het wel echt noodzakelijk dat ik hier naar rechts ga? Is dat wel zo, dan ga ik soms eerst naar links en kom dan met een omtrekkende beweging wel weer op de goede plek uit. Of ik maak er een spelletje van,

zodat ze hun eigenwijsheid even vergeten."

De trucs blijken niet nodig, want Alpha loopt rustig met me mee. "Het is heel interessant om te zien hoe alpaca's op mensen reageren. Er gaan weleens mensen mee wandelen die alleen maar komen voor een leuke selfie op Instagram. De dieren voelen dat en zijn dan heel terughoudend. Maar ik ga ook weleens met ze naar een verzorgingshuis voor dementerenden. Dan laten ze zich zonder problemen knuffelen. Het zijn echt spiegels. Dat heb ik zelf ook gemerkt. Soms ben ik ongeduldig, druk of boos. Alpha pikt dat meteen op en gaat spugen.

Ik heb ervan geleerd dat je bij jezelf moet zeggen: ik ben met de dieren bezig, dus ik doe nu niets anders. Het rustige, zachte, maar ook eigenwijze van de alpaca's ben ik steeds meer gaan waarderen. Het is heel vreemd: ik ben nog nooit zo druk geweest sinds ik de alpaca's heb, maar ik was nog nooit zo rustig." ❀

Trending @Insta

#Onwednesdayswepantpink

Met een dagelijks rondje Instagram pikken we op de redactie de laatste trends mee. Iedere woensdag laten diverse kamerplantverzamelaars hun favoriete roze plant zien. Op deze manier ontdek je de gekste en kleurrijkste kamerplanten.

TEKST EVA VERVOORT

@Everynow_nynke

Zeg nou zelf: deze *Syngonium* van Nynke matcht toch geweldig met haar schoenen?

@Leafit__

De Australische Faye heeft volgens eigen zeggen een *urban jungle* in wording. Maar als je haar pagina goed bekijkt, lijkt die jungle al aardig compleet. En deze roze *Tradescantia* steelt de show.

@monstracolony

Monstra Colony is een Indonesisch kunstcollectief waarvan de leden gek zijn op kamerplanten. Deze *Caladium* hield liefst twee maanden een winterslaap, maar gaf de eigenaren daarna dit grote roze blad cadeau.

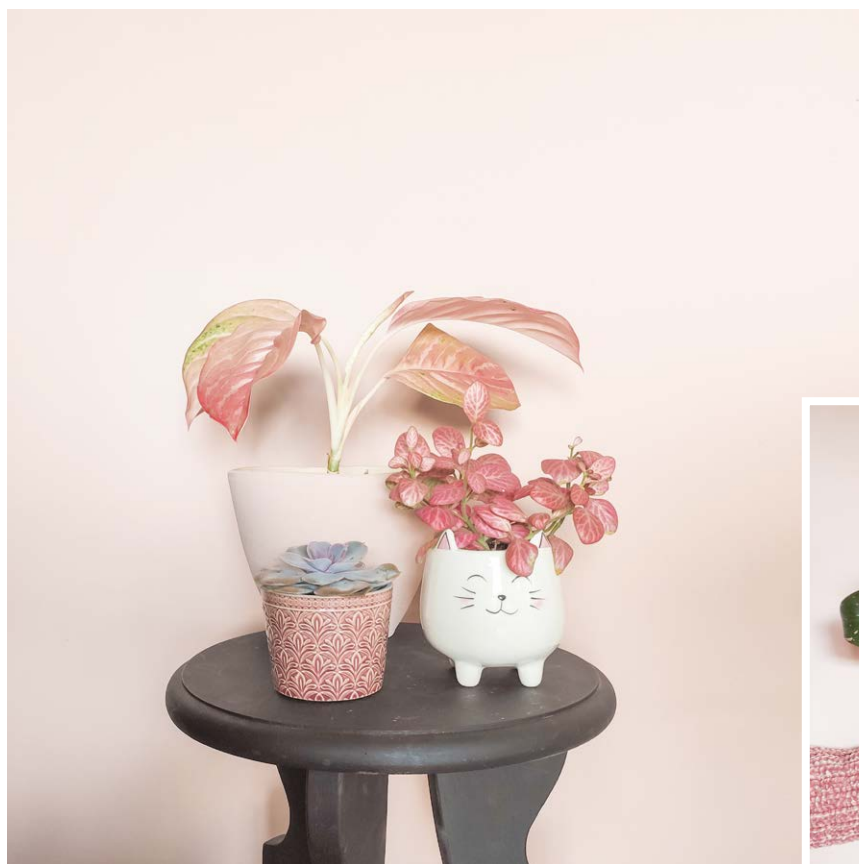

@plantesetchats

Dit is de gezellige siernetelfamilie (*Coleus*) van de Belgische Orphée Mathijs. Het zijn overigens niet haar enige roze planten: ze heeft een zeer gevarieerde collectie en showt deze maar al te graag.

@huisje.plantje.beestje

Deze *Schlumbergera* heeft Hanneke geadopteerd en is nu officieel lid van haar plantfamilie. En volgens ons is de plant daar heel blij mee: hij bloeit vol overgave.

@botaniquegreen.home

Karin Scholte woont samen met haar katten Kazoe en Moos in een ware *urban jungle*. Je ziet hier haar *Philodendron erubescens* 'Pink princess' (r) en in een schattige opstelling haar *Aglaonema* 'Bidadari', *Echeveria* 'Perle von Nürnberg' en een *Fittonia* waarvan Karin tot op heden nog niet heeft ontdekt welke cultivar het is.

@buitenlevenmagazine

Gave foto gemaakt? Hashtag #buitenlevenmagazine

Tuinieren in een fles

Ja, het is even priegelen. Maar als je plantenfles met een klein landschap erin af is, functioneert het helemaal zelfstandig. Water geven is niet nodig. En het ziet er prachtig uit!

TEKST KIRSTEN DORRESTIJN

In de woonkamer van Malou Wüstefeld staat een bolle, glazen fles op tafel. De nauwe opening is afgesloten met een kurk. Door het glas is een landschap te zien van mos en kleine plantjes. Het is een gesloten ecosysteem-in-aanbouw. Op tafel staan plantjes, zoals *Microsorium crocodyllus* (krokodillenvaren) en *Cryptanthus*. Malou trekt dit laatste plantje – met paarsrode bladeren – uit het plastic potje. Ze schudt de aarde los en maakt de worteltjes zo veel mogelijk vrij van aarde. Vervolgens haalt ze de kurk van de fles en duwt met kracht het plantje door de hals. Hij belandt op zijn kop op de aarde. Met een langwerpig instrument rolt Malou het plantje om en duwt het in het kuiltje dat ze speciaal voor dit plantje had gemaakt.

Nieuw in Nederland

Onder de naam Studio Wüst maakt Malou gesloten ecosystemen en geeft ook workshops. Tijdens haar modestudie zag ze voor het eerst een plantenfles op een modebeurs. “Dit is supergaaf, dacht ik meteen. En: dat ga ik zelf ook doen. Ik ben thuis gaan googelen en las er op Amerikaanse websites over. In Nederland was het fenomeen toen nog nauwelijks bekend.” De eerste plantenfles maakte ze voor de verjaardag van haar zusje. Een Zuid-Amerikaans landschap met een *Fittonia verschaffeltii* (mozaïekplant, die oorspronkelijk in het oerwoud van Peru groeit), een stukje mos en een varentje. Na die eerste plantenfles volgden er meer voor vrienden en kennissen en later ook voor winkels.

De natuur naar binnen halen

Malou houdt van gepriegel. Soms trekt ze een varentje helemaal uit elkaar om haar stukje voor stukje door de hals te brengen. “Het is best wel meditatief. Vaak zit ik hier met een muziekje op de achtergrond en het zonnetje dat naar binnen schijnt. Ik ben opgegroeid op de Veluwe, omringd door natuur. Nu woon ik in Amsterdam en deze stad zit vol creativiteit, maar ik verlang soms ook wel naar rust. Met de plantenfles haal ik de natuur naar binnen.” Volgens Malou zijn plantenflessen een uitste-

FOTO MALOU WÜSTEFELD

kend alternatief voor kamerplanten. “Ze zijn ideaal voor mensen die veel reizen. Ze vragen nihil zorg. Je kunt ze neerzetten en vergeten.”

Zuid-Afrika in een fles

Elke keer weer probeert ze om in de plantenflessen landschappen na te bootsen die ze ooit heeft gezien. Van Zuid-Amerikaanse tropen tot subtropisch Zuid-Afrika. “Ik ben altijd gefascineerd geweest door ecosystemen, de natuur, reizen en hoe ik zo veel mogelijk van wat ik zie kan meenemen naar huis. In een fles creëer ik weerspiegelingen van natuurgebieden.” Plantenflessen vergen vrijwel geen onderhoud. Je hoeft ze zelfs

geen water te geven. In een fles wordt het ecosysteem van de aarde nagebootst. De planten verdampen water, dat vervolgens tegen de fles condenseert en terugdruipt naar de bodem. Verdorde bladeren worden omgezet in voeding voor de planten. Doordat de lucht constant door de planten wordt gezuiverd, ontstaat er extreem schone lucht in de fles.

Minijungle

Wim van den Manacker maakte twintig jaar geleden zijn eerste gesloten ecosysteem of ‘minijungle’, zoals hij ze zelf noemt. Vorig jaar zegde hij zijn baan op om zich volledig te richten op zijn eigen onderneming Ecolifetube. Behalve het maken en verkopen van

Zo maak je zelf een plantenfles

- Zoek een mooie, afsluitbare fles uit. Dit kan een oude gistfles zijn uit een kringloopwinkel, maar zelfs een jampotje, tomatensausfles of wijnfles kan dienst doen als plantenfles.
- Maak deze goed schoon.
- Strooi een laag kleikorrels op de bodem, die zorgt voor de vochtregulatie.
- Daaroverheen komt een laagje actieve houtskool (online te koop), dat bacteriën en schimmels aan zich bindt.
- Breng vervolgens een dikke laag (biologische) potgrond aan.
- Zet planten, mossen en varens in de aarde. Deze plantjes koop je bij gespecialiseerde plantenwinkels en kwekers.
- Giet er een klein beetje (regen)water bij en sluit de fles af.
- Zet de plantenfles in het licht, maar niet in de volle zon.
- Houd de vochtbalans in de gaten. Haal bij te veel condens de dop een paar weken van de fles en zet hem minder in het licht.

minijungles, geeft hij workshops in zijn studio in Utrecht. “Een paar jaar geleden fietste ik door de stad toen mijn oog viel op een fles bij het grofvuil. Een twintig liter vat waar wijn in wordt vervoerd. Ik nam het mee en ben diezelfde avond nog begonnen.”

Slim combineren

Hij experimenteerde welke planten het goed doen in de vaten. “Na mijn eerste vakantie vond ik de helft terug als erwtensoep, helemaal slap. Ik leerde dat het belangrijk is om planten te kiezen die van eenzelfde soort klimaat houden. Je moet bijvoorbeeld geen cactussen met tropische planten combineren.” Wim maakt in zijn flessen vaak een heuveltje waarin hij een plantje zet dat de hoogte in kan groeien. Eromheen drapeert hij mossen en lagere plantjes zoals varens. “Als je erdoorheen kijkt, moet er van alle kanten wat te zien zijn”, verklaart hij. “Daarom draai ik tijdens het werken de fles geregeld.” Vaak gebruikt hij vaak blauwvarens, konijnenpootvarens, *Pteris tricolor*, mosvaren, platmos en bolmos (ook wel kussentjesmos). Het mos koopt hij bij kwekers. Het is namelijk verboden om in Nederland mos mee te nemen uit het bos.

Een snoepwinkel van planten

Het leukste aan plantenflessen maken, is volgens Wim het verzinnen van de compositie. “Dat vinden de workshopdeelnemers ook, merk ik. Ik heb altijd zo’n honderdvijftig plantjes op voorraad waar mensen uit kunnen kiezen. Je staat dan echt in een soort snoepwinkel. Kies je voor grijsgroene tinten of doe je wat bordeauxrood erbij? Daar geniet ik het meest van.”

TIP

Er zijn speciale instrumenten te koop, maar je kunt ook werken met bijvoorbeeld een lepeltje vast getapet aan een bamboestok.

Opruimers van bacteriën

Om schimmelvorming te voorkomen, is het belangrijk dat er zo min mogelijk bacteriën in de fles komen. Daarom maakt Wim zijn handen tijdens het werken schoon met handalcohol. Ook voegt hij op het eind springstaarten aan de flessen toe. Dat zijn minuscule insecten die de natuur ‘opruimen’ en zich voeden met rottend plantmateriaal, schimmels die tussen het mos leven en eitjes van vliegen die per ongeluk in de fles terecht zijn gekomen. “Springstaarten zorgen dat het biotoop in evenwicht blijft.”

Tuinieren, maar dan anders

“Het is eigenlijk tuinieren op heel kleine schaal”, vindt Angelique den Boer van Mijn Plantenwinkeltje. Sinds twee jaar richt ze zich fulltime op het maken van ‘flessentuinen’. Zelf heeft ze geen tuin, ze woont op één hoog in Rotterdam. “Ik vind het leuk om land-

Hier volg je een plantenflesworkshop

- Studio Wüst, www.studiowust.com (o.a. Amsterdam)
- Ecolifetube, www.ecolifetube.nl (Utrecht)
- Mijn Plantenwinkeltje, www.mijnplantenwinkeltje.com (Rotterdam)
- The Green bar, www.thegreenbar.nl ('s-Hertogenbosch)

schapjes te maken. Soms, als je op een bepaalde manier in de fles kijkt, is het alsof er heel grote bomen staan, terwijl het eigenlijk heel kleine plantjes zijn. Bij mijn workshops bied ik altijd steentjes en plastic diertjes aan, die deelnemers in hun fles kunnen plaatsen. In eerste instantie lijkt het ze niks, maar op het eind willen ze het toch, omdat je er ineens heel veel schaal mee creëert. Denk bijvoorbeeld aan een minipaardje op het mos of een paadje van steentjes. De plantenflessen zijn toch een soort wonderlijke fantasiewerelden.”

Bijhouden en snoeien

Nadat ze zes jaar geleden over flestuinen las, is ze meteen naar het Kralingse Bos gegaan om wat varentjes en mos te zoeken. “Toen wist ik nog niet dat dat niet mocht”, zegt ze. Die eerste plantenfles staat nog steeds bij haar thuis op de kast. “Dat die goed lukte, is puur geluk. Het gaat nog steeds weleens mis. Je moet altijd goed opletten of je er niet te veel water bij doet. Als een plant gaat rotten, neemt hij de andere mee en wordt het drab.” Aan de condens tegen het glas kun je zien of het terrarium goed in balans is of dat je te veel of te weinig water hebt gegeven. Annelique voert ook onderhoud uit voor haar klanten door hier en daar wat plantjes bij te snoeien. “Een gesloten ecosysteem blijft nooit hetzelfde als je het koopt. Sommige mensen komen terug en zijn verontwaardigd dat het er niet meer hetzelfde uitziet als toen ze het kochten. Maar dat hoort erbij.” ❀

Het verhaal achter: blauwe lotus

Een mysterieus symbool

Elke plant heeft een wetenschappelijke naam. Sommige van deze Griekse namen vinden hun herkomst in mythen en sagen of de (medicinale) werking die zij hebben. Het bekendste voorbeeld is misschien wel de narcis, vernoemd naar de Griekse god Narcissus die verliefd werd op zijn eigen spiegelbeeld. *Buitenleven* ging op zoek naar de herkomst van minder bekende plantnamen. Deze keer: blauwe lotus (*Nymphaea caerulea*).

TEKST TAMARA NELEMANS

De lotus is er in twee soorten: de roze Indische lotusbloem of heilige lotus (*Nelumbo nucifera*) en de paars-blauwe blauwe lotus (*Nymphaea caerulea*).

Nymphaea is een verwijzing naar nimfen in de Griekse mythologie en betekent 'jong meisje'. *Caerulea* betekent 'van een blauwe kleur'. De blauwe lotus (ook wel blauwe lelie van de Nijl) speelt een mysterieuze rol in de geschiedenis. Waar enerzijds de zuiverheid van de bloem wordt beschreven, worden anderzijds verslavende en extatische krachten aan de plant toegedicht. Dat de blauwe lotus als heilig werd gezien, blijkt uit alle geschiedverhalen. In de tomben van farao Toetanchamon werd zijn lichaam gevonden onder een laag van blauwe lotusblaadjes. In de Egyptische mythologie staat de bloem symbool voor de zon, de eeuwigheid en wederopstanding.

Lotus of lelie?

De blauwe lotus lijkt wel op de waterlelie, maar ze zijn niet aan elkaar verwant. De plataan, die groeit aan de oever, is wel familie van de lotusbloem. De lotus is een bijzonder verschijning met zijn zwevende bladeren. Hieronder zitten stevige wortels die tot in de modder groeien. Boven het bladerdek bloeien de naar zeep ruikende lotusbloemen, maar niet heel lang. Na vier dagen zijn ze uitgebloeid en gaan ze weer kopje onder. Net als in de winter, om in het voorjaar weer boven water te komen.

Lotusweetjes

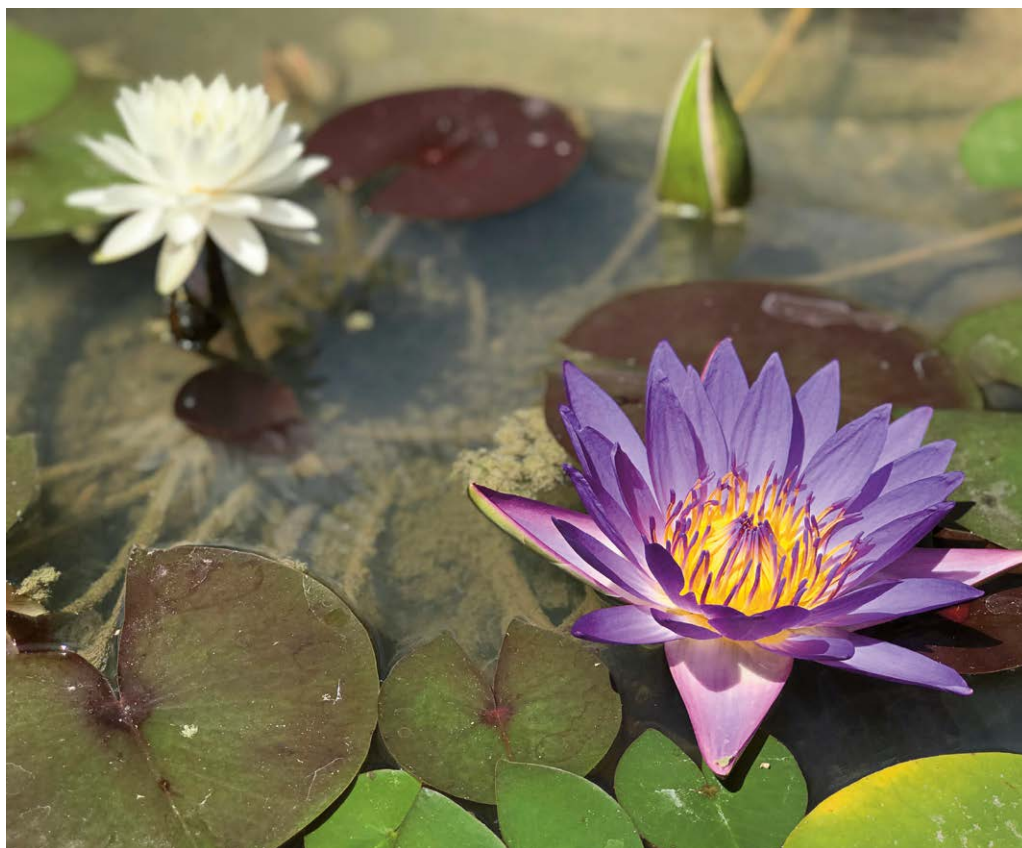
- De lotusbloem heeft hydrofobe eigenschappen en is daardoor dus water- en vuilafstotend. Om die reden is de bloem altijd schoon en stralend.
- De lotusbloem zie je vaak terug in de wereld van yoga en staat voor de oneindigheid van spirituele groei. De zeven chakra's worden gesymboliseerd door een lotusbloem, elke chakra met een ander aantal blaadjes.
- *De blauwe lotus* is de titel van een strip van Kuifje. Die verscheen in 1936 voor het eerst in het Nederlands. Blauwe lotus werd gekozen omdat men op zoek was naar een mysterieuze en exotische titel.

Zo verzorg je de blauwe lotus

Van nature komt de blauwe lotus vooral voor in China, Zuid-Afrika en het Nijlgebied, maar je kunt hem ook thuis planten. Het zaaien is niet eens heel moeilijk. Bij de juiste omstandigheden kan hij zelfs meer dan duizend jaar mee.

- De lotus is een snelgroeiende plant die veel ruimte nodig heeft om te groeien en om te blijven leven.
- Je kunt de bloem zowel in een vijver als in een pot houden.
- Gebruik klei-, leem- of tuingrond (geen turf of organische stof).
- Plant vanaf eind mei tot half juni.
- Plaats het liefst de hele dag in de volle zon, zodat de lotus het goed warm krijgt en zijn wortelstokken vanzelf laat groeien in het diepere deel van een pot of vijver. ✿

Volgende keer

In het volgende nummer lees je meer over de etymologie van de hyacint.

Een flinke dosis lef

Een muur van bladgoud, een kleed op zijn kop, een huisvarken en veel hoekjes en doorkijkjes. In het vrolijke, eclectische huis van de familie Lodewijk-Segers is van alles te ontdekken. 'Mooimaker' Emmie heeft als credo in hun eigen huis: heb lef en probeer vooral uit.

TEKST FLOOR VAN DIJCK FOTO'S HENNY VAN BELKOM

- 1 "Het kleed is een oude Pers. Ik hem het omgedraaid, de bovenkant vond ik te wollig. Deze kant is zachter van kleur. De tv staat op een mdf-plaat bedekt met marmerfolie. Het idee is dat daar ooit echt oud marmer komt."
- 2 De tafels zijn oude handvaardigheidstafels uit een school. "Ik heb de poten eraf laten halen en opnieuw aan laten lassen, zodat je er fijner aan zit." Het schilderij maakte Emmie (links) zelf. "Deze foto is een mooie herinnering, want Taff, de hond links, is inmiddels overleden."

Binnenkijken bij

WIE Emmie en Joeki Lodewijk-Segers,
Guusje (9) en Sep (7), hond Pip en
konijn Grumphy

WAAR Breda (NB)

WAT jarenvijftig rijtjeswoning

BOUWJAAR 1957

OPPERVLAKTE 130 m²

“Ik zit altijd vol wilde plannen,
soms tot frustratie van mijn vrouw”

Een 'ontwerpfoutje' van de gemeente. Of was het een experiment? In plaats van doorzonwoningen, zijn de huizen van vier korte doodlopende straten met jarenvijftigwoningen een kwartslag gedraaid. Daardoor grenst de woonkamer van Emmie en Joeki, aan de rand van het centrum van Breda, niet aan de voorzijde, maar met de brede zijde aan de achterkant, de tuin. Niet zo efficiënt qua ruimtegebruik vanuit de gemeente gezien – ze schijnen er in het gemeentehuis nog schande van te spreken. Maar het resultaat is heerlijk om in te wonen. Ruimtelijk, licht en met een 'eigen straatje' voor de deur. Anders dan anders.

Niet bang voor kleur

Twaalf jaar geleden kochten Emmie en Joeki dit huis. Het was aan een opknaptour toe. "Het huis had een heel mooie tuin, maar verder moest alles gedaan worden", vertelt Emmie. Als professioneel 'mooimaker' ging ze voortvarend te werk. Gewoon, dat is maar saai. De keuken kreeg een andere plek en ze creëerde verschillende hoekjes, doorkijkjes en zones in huis. Ze deinst niet terug voor flink wat kleur: een keukenvloer van multicolortegels, een muur van bladgoud en een blauw plafond. Emmie is nogal van de *trial and error* in eigen huis. Niet overdenken, gewoon doen. "Vaak ontstaan dingen bij ons gewoon. Dit in tegenstelling tot mijn werk, waarbij de kleuren, materialen en vormen juist zorgvuldig zijn afgestemd." Meestal gaat het goed en is het resultaat bijzonder origineel. Zoals de muur van bladgoud. "Dat had ik over van een klus. Ik heb toen met twee vriendinnen een hele nacht de muur beplakt. Met een fles goldstrike ernaast. Het bladgoud is eigenlijk rotspul, want het plakt overal aan vast. Maar dat imperfecte vind ik juist mooi, het is een muur met een mooie herinnering." Natuurlijk zijn er ook wat flops. Zo had Emmie van sloophout een prachtig grote 'konijnenvilla' gemaakt met allemaal kamers en trapjes. "Maar dat bleek je helemaal niet goed schoon te kunnen maken, dus het werd al heel snel smerig. Nu wonen de konijnen weer in een saaie, maar praktische kooi."

Typisch Emmie

De meubels en spullen in het huis komen overal en nergens vandaan. Veel spullen kreeg het stel cadeau. 'Typisch Emmie', vonden mensen dan. Een aantal van de eyecatchers komt uit een oude school waar haar schoonmoeder werkte. En tijdens de struintochten voor haar inrichtingsklussen komt Emmie ook regelmatig mooie spullen tegen. Sommige vintage vondsten combineert ze tot een nieuw meubel. De krijgertjes worden afgewisseld met echt design en goedkope basics. Het resultaat is een vrolijk geheel dat toch nergens rommelig wordt. En dreigt het saai te worden, dan gaat er een nieuwe kleur op de muur. "Ik zit altijd vol wilde plannen. Soms tot frustratie van mijn vrouw, omdat ik vaak een flinke troep maak." Lachend: "Maar gelukkig heeft zij er ook oog voor: Joeki ziet heel snel of iets leuk is of niet. Ze heeft natuurlijk ook wel wat in te brengen, maar vaak heb ik het in mijn enthousiasme dan al gedaan. En inmiddels ruim ik wel op."

- 3 Emmie creëert graag hoekjes en doorkijkjes. "Mijn commode van vroeger is nu een *room divider* geworden. Zo hebben we een afscheiding tussen de woon- en studeerkamer. De fiets is wel een eyecatcher, prachtig design, maar in de praktijk gebruiken we hem zelden. Maar goed, wat niet is, kan nog komen."
- 4 "De antieke radio hebben we ook van mijn schoonmoeder gehad. De lampen zijn gemaakt van oude whiskeyflessen. Ze zijn gebruikt voor een etalage en ik mocht ze daarna hebben."
- 5 Een oude lijst van Emmie's oma werd gevuld met een prikbord, waar ze foto's van familie en vrienden oprikten. Hij hangt in de kamer van dochter Guusje.

ZEVEN VRAGEN AAN EMMIE

Waar haal je je inspiratie vandaan?

"Ik vind Gent een heerlijk knusse stad met gave markten, oude gebouwen en fijne cafés. Ik kijk ook naar gevels en hun details. Het lijnenspel en de decoratieve elementen kunnen prachtig zijn. Ik haal ook inspiratie uit de natuur. Als ik met de hond loop, kom ik vaak de mooiste kleurencombinaties tegen."

Welk object in jullie interieur gaat nooit weg?

"De lamp boven de tafel heeft een speciale waarde, omdat we die hebben gehad van mijn schoonmoeder. Zij hield erg van mooie vormgeving en had daar een zeer verfijnd gevoel voor."

Wat is je favoriete plek in huis?

"We hebben in het huis veel hoekjes waarin je je kunt verstoppen. Ik zit zelf heel graag – net zoals hier op de foto – aan het houten tafeltje in de keuken. Om de dag op te starten, maar ook om aan het eind van de dag gezellig te borrelen."

Hoe houden jullie het huis een beetje in stijl met twee kinderen?

"Van de buurman hebben we grote grijze bakken gehad. Die heb ik verwerkt onder de bank in de woonkamer en daar zit al het speelgoed in. Dan kan aan het eind van de

dag alles zo weer de bakken in en is het snel opgeruimd."

Wat staat er nog op jullie klusverlanglijst?

"We wonen hier nu twaalf jaar en eigenlijk is het hele huis wel weer toe aan een opknapper. Dus dat gaan we binnenkort doen."

Wat is je woondroom?

"Ik zou wel een eigen vakantiehuis willen ontwerpen en bouwen. Ook heb ik een terugkerende droom van een boerderij met een open keuken, een lange tafel met een roodgeblokt kleed en uitzicht op een weiland. Ik dacht eerst dat dat mijn woondroom was. Maar we wonen hier nu zo centraal met leuke mensen om ons heen, dat ik het landelijk wonen uit mijn hoofd heb gezet: dat beeld is nu mijn droomstudio."

Hoe ziet jullie buitenleven eruit?

"Onze tuin is geen weiland, maar heeft wel alles: een barbecue, een overkapping, een lange tafel en lekkere stoelen, een kunstgrasveldje en natuurlijk het konijnenhok. We zijn ook veel aan de voorkant te vinden. Dan leven we met de hele straat buiten. We barbecueën, doen een buitenbios. Er hangt hier een sterk vakantieparkgevoel."

6 "Ik markeer graag zones met kleuren.

Door de blauwe muur naar het plafond door te trekken, voelt dit als een aparte kamer, terwijl dat niet zo is." De vintage bureaustoelen vond Emmie toen ze voor een klus antieklootsen afspeurde. Het bureautje wordt vooral door de kinderen gebruikt als knutselplek.

7 Op de oude commode zette Emmie een frame van houten latten met een perspexplaat erin. Hierop maakte ze met stift een planner, waar ze met post-its op kunnen plakken.

8 "Dit is Lente, ons varken. De kinderen hebben hem ooit meegenomen van een tuincentrum en hij is sindsdien onderdeel van de familie."

9 Emmie's favoriete plek in huis. De vaas is van haar oma geweest. De tegelvloer lijkt misschien een kleurrijke chaos, maar Emmie tekende het kleurenpatroon precies uit. Het is een vierkante meter die zich steeds herhaalt. "Ik schrok wel even toen ik de lege ruimte met de vloer zag, dat was wel heel druk. Maar toen alle spullen kwamen, paste het perfect. We zijn er nog steeds blij mee."

10

11

TIP

Emmie: "Creëer hoekjes en doorkijkjes. Dat maakt het ruimtelijker en spannend. Ik doe het ook bij het ontwerpen van restaurants voor mijn Studio Eer en het werkt super."

12

- 10 De kamer van dochter Guusje is een en al bloemetjes. "In het ledikant sliep ik zelf in mijn studententijd."
- 11 De gele plank boven het bed komt van een sloopbedrijf. "Het was ooit onderdeel van een oude, houten buitenbank, zo een van het schoolplein. Hij was nét wat te kort, vandaar dat 'ie nog wat verlengd is met een mooi stuk eikenhout. De witjes eronder hebben we zelf met tegellijm geplakt. Beetje *trial and error*, heerlijk als het dan lukt."
- 12 De schommelstoel van Eames kreeg Emmie van haar ouders na het behalen van haar diploma op de kunstacademie. De laatjes waren over van een ontwerpklus.
- 13 De stoel vond Emmie op straat bij het grofvuil in Amsterdam toen ze net wegging bij een vriendin. "Een mooie, toevallige aanwinst." De combinatie van houten vloer en tegels in de badkamer geeft warmte.

FAVORIETE ADRESSEN

Zukini Woonloods

"Bij Zukini verkopen ze oude kasten met karakter. Ze knappen oude kasten op waar je uit kunt kiezen. Je kunt ook zelf je kleur, de verftechniek of het beslag kiezen. Het kastje onder onze tv komt bij hen vandaan."

**Rijsbergsebaan 3, Breda,
06 22021117, www.kastenvanzukini.nl**

Depot 09 Gent

"In dit oude pakhuis kun je je heerlijk verliezen tussen de vintage spullen. Een soort vintage beurs met meubels, verlichting en sierobjecten."

**Nieuwevaart 118/B002, Gent,
+32 486897385, www.depot09.be**

Renate Vos

"Een ontwerper die schitterende lampen en objecten maakt van beton en silliconen. Experimenteel en supertof ontwerp. Vos heeft net een nieuwe serie uit, genaamd Loev. Leuk weetje: ze woont samen met haar man en hond in slot Loevestein."

**Verkoopadressen via
www.renatevos.nl**

Inge Simonis

"Simons is een keramiste die waanzinnige gebruiksobjecten van keramiek ontwerpt. Ze gebruikt vaak lichte vormen waarbij de functie altijd het uitgangspunt is. Ik drink graag thee uit haar prachtige mok."

**Verkoopadressen via
www.ingesimonis.nl**

V&V bloemisten

"Een heel mooie bloemenzaak bij ons om de hoek in Breda. Ze zoeken graag het nieuwe op en maken supertoffe combi's van verschillende bloemen."

**V&V Bloemen en Wonen, Ginnekenweg
49, Breda, 076 5216759,
www.venvbloemenenwonen.nl**

Wat kost het?

Een border

Met een weelderige bloemenborder voor de deur, kun je de snijbloemen laten voor wat ze zijn. Met wat geduld en goede (werk)moed plant je een mooie border aan voor een prikkie.

TEKST KRISTEL ENGELEN

FOTO XXX

Het recept voor de perfecte bloemenborder zit 'm in de gespreide bloemtijden: in het voorjaar bloeien de voorjaarsbollen, in mei nemen de vaste planten het over. En die kunnen wel doorgaan tot de eerste vorst. Tenminste, als je een uitgebalanceerd beplantingsplan aanhoudt. Wil je snel resultaat, dan hangt daar wel een prijskaartje aan. Misschien is het daarom nog wel leuker om aan de slag te gaan met eigen zaaigoed en 'krijgertjes'. Zie het maar als een sport: zo maak je voor een habbekrats iets heel moois. Uitgangspunt: een bloemenborder van 5x2 m (10 m²).

Optie 1: direct resultaat

Wie komende zomer al optimaal wil genieten van zijn nieuwe bloemenborder, kan het beste – zodra het wat betreft weer kan – in het voorjaar actie ondernemen. De planten kunnen namelijk alle gegeven tijd goed gebruiken om te groeien. Sommige kwekers willen ter plekke een beplantingsplan voor je schetsen, als je de planten tenminste vervolgens ook bij ze afneemt. Waar je op moet rekenen? Tel voor de kleinere vaste planten zo'n zeven tot negen stuks per m². Van de grotere vaste planten heb je er minder nodig, circa één tot drie stuks per m². Vergeet ook niet om bloembollen te planten, want voor sommige is het voorjaar de uitgelezen tijd. Bijvoorbeeld lelies, gladiolen, dahlia's of zigeurnerbloemen.

80 stuks vaste planten in P9 potjes à (gemiddeld) € 2,75 per stuk	€ 220
200 bloembollen	€ 50
1x manshoge boom	€ 100
1x heester	€ 12,50
Kosten hovenier (leeghalen border, beplanten, aan- en afvoer plantmaterialen)	€ 350
Totale kosten	€ 732,50

Hierop kun je besparen

- Veel mensen worden tijdens het bloeiseizoen verleid tot de aankoop van grote, bloeiende vaste planten in ruime potten. Probeer ze te weerstaan en ga op zoek naar dezelfde plant in een P9 pot. Die kan er soms wat treurig uitzien – een sprietje met nauwelijks blad – maar in jouw tuin groeit de plant in een paar maanden mooi uit. Je bent dan vier keer goedkoper uit.
- In het najaar sterven de vaste planten af tot aan de grond, waardoor ze niet meer aantrekkelijk ogen in hun potten. Terwijl het tuincentrum plaats maakt voor de kerstshow gaan de vaste planten in de uitverkoop. Dit betekent kortingen tot wel vijftig procent.
- Ben je van plan om een boom of haag aan te planten? Wacht dan tot november, als het blad gevallen is en ze weer met kale wortels worden aangeboden. Dit scheelt zeker de helft in de prijs.
- Grote vaste planten aankopen is onnozel aangezien ze in één seizoen groot groeien. Maar dat geldt niet voor bomen en heesters. Met name bomen hebben jarenlang nodig om een volwassen formaat te bereiken, niet vreemd dus dat je al snel honderden euro's neertelt. Wil je toch een boom of heester van formaat? Kijk dan op Marktplaats of wees er snel bij als iemand zijn tuin leeghaalt. Als je de wortels zo volledig mogelijk uitgraaft en direct herplant, heeft de plant zeker kans van slagen.
- Ga je nog meer aanplanten? Bij veel gemeenten kun je gratis gft-compost afhalen om de grond van je tuin te verbeteren. Natuurlijk is gecertificeerde compost altijd beter, je weet immers niet wat mensen voor gft-afval aanzien.

Optie 2: handen uit de mouwen

Als je van tuinieren houdt en er is geen haast bij, dan kun je natuurlijk ook zelf aan de slag gaan met het opkweken van planten. Ken je iemand met een grote, volwassen tuin, dan is dit het moment om er als de kippen bij te zijn. Vaste planten die net uitlopen, moeten in vroege voorjaar namelijk gedeeld worden. Voor jouw tuin zijn de 'afgedankte' planten perfect: ze zullen bij jou straks voller en weelderiger terugkomen dan menige tuincentrumplant. Op deze manier kun je de border alvast een stevige basis geven. Ter aanvulling kun je ook nog vaste planten of eenjarige planten zelf zaaien dit voorjaar. Lees je van tevoren wel goed in, want ze laten zich niet allemaal even makkelijk zaaien. Sommige vaste planten groeien ook erg langzaam. Laat je hierdoor echter niet uit het veld slaan: een mooie tuin heeft nu eenmaal tijd nodig.

Zaaigoed van Lidl, Aldi of andere prijsstunter € 12,50

Zaaigrond en potjes € 12,50

Gekregen planten € 0

1x manshoge boom (via Marktplaats) € 0

1x heester (via Marktplaats) € 0

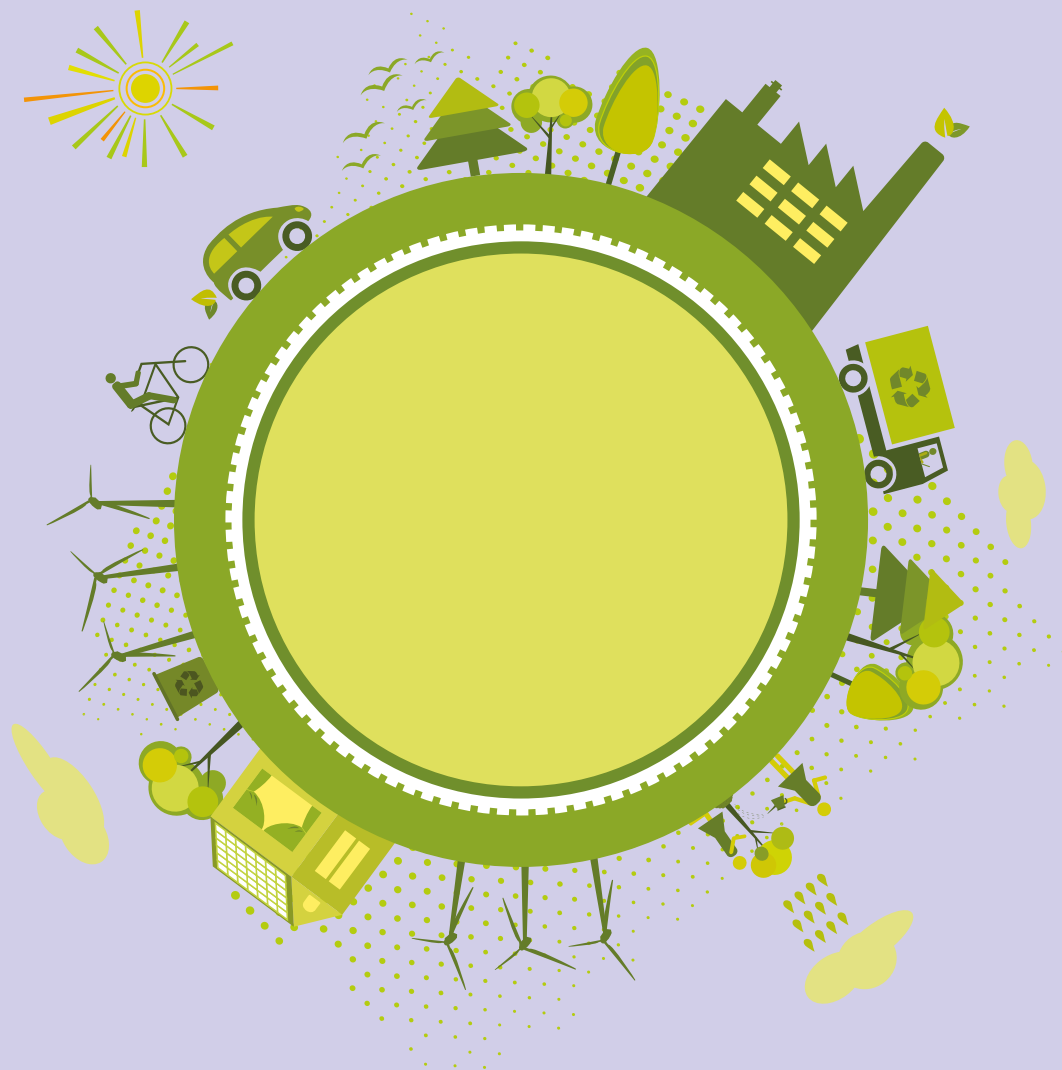
Aanleg (zelf) & afvoer plantmaterialen € 10

Totale kosten € 35

Conclusie

Van 'krijgertjes' en zaailingen kun je echt wel een heel leuke tuin aanplanten. Maar daarvoor heb je wel wat geduld nodig. Jonge zaailingen van vaste planten groeien tergend langzaam, waardoor je de eerste jaren veel onkruid zult moeten wieden. Toch liever in één dag al het plantmateriaal in de grond? Dan kun je er altijd nog voor kiezen om de border zelf leeg te halen en aan te planten. Daarmee bespaar je in elk geval de hovenier uit, die ongeveer de helft van de kosten beslaat. ✿

Favorites

6x bewust Leiden

Een hype is het nauwelijks meer te noemen. Want inmiddels is het best normaal geworden om duurzaam en milieubewust te leven. Door het land zijn er vele mensen, organisaties en initiatieven die zich hiermee bezighouden. In *Buitenleven* vind je in elke editie de fijnste adressen in een groene gemeente. Ambachtelijk, lokaal of authentiek, en biologisch of diervriendelijk: deze adressen zijn de moeite van een bezoek waard.

TEKST GREENLEAVE

ETEN&DRINKEN

FOTO'S CAREL VAN DER LIPPE

Voordeel

Op vertoon van dit artikel krijg je tijdens het diner een veganistische huisgemaakte amuse aangeboden. Geldt voor de hele tafel. Geldig t/m 30 april 2020.

Smaakvol, gezond en eerlijk

Zodra je het monumentale pand van restaurant Logica binnenloopt, valt meteen de sfeervol ingerichte ruimte op met veel hout en licht: wat een fijne plek om van een verantwoorde lunch of diner te genieten! Sinds 2013 zijn Bart van Leeuwen en Bianca van Went de bevlogen eigenaren van dit volledig biologische restaurant. Logica is gecertificeerd voor het EKO-keurmerk Horeca. Dit houdt in dat 100% van de inkoop van gecontroleerd biologische herkomst is. Bovendien wordt er gelet op het tegengaan van voedselverspilling en het gebruik van seizoensproducten. Bart: "Wij koken hier met een zo klein mogelijke footprint". Alles is zo duurzaam mogelijk uitgezocht. Zo komen veel van de ingrediënten van de duurzame groothandel BD-Totaal, een kleine duurzame groothandel in Houten, en nemen ze biologisch brood af bij bakkerij Carl Siegert. Op de kleine menukaart staan voornamelijk vegetarische en veganistische gerechten, maar op de diner- en lunchkaart staat ook een visgerecht. Behalve zeevis werkt Logica ook graag met riviervis, zoals snoekbaars of brasem. En uiteraard altijd verantwoorde vis van de VISwijzer. Elke maand is er een nieuw menu voor het diner, de lunchkaart wisselt om de drie maanden.

Overigens heeft Bart een zwak voor het maken van zoete desserts, zoals de proeverij van chocolademousse van dadels, zijdetofu en banaan. Dus laat je verleiden met iets zoets na. Logica is een mooie plek waar je kunt beleven hoe lekker plantaardig eten kan zijn.

Café-Restaurant Logica, Stille Rijn, Leiden.

072 3628939, www.lunchroomlogica.nl

SHOPPEN

Voordeel

Op vertoon van dit artikel krijg je een lederen sleutelhanger van Keecie cadeau, in de vorm van een vogeltje of huisje. Geldig t/m 31 maart 2020.

Hollands talent

In een mooi hoekpand zit de ruime cadeauwinkel Eduard Leiden. Eerlijk, duurzaam, ambachtelijk, uniek, upcycling en (Nederlands) design zijn trefwoorden voor de prachtige producten die hier worden verkocht. Veelal kleine labels met een verhaal. Zo vind je er de tassen van Frerry en Philomijn, tijdloos en handgemaakt in Nederland. Voor de kleinere accessoires en meer kleur is er een ruim aanbod aan Keecie-producten, ook een Nederlands tassenmerk. Het mooie porselein van Studio Harm & Elke wordt gemaakt in hun eigen studio in Eindhoven. En dan de sieraden van Charlotte Wooning uit Rotterdam, waarvan 99% van het goud dat ze gebruikt gerecycled is en uit Europa komt. Werk van kunstenaars uit Leiden heeft natuurlijk ook een plekje in de winkel, zoals de tijdloze sieraden van Eva Schreuder en de porseleinen designstukken van Judith Bloedjes. Dit is nu echt zo'n leuke winkel waar je blij van wordt en niet uitgekeken raakt op alle prachtige producten. Als eigenaresse Claudia de Zeeuw en medewerkster Maaike Duijvekam niet druk zijn met de winkel, vind je hen in het open atelier voor in de winkel. Maaike is onlangs afgestuurd aan het Hout- en Meubileringscollege in Amsterdam en maakt tijdloze, lederen kwaliteitstassen, te vinden onder de naam Maaike Hélène. Claudia is goudsmid en maakt onder de merknaam Île d'Or minimalistische sieraden van goud of zilver, vaak gecombineerd met grote of kleine edelstenen.

Eduard Leiden, Hooglandse Kerkgracht 6, Leiden.
071 5663050, www.eduard-leiden-shop.nl

TO DO

Voordeel

Op vertoon van dit artikel ontvang je als deelnemer € 5 korting op een workshop naar keuze (€ 25 i.p.v. € 30). Geldig t/m 31 augustus 2020.

Alles over thee

Fredt Moers is de eigenaar van Moers Thee & Meer en verwelkomt ons hartelijk. Onder het genot van een kopje versgemaakte Matcha vertelt Fredt zijn verhaal. Na een studie Theaterwetenschappen en jarenlang in de culturele sector te hebben gewerkt, opende hij drie jaar geleden zijn theewinkel in het knusse Pieterskwartier van Leiden. Een stijlvolle kleine winkel, rustig en warm, door hemzelf verbouwd en ingericht. Er hangt een fijne, relaxte sfeer; de houten wandkasten gevuld met prachtige, overzichtelijke theeverpakkingen stralen rust uit. Namen als Smiling Buddha, Amour de Provence en Stop Making Sense maken de thee ook ontzettend leuk om als cadeautje te geven. Alle thee die hier wordt verkocht is 100% biologisch en er wordt uitsluitend gebruikgemaakt van natuurlijke aroma's. Wil je meer leren over thee, dan worden op de eerste verdieping diverse workshops gegeven door verschillende thee-experts. Wist je dat je thee ook heel goed kunt combineren met gerechten? Hoe je dat doet, leer je tijdens een workshop Thee & Foodpairing. Ben je nieuwsgierig wat een Japanse theeceremonie inhoudt of welke theesmaken goed combineren met chocoladesmaken? Dat kan ook. Kijk even op de website voor het aanbod van de workshops en de data. Alle workshops duren twee uur. Ben je met een groep van minimaal vijf personen, dan kun je ook een privé-workshop boeken. Stuur dan even een mailtje.

Moers Thee & Meer, Pieterskerk-Choorsteeg 22, Leiden.
071 8871207, www.moers-thee-en-meer.nl

SHOPPEN

Stijlvol van top tot teen

In een prachtig oud hoekpand in de Breestraat zit Art & Casey, een damesmodewinkel met een groot assortiment duurzame kledingmerken. Ruim opgezet met leuke vintage zitjes die ook nog eens te koop zijn. Eigenaresse Nicolette Brunt is 25 jaar geleden gestart met de allereerste Art & Casey winkel in Rotterdam en nu zijn er maar liefst zes filialen in Nederland. Nicolette is een groot voorstander van duurzame kleding en dat kun je zien aan het grote aantal vooruitstrevende eco en fair trade labels die in de winkel te koop zijn. Zoals de fleurige kleding van het Duitse label Tranquillo dat volledig groen is en het leuke merk Miss Green uit Nederland. Ook verkopen ze hier kleinere labels die onder fair trade omstandigheden worden geproduceerd in Europa, zoals het mooie merk Very Cherry. Zij laten hun kleding, heel leuke jurken, produceren in Polen onder goede en veilige werkomstandigheden en met een eerlijk loon. Bijzonder is ook het label Costura, dat tien jaar geleden door Sabrina en Marcus is opgericht in Berlijn. Daar ontwerpen en maken zij hun collectie vrouwelijke kleding in eigen atelier. Wat ze zelf niet kunnen produceren, wordt in een familiefabriek in Polen gemaakt. Heel fair. En exclusief bij Art & Casey! Ook spotten we nog de bijzondere tassen van Soruka, gemaakt van leer dat anders weggegooid zou worden. Kortom, neem hier beslist een kijkje als je in Leiden bent.

Art & Casey, Maarsmansteeg 23, Leiden.

071 7503007, www.artencasey.nl

Voordeel

Op vertoon van dit artikel ontvang je 10% korting op een paar Thought-sokken, duurzaam en eerlijk geproduceerd van bamboe. Geldig t/m 30 april 2020.

TO DO

Voordeel

Op vertoon van dit artikel ontvang je thee of koffie met taart naar keuze voor € 5 (i.p.v. € 6,25).

Geldig t/m 31 mei 2020.

Onontdekt pareltje

Old School is een kunst- en cultuurlokaal aan het prachtige Pieterskerkplein, gevestigd in een klein monumentaal schoolgebouw uit 1924 dat ooit een rooms-katholieke jongensschool was. In 2015 was het pand al tien jaar niet meer in gebruik en hebben Roos-Marijn Kinkel en Gideon Roggeveen het mooie initiatief genomen om er een tijdelijke locatie voor kunst en cultuur te ontwikkelen. De verstilde sfeer van het Pieterskerkplein is doorgetrokken naar binnen, je kunt hier echt even op adem komen en je laten inspireren. Het gebouw is nog heel herkenbaar als school en heeft een fijne en rustige sfeer. Er zijn zes lokalen in het gebouw die elk hun eigen functie hebben. Zo zijn er twee expositieruimtes waar maandelijks exposities zijn van lokale kunstenaars.

Ook is er een theaterlokaal voor kleinschalige optredens en lezingen. Eén van de lokalen wordt gebruikt door een *artist in residence*. Hierbij krijgt een kunstenaar uit de stad een maand lang een lokaal ter beschikking om aan een project te werken, waarna het de opvolgende maand tentoongesteld wordt in een van de expositieruimtes. Daarnaast zijn er het eerste halfjaar van 2020 exposities in samenwerking met het Leiden International Short Film Experience en het Textielfestival. Op de begane grond is bovendien een gezellige koffiebar met biologische koffie en thee van Moers Thee en Meer en huisgemaakt lekkers. Dit is een redelijk onontdekt pareltje in Leiden, doe er je voordeel mee.

Old School, Pieterskerkhof 4a, Leiden.
071 5327447, www.oldschoolleiden.nl

ETEN&DRINKEN

Een warm dineradresje

Restaurant Catootje aan de Markt is al jaren een begrip in Leiden, maar heeft sinds een jaar nieuwe enthousiaste eigenaren. Gastvrouw en eigenaresse Marieke Angenent-De Bruin heet ons van harte welkom en zorgt dat het haar gasten niets ontbreekt. We zitten prettig en comfortabel. Hier geen strak wit tafellinnen, maar gezellige houten tafels en stoelen. Een warme moderne zaak waar je je meteen thuis voelt. Uit de keuken, onder leiding van eigenaar en chef Robby Angenent, komen Frans-Marokkaanse gerechten die stuk voor stuk met vakmanschap zijn bereid. Als de heerlijke harissasoep een voorbode is van wat komen gaat, dan worden we al blij bij dat vooruitzicht. Naar keuze kun je een vegetarisch, veganistisch, vis- of vleesgerecht kiezen. Alles is huisgemaakt en zo veel mogelijk bereid met biologische producten en volgens het seizoen. Robby en Marieke werken het liefst met lokale leveranciers en hebben een netwerk aan ondernemende familieleden en vrienden waar ze graag mee samenwerken. Zo worden de taarten voor het dessert gebakken door vriendin Narissa. Hoe leuk is dat? Zoek je een fijn dineradresje in het centrum van Leiden, dan is Catootje aan de Markt een absolute aanrader!

Catootje aan de Markt, Kaasmarkt 10, Leiden.
071 5661551, www.catootjeaandemarkt.nl

Voordeel

Op vertoon van dit artikel of o.v.v. *Buitenleven* in de reserveringsmail via de site, ontvang je een gratis aperitief voor twee personen per etentje. Eenmalig en geldig t/m 20 september 2020.

De kracht van zacht

Niet voor niets de meest verkochte waterontharder van Nederland

Nederland houdt van zacht. En dus van Aquacell.

Niet voor niets de meest verkochte waterontharder van Nederland. AquaCell is de enige waterontharder met twee samenwerkende cellen, waardoor u gegarandeerd bent van 24 uur per dag, 100% kalkvrij water.

Dat betekent een kalkvrije badkamer, goed werkende apparaten en extra smaakvol drinkwater. Hij werkt autonoom, zonder stroom. En ook zo slim; door zijn kleine en compacte vormgeving past hij overal. Ontdek alle krachtige voordelen van AquaCell op AquaCell.nl.

100% kalkvrij water

AQUACELL
de kracht van zacht

Groene vingers

NIEUWS | SHOPPING | PRAKTISCHE TIPS

TEKST MIRJAM ENZERINK

Pottenborder van vetplanten

Pottenborders zijn ideaal als je tuiniert op een balkon of terras. Als je daarbij voor planten kiest die zich ook redden in tijden van droogte, scheelt je dat veel tijd én water. Om die reden zijn vetplanten in opmars in de Nederlandse tuin. Sedum bijvoorbeeld. Er zijn zo veel leuke soorten van dit vetkruid dat je er een kleurrijke verzameling mee kunt opbouwen. Dat geldt ook voor *Sempervivum* en echeveria. Werk met hoogteverschillen door potten te plaatsen op tafeltjes of rekken aan de muur. Of maak speelse voetstukken met stapels oude stenen en tegels, waartussen je ook weer vetplanten zet. Zo maak je een echte vetplantenborder.

2

3

4

5

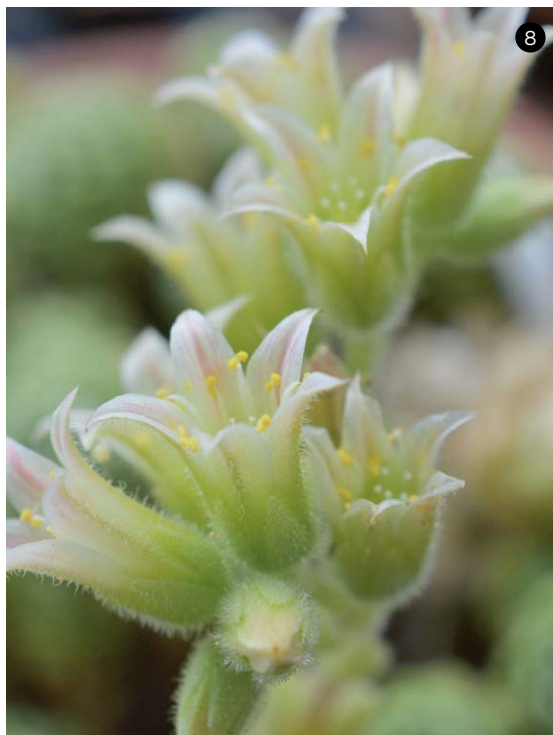
1. De rozetten van echeveria zijn er in de mooiste kleuren en patronen, van zilvergrijs tot bordeauxrood en met stippen en streepjes.
2. Crassula houdt van droogte dus wees zuinig met water. Bij kans op vorst naar binnen verhuizen.
3. Probeer steenbreek (*Saxifraga*) eens te planten tussen stenen of tegels van je plantenborder.
4. Huislook (*Sempervivum*) bloeit vanaf april met lichtgele, witte of roze stervormige bloemen.
5. Ijsbloem (*Delosperma cooperi*) kan tegen vorst, maar verlangt wel naar zon en droogte.
6. De meeste soorten *Aeonium* zijn inheems op de Canarische eilanden. Ze vormen decoratieve rozetten in verschillende kleuren.
7. Sommige *Kalanchoë's* zijn geliefd vanwege hun bijzondere blad, andere juist om de felgekleurde bloemen die vaak maanden bloeien.
8. De geneeskrachtige rozewortel (*Rosularia rosulata*) overleeft strenge winters en bloeit met gele of rode bloemen in mei.
9. De vetkruidfamilie (*Sedum*) heeft heel veel gezichten. Combineer ze in een pot!

6

7

8

9

GROEN
GESLOT

WILDE BASILICUM

Basilicum is een lastig kruid om over te houden uit de tuin. Een goed en inheems alternatief volgens Vreeken Zaden is borstelkrans (*Clinopodium vulgare*). Deze vaste plant uit de muntfamilie is inmiddels zeldzaam in Nederland. Maar zelf zaaien loont! Laat de zaadjes warm ontkiemen en zet ze daarna koeler weg. Uitplanten op een zonnige plek. Bijen, hommels en vlinders zijn dol op de lila bloemen. De aromatische blaadjes zijn lekker door de sla. Verkrijgbaar via www.vreeken.nl

Van de 2,5 miljard tulpenbollen die Nederland exporteert, is de gele variëteit 'Strong Gold' veruit het populairst

BLOEMEN IN LENTE EN HERFST

Twee keer genieten van de bloei van rododendrons kan met deze variëteiten uit de 'Encore'-collectie. In lente en herfst geeft de 'Sunburst' zalmroze bloemen. De 'Fire' bloeit dan koraalrood. Deze dwergheesters houden van een plek in de halfschaduw in goed doorlaatbare, vochtige grond. Maar ook in een pot gedijen ze goed. Het blad van beide soorten is glanzend donkergroen en kleurt in het najaar dieppaars. Onder meer verkrijgbaar via www.tuinplantenwinkel.nl

TUINAGENDA

GROENE START

13-16 FEB | Inspiratie opdoen voor een nieuw tuinjaar doe je bij TuinIdee in 's-Hertogenbosch. Trendy voorbeeldtuinen, handige tuinhulpjes en praktische informatie op het gebied van onder meer duurzaam tuinieren en de eetbare tuin. In het Tuinate-lier laat je gratis een schets maken door studenten van de OntwerpAcademie. Er is een plantendokter en je kunt de ph-waarde van je tuinaarde laten testen als je een monster meeneemt. www.tuinidee.nl

ZADEN RUILEN

15 FEB, 14, 21 en 22 MRT | Op de Zadenmarkten van groenevenement Reclaim the Seeds kun je je eigen zaden, knollen, bollen en stekjes ruilen met die van andere tuinliefhebbers. Ook brengen gespecialiseerde kwekers hun zaden mee. Op de diverse locaties worden lezingen en workshops georganiseerd over het bewaren van zaden, permacultuur en eetbare planten. www.reclaimtheseeds.nl

BLOEMBOLLENROUTE

23 FEB, 1 & 15 MRT | De vier tuinen van de Oost-Groninger Bloembollenroute zijn alle anders van karakter, maar één ding hebben ze gemeen: gepassioneerde tuiniers. Ze kunnen de bolletjes wel uit de grond kijken in Winschoten, Oostwold en Stadskanaal. En: ze delen hun passie voor sneeuwkllokjes, krokusjes en andere vroegbloeiers graag met bezoekers. Route en info op www.wubsbos.nl

FRAAIE FRITILLARIA'S

1 MRT-31 MEI | Elk jaar zet de Hortus in Leiden een bolgewas in het zonnetje tijdens een kleine voorjaarstentoonstelling. Dit jaar staat de kievitsbloem centraal in Fraaie Fritillaria's. Van het paars-met-wit-geblokte inheemse 'kievitseitje' tot kwetsbare zeldzaamheden in de bollenkas. Ook niet missen: de presentatie van de vaste Hortuscollectie in de Wintertuin is vernieuwd. www.hortusleiden.nl

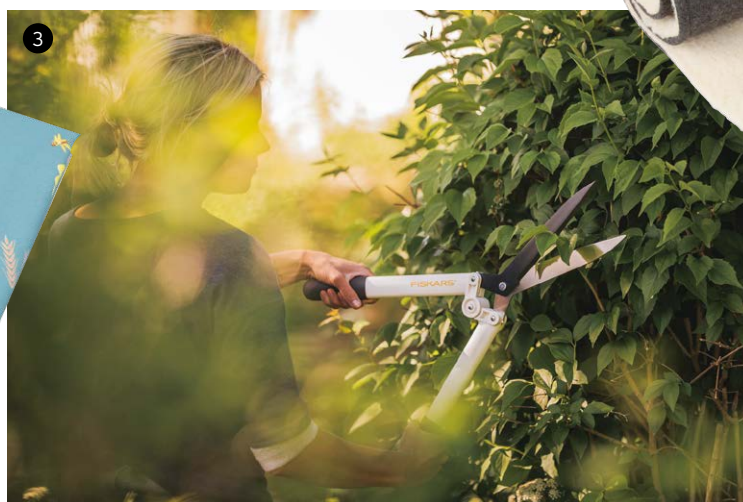
GROENMOESMARKT

7-8 MRT | De Groenmoesmarkt in de Tuinmarkthal- len in Boekel is een pleisterplaats voor natuurlijke moestuiniers. Onder de negentig standhouders bevinden zich veel zadenleveranciers en kwekers van groente- en kruidenplanten. Oude en bijzondere rassen hebben de aandacht net als eetbare wilde planten en zomerbloeiende knollen en bollen. Verrijk er ook kun je kennis over biodiversiteit en stads- en buurttuinieren. www.groenmoes.nl

WIN

Tuinshopping

1. Feestje in de brievenbus

Wat een verrassing als je een pakketje op de deurmat vindt van Bloompost.nl. In platte dozen versturen ze kleurige rozen, vrolijk gemengde boeketten en originele botanische cadeautjes. Onze favoriet: deze Bloomparty (€ 16,95) met vier gevulde vaasjes. www.bloompost.nl
Buitenleven mag één Bloomparty weggeven! Ga vóór 11 maart 2020 naar www.buitenleven.nl/winnen en vul je gegevens in.

2. Schilderswijkse bloemetjes

Bij ieder bloemetje op dit tafelkleed hoort een persoonlijk verhaal van een bewoner van de Haagse Schilderswijk. Ontwerpster Rozemarijn Lucassen ontwierp een hele serie hebbedingen met dit bijzondere thema. De kleden zijn er in blauwwit, cyaan, zeegrijs en grijsblauw. Vanaf € 30, via www.schilderswijksebloemetjes.nl

3. Voor verstrooide tuiniers

Handig bij het afknippen van de siergrassen en andere dode stelen en stengels: de

nieuwe heggenschaar HS53 van Fiskars is wit en valt goed op. € 39,95, www.fiskars.nl

4. Gezellig lichtje

De Cosi Cosiscoop Basket geeft een gezellig sfeerlichtje en warmte. De lantaarn werkt op een gascartouche. In wit, zwart en olijf. € 119, via www.dewitschijndel.nl

5. Deens design

Het Deense merk Houe maakt betaalbaar design voor binnen en buiten. Dit bankje uit de Paon-serie combineert stoer gepoeder-

coat staal met een zitting van bamboe. 116x53x91 cm. € 456, via www.flinders.nl

6. Warme knuffel

Dankzij de Big Hug van StooV zijn die eerste lenteavonden in de tuin net wat aangenaamer. De elektrische deken is gemaakt van imitatie schapenwol. Op te laden via een batterij. In wit, grijs, zwart en bruin. 40x110 cm. Vanaf € 139,95, via www.stoov.nl

NATUURLIJKE TUINEN & LANDSCHAPPEN

Auteur: Nigel Dunnett

Uitgever: Terra

Aantal pagina's: 240

Prijs: € 39,99

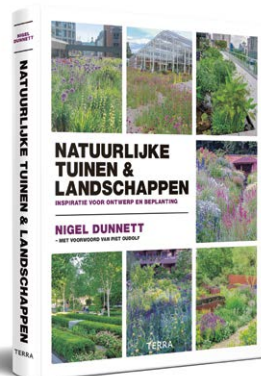
ISBN: 9789089898043

Nigel Dunnett ontwerpt tuinen en landschappen vanuit zijn gevoel en met de intentie om mensen te raken. Om ze te herinneren aan de wilde

natuur die in de kern van ieder mens zit. In dit boek vertelt de Engelse pionier onder meer over de Chinese

weidelandschappen vol bloemen die hem nog altijd kunnen emotioneren. Ze leidden tot een eigen zadenmix voor bloemenzeeën in parken en tuinen.

Nigels plantenrijke tuinen kennen eveneens een natuurlijke aanpak, bewijzen de vele kleurrijke voorbeelden. Maar altijd met ruimte voor de mens om er te genieten. Inspirerend zijn ook de ideeën voor het vergroenen van de stad. Met zijn aanpak wil de ontwerper de hardheid verzachten en het klimaat gezonder en 'verbluffend mooi' maken. Dat illustreert hij met voorbeelden van onder anderen Piet Oudolf, die het voorwoord voor dit boek verzorgde.

TIP

Kijk voor budget-vriendelijke materialen voor tuinpad, terras of stapelmuurtje eens bij www.deoudeklinker.nl in Beuningen. Ze verzamelen en recyclen oude en gebruikte stenen.

5x plantetiketten

1. Met een balpen beschrijf je deze labels, waardoor de naam in reliëf in het koper verschijnt. Zes stuks voor € 4,19 via www.trendsandvision.nl

2. Deze aluminium labels zijn te gebruiken als steeketiket of als een hanglabel. Beschrijven met een grafietpotlood geeft jarenlang leesbaar resultaat. Tien stuks voor € 5 via www.dewiltfang.nl

3. De acht houten etiketten van Dille & Kamille hebben allemaal een ander tuintekeningetje. € 2,95 via www.dille-kamille.nl

4. Zes plantenstekers voor een groentje: twee in mintgroen, appelgroen en legergroen. Inclusief watervaste stift. € 8,95 via www.hiphuis.nl

5. De leistenen labels laten zich goed beschrijven met de bijgeleverde krijtpen. Zes stuks voor € 14,26 via www.gardentrading.co.uk

Bollen-op-pot kunnen wel wat kou verdragen. Maar verhuis ze naar de schuur of een andere koele ruimte als kouder dan -5 °C wordt

SCHIK DE LENTE

Bloembindster Marieke Nolsen haalt de inspiratie voor haar werk uit haar eigen tuin. Op Landgoed Den Treek-Henschoten in Leusden richtte ze borders in als boeketten vol bloemen, grassen en bloeiende takken. In die setting geeft ze ieder seizoen inspirerende workshops met materialen uit de tuin. Zo kun je hier in maart aan de slag met een vrolijke lentekrans van violen en wilgenkatjes. Ondertussen kun je de kunst van bloemrijk tuinieren afkijken van Marieke. Kijk voor data en meer informatie op www.mariekenolsen.nl

FOTO MODESTE HERWIG

CADEAU!

€125,-
KORTING

Op een verblijf met aankomst tot
28 februari 2020

Ook deze winter geven wij je graag weer een cadeautje. Ontdek hoe je dichtbij huis toch ver weg kunt zijn. Ongerepte, onwaarschijnlijk mooie natuur. Waar je verblijft in een voormalige boswachterswoning, een historisch landhuis of een oud ambachtshuis. Boek nu een verblijf met aankomst t/m 28 februari en ontvang **€ 125,-** korting of boek een verblijf met aankomst t/m 31 maart en ontvang **€ 100,-** korting. Kijk op www.buitenlevenvakanties.nl/geluksvogel en voel hoe het is om een geluksvogel te zijn.

Gebruik bij boeking actiecode: **Geluksvogel20**

Buitenleven Vakanties is een samenwerking van
Natuurmonumenten, LandschappenNL en Staatsbosbeheer

Selectie

BOEKEN | FILMS | TV | THEATER | MUZIEK | KUNST

TEKST MARGOT EGENHUIZEN

FOTO JOHANNES VERMEER/HET MELKMEISJE/RIJCKSMUSEUM

FOTO RIK WOUTERS/THE PHOEBUS FOUNDATION, ANTWERPEN

WIN

Buitenleven mag 3x2 kaarten voor *Stilleven* weggeven! Ga vóór 11 maart 2020 naar www.buitenleven.nl/winnen en vul je gegevens in.

Even stilstaan

Stilleven van bloemen of voorwerpen zetten de wereld even op pauze. Dat ze al eeuwenlang populair zijn, zie je in Museum Gouda. **T/m 10 mei 2020** ontdek je hier alles over Nederlandse en Belgische stillevenen vanaf circa 1870. Tip: op **8 maart 2020** sta je nog bewuster stil tijdens een stilteworkshop in het museum, met yogaoefeningen! Meer info en reserveren via www.museumgouda.nl

Je eigen meesterwerk

Een gedicht bij een bloemenschilderij? Een nieuwe outfit voor *Het melkmeisje* van Vermeer? Iedereen kan een bekroonde ontwerper worden met de Rijksstudio Award-wedstrijd. De opdracht is om met de collectie van het Rijksmuseum zelf een nieuw meesterwerk te creëren. Foto, video, mode, collage, poëzie – het genre is aan jou. De winnaar ontvangt onder meer een flinke geldprijs. Meedoen kan **t/m 27 februari 2020**, www.rijksmuseum.nl

FOTO NATURALIS

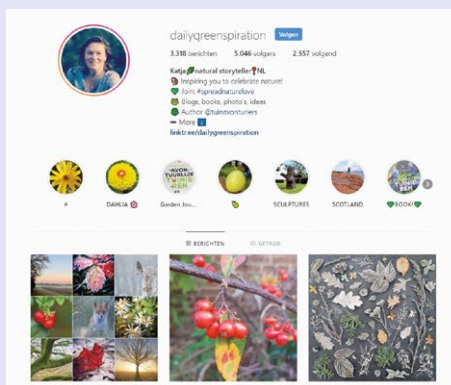
Groot gevaar

Eén beet van de koningscobra kan een olifant doden, ooit geweten? Nog meer feitjes over giftige dieren en planten komen **vanaf 15 februari 2020** aan bod in de nieuwe familietentoonstelling GIF in Natuurmuseum Fryslân in Leeuwarden. Met levende dieren en leuke doe-opdrachten voor kinderen, zoals een maaltijd samenstellen met verschillende soorten paddenstoelen. Zou je een hap overleven? www.natuurmuseumfryslan.nl

BOEK: Lopen langs de Linge

De ruim honderd kilometer lange rivier de Linge stroomt tussen Doornenburg en Gorinchem. Onderweg is er veel bijzonders te zien, ontdekte Harry Stegeman, schrijver van de wandelgids *Lopen langs de Linge*. Akkers, landgoederen, vestingstadjes, dijkdorpijjes: het komt allemaal voorbij in de verhalen en routes. Niet zo'n wandelaar? Met de fiets de rivier volgen kan ook. € 22,95, www.knnvuitgeverij.nl

INSTA: #spreadnaturelove

Eén grote bonk natuurschoon, zo noemt auteur en blogger Katja Staring de collage van negen natuurfoto's die ze elke week op haar Instagram-account @DailyGreenspiration laat zien. Het zijn foto's die door natuurliefhebbers uit de hele wereld zijn geplaatst met de hashtag #spreadnaturelove. Het leuke is: ook jij kunt meedoen en laten zien hoe mooi de natuur is – ook dicht bij huis! www.instagram.com/dailygreenspiration

FILM: Truffelliefde

Het zwarte goud, zwarte diamant: truffel heeft veel bijnamen die het bijzondere van de zwamsoort benadrukken. In *Truffelliefde* volgen filmmakers Jascha de Wilde en Ben Hendriks verschillende mensen die een unieke band hebben met truffels, van jager tot chef-kok. Eén ding hebben ze gemeen: de mysterieuze zwarte truffel brengt hen allen in vervoering. Nu in de bioscoop. www.mokumfilm.nl

Interview

Plantenkleurstoffen met een verhaal

Kunstenaars Arja Hop en Peter Svenson struinden de afgelopen jaren langs de Amstel in Amsterdam, de Waal bij Nijmegen en twee Nieuw-Zeelandse rivieren. Tijdens de tentoonstelling *Florachromes* tonen ze het verhaal van deze gebieden, onder meer met unieke fotoafdrukken van kleurstoffen uit lokale planten.

Waar komt het idee voor de tentoonstelling vandaan?

Arja: "In 2013 begon ik in Amsterdam, waar ik woon, met een onderzoek naar plantaardige kleurstoffen. In de kieren tussen de stenen leven ontzettend veel planten, ze zijn helemaal verweven met de stad. Uiteindelijk ben ik het project samen met Peter gaan doen en hebben we alleen al in Amsterdam 273 plantenkleurstoffen ontdekt. Een enorme diversiteit."

Hoe brengen jullie die plantensappen in beeld?

Peter: "Ik heb veel ervaring met de technische kant van analoge fotografie. We hebben zelf ook nieuwe fototechnieken ontwikkeld waarmee we de kleurstoffen kunnen laten zien." Arja: "De afdrukken vormen samen grote werken van kleurvlakken, een soort kleurenherbarium."

Na Amsterdam volgden ook de Waal en twee Nieuw-Zeelandse rivieren?

Arja: "Ja, ook daar hebben we onze residue-methode (de plantenkleurstoffen met fototechnieken laten zien, red.) toegepast. In de tentoonstelling hangt bijvoorbeeld een duokleur, een werk dat het verschil in kleur van een plantensoort die we rond de Waal binnendijs én buitendijs hebben aange-troffen goed laat zien. In een mangrove in

Nieuw-Zeeland, waar Peter oorspronkelijk vandaan komt, namen we op 35 plekken samples van dezelfde plantensoort en dat leverde ook grote verschillen in kleur op. Dat kan bijvoorbeeld liggen aan het gebruik van de grond – recreatief of juist industrieel – of verschillen in bodemsoort en sediment."

Hebben jullie de omgevingen van de planten ook in beeld gebracht?

Arja: "Ja, de plantenkleurstoffen zijn de basis, maar we laten in de tentoonstelling ook foto's zien van de gebieden in bepaalde weersomstandigheden. Of bijvoorbeeld van onze archeologische vondsten langs de Waal. Zo zie je ook de link met de mens, de rivier en het soort landschap – een completer verhaal."

Is jullie project met deze tentoonstelling afgerond?

Arja: "De factoren die invloed hebben op de plantenkleurstoffen willen we verder onderzoeken. Als je bijvoorbeeld naar het plantje zuring kijkt, zie je grote verschillen in de kleurintensiteit tussen zuring in verschillende gebieden in Nederland." Peter: "Op arme zandgrond in Amsterdam, waar planten als het ware harder moeten werken, wordt de kleurstof dieper van tint. Zuring kan veel zware metalen opnemen uit de grond, hebben we gelezen. In die verschillende omstandigheden willen we ons verder verdiepen."

Florachromes is tot en met 8 maart 2020 te zien in Huis Marseille (Museum voor Fotografie) in Amsterdam. www.huisarseille.nl

KUNSTWERK RESIDUE AMSTERDAM/HOP EN SVENSON

Selectie

BOEKEN | FILMS | TV | THEATER | MUZIEK | KUNST

FOTO HEINRICH HARDER/COLLECTIE CHRIS MANIAS - KING'S COLLEGE LONDON

Iguanodonten

Tiere der Umwelt von Wilhelm von Humboldt, Zeichnungen von Heinrich Harder, Serie 12, n. 150

Jura, Harder Verlag der Kaiser-Compagnie-Verlag, Hamburg

WIN

Buitenleven mag 5x2 kaarten voor Dinomakers weggeven! Ga vóór 11 maart 2020 naar www.buitenleven.nl/winnen en vul je gegevens in.

Oertijd op z'n kop

Een pootafdruk of een stukje kies in combinatie met flink wat verbeeldingskracht. Daarmee vormen wetenschappers en kunstenaars al jaren een beeld van dinosaurussen.

De familietentoonstelling Dinomakers in het Teylers Museum in Haarlem laat zien hoe onze beleving van dino's in twee eeuwen tijd steeds veranderde. Voor kinderen is er onder meer een uitdagende ontdekkingstocht.

T/m 1 juni 2020, www.teylersmuseum.nl

Wie maakt de mooiste foto van (Veluwe) landschappen of dieren? Doe **t/m 2 maart 2020** mee aan de fotowedstrijd van Landgoed Middachten in De Steeg. Hoofdprijs: een overnachting in het koetshuis. www.middachten.nl

Museum in beeld

Is die ene tentoonstelling waar je graag naartoe had willen gaan voorbij? Dan kun je zomaar mazzel hebben op MuseumTV. Dit platform laat korte documentaires zien over collecties en expo's in Nederlandse musea. Aanraders zijn bijvoorbeeld de minidocu over Geschilderde Tuinen (Museum Singer Laren) en het nieuwe filmpje over Huis Verwolde. Je bekijkt de items online, in de app of als Ziggo-abonnee sinds kort ook via een app op je televisie. www.museumtv.nl

FOTO JURI HIENSCHE

Klanken op de Wadden

Het kleine Schiermonnikoog vormt van **14 t/m 19 maart 2020** het decor van een werelds festival. Zo'n zeventig jonge muzikale talenten uit diverse landen komen naar het Waddeneiland om concerten te geven. Behalve naar muziek luisteren kun je tijdens Festival Jong Talent ook masterclasses volgen, muziekdocumentaires bekijken, lezingen bijwonen en natuurexcursies maken, zoals een sterrenwandeling. www.schiermonnikoogfestival.nl

Films tussen monumenten

In het Drentse Veenhuizen kijk je films op wel heel bijzondere locaties. Tijdens het jaarlijkse filmfestival op **20 en 21 maart 2020** is het monumentale voormalige koetshuis van Veenhuizen het festivalhart, en ook de Koepelkerk (foto) is een van de plekken waar je arthouse-films kunt bekijken. Tussen de locaties in het groen pendelen de boevenbussen van het Gevangenis museum in Veenhuizen, www.filmfestivalveenhuizen.nl

FOTO NATUURMONUMENTEN

Groen museum

Een tuinkunstmuseum, zo omschrijft Natuurmonumenten het statige Landgoed Eerde in het hart van Overijssel. De afgelopen tien jaar is het landgoed in ere hersteld en hebben onder meer de lanen, de beukencarré en het bloemmozaïek een flinke opknappbeurt gekregen. In het najaar zijn er nog 128 jonge eiken en 108 jonge beuken geplant om dit jaar het vernieuwde Eerde aan bezoekers te kunnen laten zien. www.natuurmonumenten.nl

Kunstenaar Loek van Vliet laat je met zijn fotoproject Aardse vensters Europese landschappen zien in vier tijdsperiodes, van de middeleeuwen tot de twintigste eeuw. **T/m 29 maart 2020**, Kasteel Groeneveld, Baarn. www.kasteelgroeneveld.nl

FOTO STAATSBOSBEHEER/MARCO VAN DE BURGWAAL

Natuurbelevingsconcert

Violiste Martine Nijenhuis laat je het Kennemer duingebied in Noord-Holland op een bijzondere manier beleven. Met geuren, kleuren, natuurgeluiden en gedichten vult ze haar natuurbelevingsconcert aan. Daarna is het tijd voor een wandeling door de Schoorlse Duinen. Bijzonder: die is helemaal in stilte! Op **11 februari, 12 mei, 18 augustus en 6 oktober 2020**. Aanmelden via www.staatsbosbeheer.nl.

FOTO NATUURMONUMENTEN

Met de kettingzaag

Kunstenaar Arjan Besemer wist wel raad met de bomen die vorig jaar door een tornado in Nationaal Park Veluwezoom beschadigd zijn geraakt. Met een kettingzaag nam hij geknakte stammen onder handen en maakte er kunstwerken van. Je ziet onder meer zijn deurtje, vos en kabouter tijdens een wandeling vanaf de parkeerplaats bij restaurant De Carolinahoeve in De Steeg.

Zorgeloos genieten van uw tuin?

Op
TuinKeur.nl
vindt u de juiste
hovenier!

TuinKeur is een landelijk kwaliteitskeurmerk.
Met de 5 zekerheden van een TuinKeur-hovenier zit u
goed. Kiezen was nog nooit zo makkelijk!

www.tuinkeur.nl

GREENLEAVE.NL

DE ALLERLEUKSTE GROENE VAKANTIEADRESSEN

Emel. Aan de westkust van
Turkije. Zon en kristalheldere zee!
Wil je nog meer inspiratie?
Ga naar greenleave.nl

Sfeervol en luxe logeren in de
Franse Pyreneeën.
Gîtes de Charmes & Caractère.
www.pyreneespassions.com

Een huisje, hoeve of tipi voor
cursus en vakantie. Groen paradijs
voor jong en oud voor 1 tot 24 per-
sonen. www.boda-ardenne.be

greenleave

7x Toeractief voor slechts € 58,95

**Word abonnee of
geef cadeau!**
Ga snel naar toeractief.nl
e-mail naar
abonnement@bcm.nl
of bel 085-7600237
(dinsdag en vrijdag 8.30-12.30 uur,
lokaal tarief)

- Inclusief routeboekje
- Productinformatie
- Cultuur en natuur
- Sfeervolle reportages

Volg ons op en en schrijf je in voor de nieuwsbrief op www.toeractief.nl

André Donker

Boswachter André Donker (1963) werkt ruim 37 jaar in de Nederlandse natuur-
bescherming en is parttime wildlife docent. In *Buitenleven* neemt hij je mee op
reis door de mooiste natuurgebieden van ons land en schrijft hij over de grootste
uitdagingen in de natuur waarvoor wij allen staan.

FOTO ODINE AGASI

Kop in het zand

Ecologie. Dat begrip klinkt wellicht ingewikkeld maar dat is het niet. Als voorbeeld neem ik een vogel. Hij maakt een nest van restmateriaal. Van dood gras en afgedankte paardenharen vlecht hij een nest tussen de takken van een boom. Een herfststorm rukt het oude nest uit de boom en het belandt op de grond. Bacteriën, schimmels en insecten breken het nest af tot nieuwe voedingsstoffen ontstaan voor de boom. De vogel op zijn beurt, eet van deze insecten waardoor alles ten goede komt van elkaar in de kringloop van het leven.

Feitelijk leefden de eerste mensen ook zo.

Bijvoorbeeld in een hol onder de grond, geheel opgaand in de omgeving. Van te betalen hoge nota's of woningnood was geen sprake.

Na hun ruilhandel kwam de economie van de moderne mens in opmars. Daarna zijn de eerste grote problemen ontstaan die onze welvaart doen wankelen en de kringloop van de natuur ernstig doen verstoren.

Een deel van onze samenleving steekt er het liefst de kop voor in het zand. Zelf zou ik dat nooit doen, immers liggen daar de resten van DDT, asbest en radioactief materiaal in opgeslagen. Allemaal stoffen die een serieuze bedreiging vormen, ook over honderd jaar nog. Reden genoeg om van te leren, zou je zeggen. Maar helaas. Nieuwe probleemstoffen domineren de media, zoals CO₂, stikstof en pfas. Knappe koppen buitelen in de media over

Knappe koppen buitelen in de media over elkaar heen maar bieden geen oplossingen

elkaar heen maar veroorzaken eerder verwarring dan dat ze oplossingen bieden. Plotseling lijkt onze natuur de veroorzaker van al het kwaad in ons land. Een politicus in Den Haag verwoordde het zo: "Als we natuur willen zien, rijden we toch gewoon naar België". In mijn optiek is dat gelijk aan 'stikstof zorgt voor opwarming van de aarde, en CO₂ voor afname van planten en dieren in de natuurgebieden'. Onzin natuurlijk. Door een te hoog gehalte aan CO₂ stijgt de temperatuur op aarde en door meer stikstofverbindingen verdwijnen planten en dieren. We kunnen deze problemen niet

langer onder onze deurmat schuiven.

Bezorgde mensen weten dat, maar de vogel niet. Die bouwt gewoon weer een nest in de door ons verziekte omgeving, met dit als verschil: zijn jongen, net uit het ei, liggen vaak al binnen tien dagen dood op het nest of hebben gebroken pootjes wegens het nog amper functioneren van hun natuurlijke kringloop. Zo had de natuur dat niet bedacht. Zelf dacht ze nog aan een natuurlijk evenwicht tussen kansen, rampspoed en

voorplanting. De circulaire economie is een misser gebleken en recycling van zo veel probleemstoffen is momenteel niet eens mogelijk. Onze kinderen staan voor onoverkomelijke problemen. Tenzij wij, volwassenen, eindelijk onze verantwoordelijkheid nemen, de deurmat optillen en ons vuil verwerken zoals de natuur dat zelf al eeuwen geleden heeft bedacht. ✿

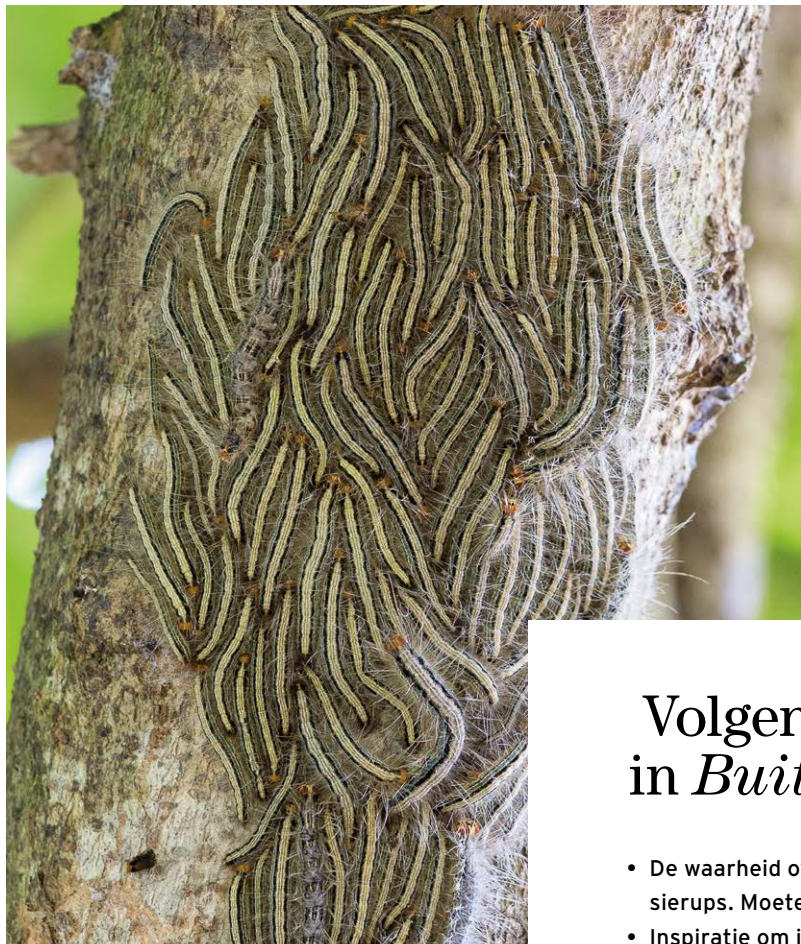
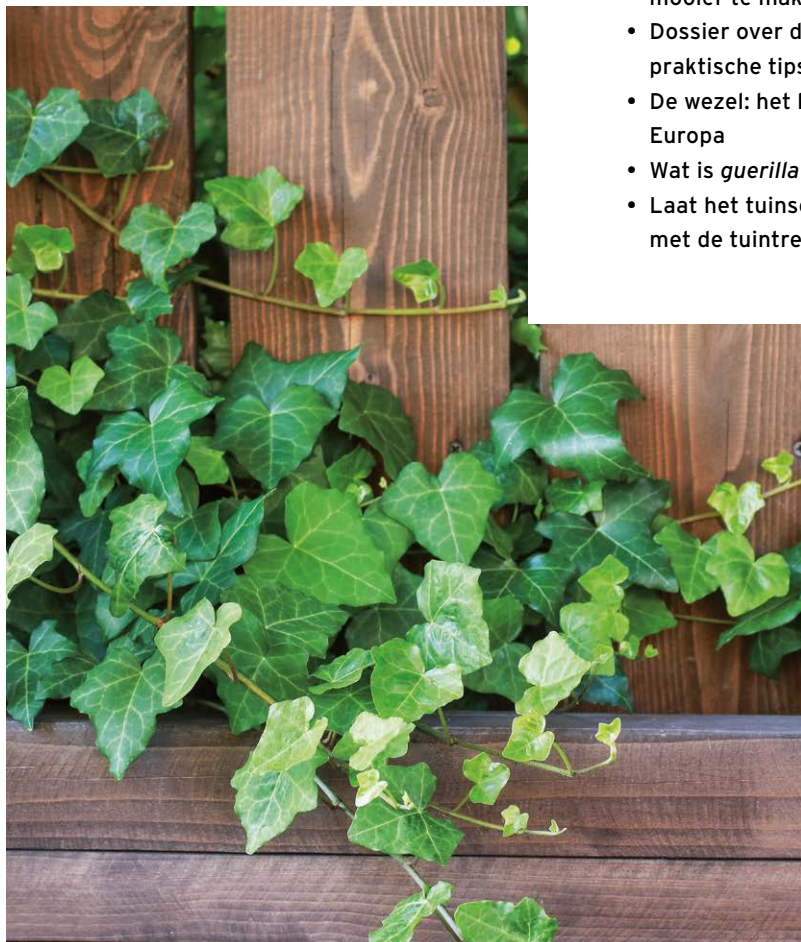

FOTO MODESTE HERWIG

Volgende keer in *Buitenleven*

- De waarheid over de eikenprocessierups. Moeten we bezorgd zijn?
- Inspiratie om je kleine tuin nog mooier te maken
- Dossier over de klimop, boordevol praktische tips
- De wezel: het kleinste roofdier van Europa
- Wat is *guerilla gardening*?
- Laat het tuinseizoen maar beginnen met de tuintrends voor 2020!

Nummer 3 verschijnt 13 maart. Geen nummer meer missen?
Neem dan een jaarabonnement voor € 60,90! Kijk op pagina 6.

BUITENLEVEN

Tuinieren, graag met je handen bezig zijn, buitenshuis je vrije tijd besteden en dol op alles wat groeit en bloeit. Herken je dit? Dan is *Buitenleven* jouw tijdschrift.

- 9 keer per jaar
- Meer dan 100 pagina's
- Inspirerende tuinreportages
- Verrassende buitenuitjes
- Praktische tuinadviezen

Ga voor de aanbieding snel naar www.buitenleven.nl/abonneren of e-mail naar abonnement@bcm.nl of bel 085 7600237
(Dinsdag en vrijdag 08:30-12:30 uur, lokaal tarief)

LOBERON

COMING HOME

GRATIS
VERZENDKOSTEN*
CODE:
BUITENLEVEN220

STAANDE LAMP

Bestelnr.: 10739

€ 368,-

▲
SIDETABLE,
SET VAN 2
Bestelnr.: 15589
€ 398,-

▶
STOEL
Bestelnr.: 17499
€ 598,-

UW ONLINE SHOP VOOR INSPIRERENDE MEUBELS,
WOONACCESSOIRES EN TEXTIEL

Nu gratis de nieuwe catalogi aanvragen
op **loberon.nl** of op **030 65 92 530**

VAAS
Bestelnr.: 11740
€ 189,-

▶
SJAAL
Bestelnr.: 16422
€ 34,95

KUSSENSLOOP
Bestelnr.: 15237
€ 14,95

WINDLICHT, SERIEN 3
Bestelnr.: 12889
€ 29,95

▶
SPIEGEL
Bestelnr.: 15133
€ 54,95

*Bij een bestelling vanaf € 50. Niet in combinatie met andere acties. Geldig t/m 01-04-2020.